

**UCHWAŁA NR L/317/22
RADY GMINY LIPOWA**

z dnia 26 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku

Na podstawie art. 10e i art. 10f ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583) oraz art. 6 ust. 3 i art. 10a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1057)

**Rada Gminy Lipowa
uchwala, co następuje:**

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipowa.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Lipowa

Andrzej Binda

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku

SPIS TREŚCI

Wykaz stosowanych skrótów	2
Wstęp	3
I. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY LIPOWA	5
OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE	6
BADANIA I ANALIZY STATYSTYCZNE W WYMIARZE DYNAMICZNYM I PORÓWNAWCZYM	7
1.1. WYMIAR SPOŁECZNY	7
1.2. WYMIAR GOSPODARCZY	14
1.3. WYMIAR PRZESTRZENNY	18
BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE	25
WNIOSKI – ANALIZA SWOT	28
GŁÓWNE WYZWANIA	31
II. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM	32
III. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW	34
IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	45
V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LIPOWA	51
5.1. Wprowadzenie do modelu	51
5.2. Uwarunkowania modelu i funkcje terenów w gminie	52
5.3. Uwarunkowania wynikające z położenia, w tym zagrożenia naturalne	57
5.4. Obszary funkcjonalne i rozmieszczenia ponadlokalnych inwestycji celu publicznego	58
5.5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – ujęcie graficzne	59
VI. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	64
VII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	70
7.1. Krajowe obszary strategicznej interwencji	70
7.2. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie funkcjonalne	71
7.3. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie tematyczne	72
VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	79
IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	81
9.1. Podmioty zaangażowane w realizację Strategii	81
9.2. Mechanizmy i narzędzia wdrażania Strategii	83
9.3. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	84
9.4. Sposób monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii oraz aktualizacji	89
X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	92
Bibliografia/dokumenty źródłowe	95
Spis rysunków	96

Opracowanie:

Urząd Gminy Lipowa

(C) Wszystkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie bez zgody autora zabronione.

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW

BDL – Bank Danych Lokalnych (baza Głównego Urzędu Statystycznego)

GOPS - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej

GUGIK – Główny Urząd Geodezji i Kartografii

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GZK – Gminny Zakład Komunalny w Lipowej

LGD - lokalna grupa działania

OSI – obszary strategicznej interwencji

OSP – ochotnicza straż pożarna

OZE – odnawialne źródła energii

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu

SIO – System Informacji Oświatowej

ZOZ - zakład opieki zdrowotnej

WPF – wieloletnia prognoza finansowa

ZIT – zintegrowane inwestycje terytorialne

WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku jest podstawowym dokumentem planistycznym gminy, który z jednej strony diagnozuje uwarunkowania i potencjał jednostki samorządu terytorialnego, a z drugiej jej problemy, potrzeby oraz wyzwania rozwojowe. Określa misję, wizję oraz cele i kierunki rozwoju, jak również wyznacza model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego w perspektywie do 2030 roku.

Opracowanie jest również ważnym instrumentem w zakresie możliwości uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, zarówno na inwestycje, jak i zadania o charakterze społeczno-gospodarczym.

Podstawą do sporządzenia dokumentu jest uchwała Nr XXXVI/257/21 Rady Gminy Lipowa z dnia 27 maja 2021 roku w sprawie: przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku została opracowana zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1057) i art. 10e ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583) oraz obejmuje:

- 1) wnioski z diagnozy;
- 2) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 3) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 4) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 5) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- 6) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie;
- 7) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań;
- 9) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 10) ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategia spełnia wszystkie wymagania proceduralne i merytoryczne wynikające z powyższych przepisów, a zatem uzyskała umocowanie prawne - co oznacza, że stanowi element nowego zintegrowanego "Systemu zarządzania rozwojem Polski" (uchwała nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29 października 2018 roku).

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku jest spójna z innymi dokumentami wyższego rzędu, w tym na szczeblu regionalnym: ze Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

Prace nad dokumentem odbywały się przy zastosowaniu modelu partycypacyjno-eksperckiego, w którym dane wyjściowe, w tym: założenia, analizy statystyczne i strategiczne były wynikiem prac zewnętrznych specjalistów - przy współpracy z Zespołem Zadaniowym ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku powołanym przez Wójta Gminy Lipowa. W prace nad dokumentem zostali również zaangażowani mieszkańcy i pozostali interesariusze.

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku jest wynikiem szerokich i różnorodnych działań analitycznych, planistycznych, programowych i ewaluacyjnych. Jednocześnie uwzględnia wyniki konsultacji społecznych na każdym etapie jej opracowania, a następnie realizacji założeń.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku obejmowały następujące etapy:

- opracowanie diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipowa, w wymiarze: społecznym, gospodarczym i przestrzennym, w ujęciu porównawczym (na płaszczyźnie powiatu i regionu) oraz dynamicznym (na przestrzeni ostatnich 5-10 lat) wraz z wynikami;
- ankietyzację (przeprowadzoną w czerwcu 2021r.) w zakresie oceny jakości i warunków życia na obszarze gminy, stanu infrastruktury, największych problemów, priorytetowych celów i zadań mających największy wpływ na rozwój gminy w ciągu najbliższych lat – wraz z analizą wyników i podsumowaniem;
- opracowanie wniosków z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej dla Gminy Lipowa z uwzględnieniem badań statystycznych ilościowych i jakościowych w ujęciu porównawczymi dynamicznym oraz wyników ankietyzacji, w tym: w formie analizy SWOT;
- wypracowanie założeń programowych, funkcjonalno – przestrzennych i wdrożeniowych Strategii Rozwoju – w ramach warsztatów i konsultacji z członkami Zespołu Zadaniowego do prac nad przygotowaniem powołanego przez Wójta Gminy Lipowa i pozostałymi interesariuszami;
- przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy do 2030 roku – zgodnego z przepisami, standardem i spójnego z wytycznymi dokumentów nadrzędnych, w tym z art. 10e ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym oraz ustawą z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- przeprowadzenie spotkań z Zespołem Zadaniowym do prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy i pozostałymi interesariuszami;
- konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku (w terminie: 09.12.2021r.-16.01.2022r.), w szczególności z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy, a także z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- przygotowanie projektu Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku po uwzględnieniu zmian wynikających z przeprowadzonych konsultacji społecznych;
- uzyskanie pozytywnej opinii Zarządu Województwa Śląskiego (na podstawie uchwały nr 302/313/VI/2022 z dnia 02.03.2022 r.) dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- dokonanie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku (ewaluacja ex-ante);
- przeprowadzenie procedury wynikającej z przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – zgodnie z art. art. 46, 48, 49 oraz 57 i 58 (uzgodnienia z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska oraz państwowym wojewódzkim inspektorem sanitarnym) i odstąpienie od sporządzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – na podstawie obwieszczenia Wójta Gminy Lipowa;
- przygotowanie ostatecznej wersji Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku i przyjęcie dokumentu przez Radę Gminy Lipowa w drodze uchwały.

I. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY LIPOWA

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Lipowa została opracowana w sposób kompleksowy i stanowi punkt wyjścia dla dalszych prac nad Strategią Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku. Diagnoza polegała na zgromadzeniu, a następnie analizie danych na temat gminy i jej otoczenia. Zawarto w niej, zarówno elementy przekrojowe oraz analizę stanu dotychczasowego, jak i czynniki opisujące przyszłość.

Pierwszym etapem części diagnostycznej było określenie celu, w tym: rozpoznanie najważniejszych cech, zasobów, potencjałów, problemów gminy i jej otoczenia dla potrzeb planowania długofalowej polityki rozwoju.

Następnie określono założenia i metodologię badań:

- zakres merytoryczny: dane społeczne, gospodarcze i przestrzenne,
- zakres terytorialny: obszar Gminy Lipowa,
- zakres czasowy: 5-10 lat,
- źródła danych, m.in.: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, i inne,
- metodologia: analizy statystyczne w ujęciu dynamicznym i porównawczym, badania społeczne: ilościowe i jakościowe, warsztaty i konsultacje społeczne.

Ostatnim etapem diagnozy było zgromadzenie i analiza danych oraz sformułowanie wniosków, które stanowią opis sytuacji oraz zachodzących zmian, tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych w gminie i otoczeniu w ostatnich latach, w obszarach przeprowadzonej diagnozy w kontekście planowania jej strategicznego rozwoju.

Wnioski z diagnozy to jej podsumowanie, które:

- identyfikuje najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju jednostki samorządu terytorialnego,
- wskazuje na główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań,
- określa potencjały gminy nawiązując do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym różnicowania terytorialnego,
- definiuje główne wyzwania, perspektywy i kierunki rozwoju.

Diagnoza uwzględnia również otoczenie, uwarunkowania zewnętrzne i trendy rozwojowe o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. Została przeprowadzona w ujęciu dynamicznym (trendy i przekrój w czasie) i porównawczym (ze średnimi danymi dla powiatu i województwa).

OGÓLNE INFORMACJE O GMINIE

Gmina Lipowa położona jest w południowej części województwa śląskiego, w powiecie żywieckim.

Geograficznie zlokalizowana jest w obrębie Beskidu Śląskiego i Kotliny Żywieckiej - są to obszary o dużych, często unikalnych, walorach krajobrazowych oraz turystycznych, stwarzające doskonałe warunki do całorocznego wypoczynku oraz rekreacji w różnorodnych formach aktywności. Nad gminą króluje Góra Skrzyczne - najwyższy szczyt Beskidu Śląskiego o wysokości 1257 m n.p.m.

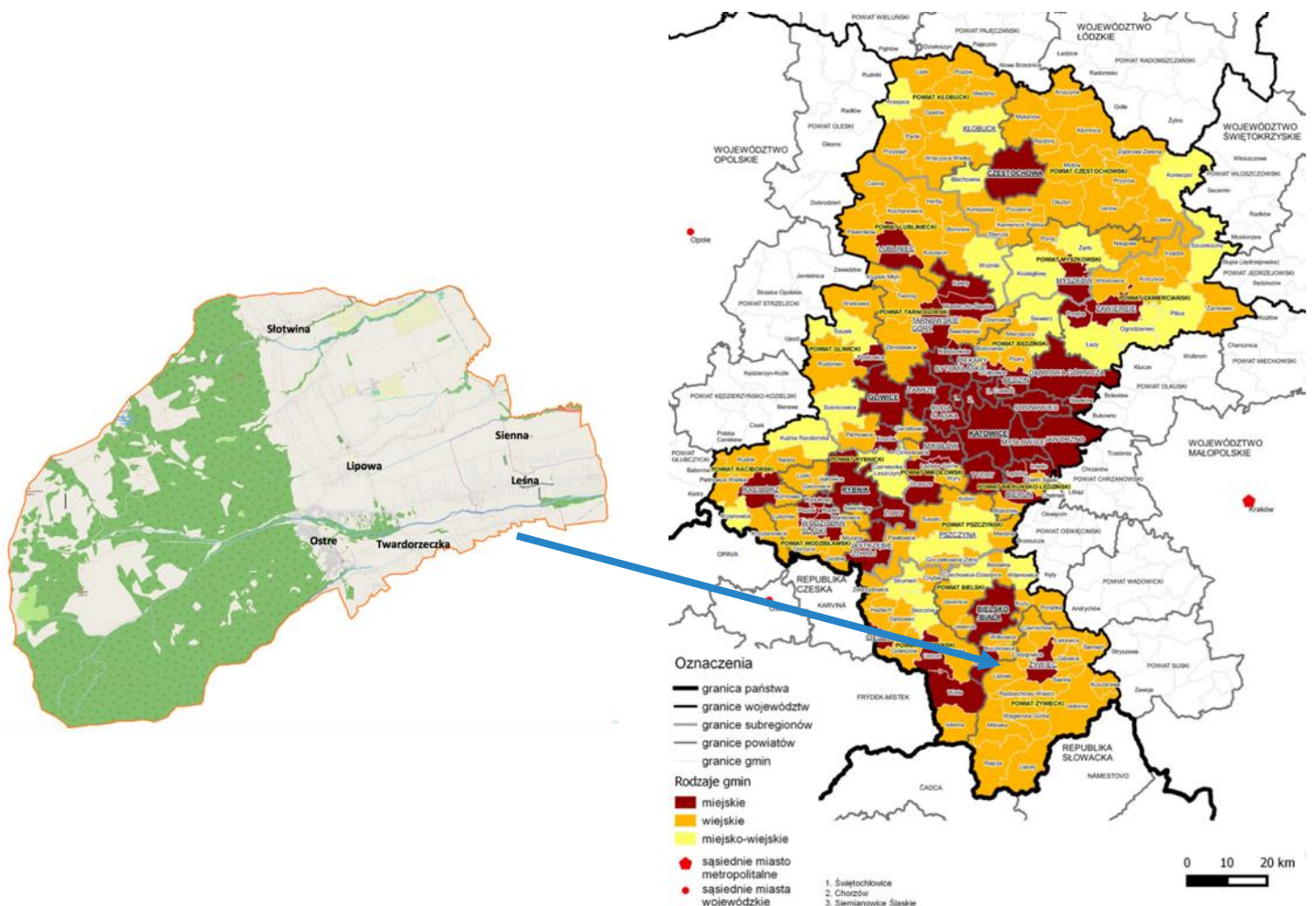
Przez teren gminy (wzdłuż jej wschodniej granicy) przebiega droga krajowa ekspresowa S1, łącząca miasta: Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń/Myto-Skalitę (granica państwa ze Słowacją). Gmina położona jest w odległości około 120 km od Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice-Pyrzowice.

Swoją powierzchnią obejmuje 58,8 km², z czego ponad połowa to lasy i tereny zielone, w tym Park Krajobrazowy Beskidu Śląskiego, a około 42% - obszary rolne.

Od południa Gmina Lipowa graniczy z Gminą Radziechowy – Wieprz od południowego – zachodu z Miastem Wiśła, od północy z Miastem Szczyrk oraz Gminą Buczkowice. Na północnym-wschodzie graniczy z Gminą Łodygowice, a na wschodzie z Miastem Żywiec.

W granicach gminy znajdują się sołectwa: Lipowa, Leśna, Sienna, Słotwina, Ostre i Twardorzeczka.

Rysunek 1. Gmina Lipowa na tle województwa śląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lipowa.e-mapa.net> oraz www.slaskie.pl

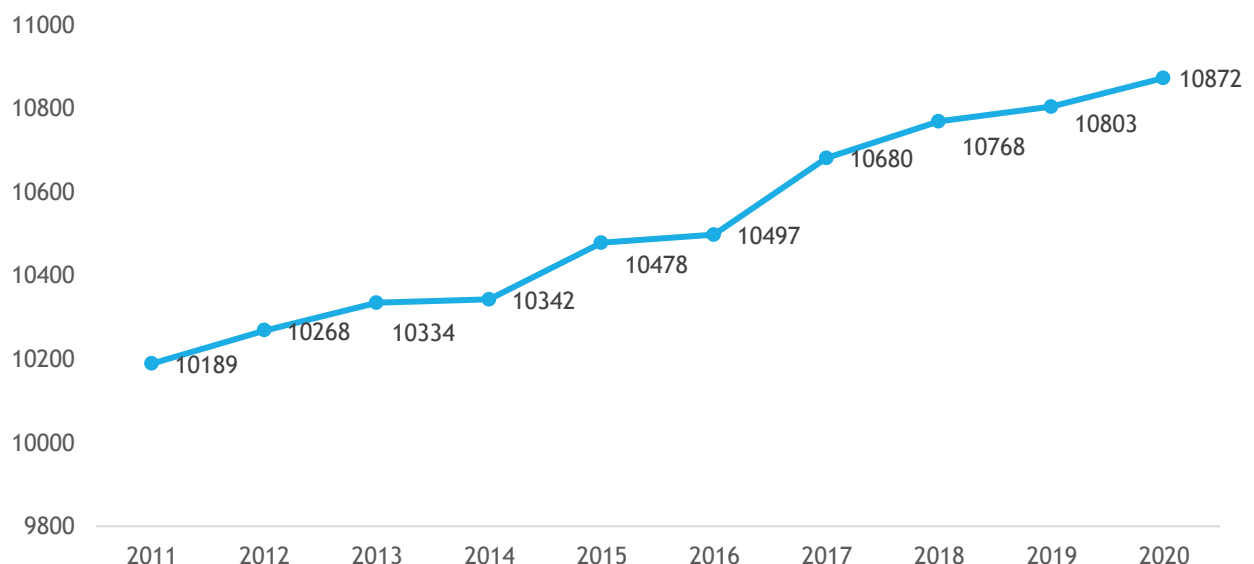
BADANIA I ANALIZY STATYSTYCZNE W WYMIARZE DYNAMICZNYM I PORÓWNAWCZYM

1.1. WYMIAR SPOŁECZNY

1.1.1. LUDNOŚĆ I PROCESY SPOŁECZNE

Gminę Lipowa zamieszkują 10.872 osoby (wg danych GUS za 2020 r.) - co stanowi 0,24% ludności województwa śląskiego i 7,14% ludności powiatu żywieckiego. W latach 2011-2020 liczba mieszkańców zwiększyła się o 6,70%. Jednocześnie w analizowanym okresie czasu w województwie śląskim odnotowano negatywny trend, gdzie populacja zmniejszyła się o 2,63%, a w powiecie żywieckim zmalała o 0,42%.

Rysunek 2. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Lipowa w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Najbardziej zaludnionym sołectwem jest Lipowa, w którym mieszka: 45,31% ogółu populacji gminy, następnie Leśna: 20,36% oraz Twardorzeczka: 13,50% (według stanu na koniec 2020 roku).

Analizując zmianę liczby ludności w poszczególnych sołectwach w latach 2011-2020 należy zauważyć, iż wyłącznie w miejscowości Ostre nastąpił spadek liczby mieszkańców o 10,43%. W pozostałych sołectwach liczba ludności uległa zwiększeniu. Największy przyrost ludności nastąpił w sołectwach: Lipowa o 7,36% oraz Twardorzeczka: 7,01%.

Korzystne trendy demograficzne w Gminie Lipowa wynikają przede wszystkim z **dodatniego przyrostu naturalnego**. W analizowanym okresie, za wyjątkiem lat: 2014, 2019 oraz 2020, liczba urodzeń żywych ogółem przewyższyła liczbę zgonów ogółem.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na wzrost liczby mieszkańców w Gminie Lipowa jest **dodatnie saldo migracji**.

Według danych GUS za 2020 rok, saldo migracji ogółem na 1000 osób wynosiło w województwie śląskim: -0,78, w powiecie żywieckim: -0,21, natomiast w gminie: 4,6 i tak pozytywny wynik plasuje gminę na jednej z najwyższych pozycji w porównaniu z innymi gminami w regionie.

W ciągu ostatnich 10 lat największy wskaźnik migracji na 1000 osób w gminie odnotowano w 2018 roku: 6,7 osób, a najniższy w 2015 roku: 0 osób, natomiast w pozostałych latach zawsze kształtował się na poziomie dodatnim. Nowi mieszkańcy gminy to zazwyczaj osoby przybywające z polskich miast. Wymeldowania dotyczą również przede wszystkim ruchu wewnętrznego do większych obszarów miejskich. Na koniec 2020 roku struktura **ludności według ekonomicznych grup wieku** kształtowała się następująco: udział osób w wieku przedprodukcyjnym: 19,5%, produkcyjnym: 62,3%, a poprodukcyjnym: 18,2%.

W latach 2011-2020 zmniejszyła się liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym o 2,0 punktu procentowego i produkcyjnym o 1,6 pkt., natomiast wzrosła w wieku poprodukcyjnym o 3,6 punktu procentowego - co wskazuje na „starzenie się” społeczeństwa.

Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla Gminy Lipowa wynosi: 60,6 i jest niższy w porównaniu ze średnią dla gmin powiatu żywieckiego: 64,2 i województwa śląskiego: 69,3.

Na koniec 2020 roku osoby starsze (czyli osoby w wieku 60 lat i więcej - stosownie do uregulowań ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych) stanowiły 20,12% ogółu mieszkańców, podczas gdy według danych w 2011 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 16,61% i był zbliżony do średniej powiatu i województwa. Największy udział osób starszych występuje w Leśnej oraz w Ostrym – ponad 22% ogółu liczby mieszkańców sołectwa, a najniższy w Lipowej: 18,81% populacji.

W strukturze osób starszych dominują osoby względnie najmłodsze (w grupie wieku 60–64 lata – ponad 31%), udział pozostałych grup jest wraz ze wzrostem wieku niższy. Wśród tej grupy część osób jest nieaktywna zawodowo, w związku z tym konieczne jest zachowanie odpowiedniej aktywności fizycznej i psychicznej, jak również zagospodarowanie wolnego czasu. Natomiast osoby powyżej 70 roku życia stanowią ponad 9% ogółu mieszkańców Gminy Lipowa, w tym w wieku powyżej 80 lat – ok. 3% całej populacji. Najstarsza grupa wiekowa ze względu na choroby, niesamodzielność lub niepełnosprawność, a także zagrożenie izolacją społeczną, często potrzebuje wsparcia i opieki.

Zgodnie z „Prognozą ludności gmin na lata 2017–2030” opracowaną przez GUS, w kolejnych 10-ciu latach liczba ludności w gminie zwiększy się o 4,14%. Liczba osób w wieku powyżej 60 roku życia wzrośnie o 19,08%, natomiast w wieku powyżej 80 lat o 23,73%.

Zmiany demograficzne będą miały znaczące i wielowymiarowe skutki społeczno-gospodarcze, wymuszające konieczność zapewnienia i zwiększenia dostępności do odpowiednich usług publicznych zwłaszcza dla osób starszych, w tym: profilaktycznych, zdrowotnych, opiekuńczych, czy aktywnej integracji.

1.1.2. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W każdym sołectwie funkcjonuje **zespół szkolno-przedszkolny** prowadzony przez samorząd gminny. Zapewniany jest bezpłatny transport autobusami szkolnymi.

W 2020 roku liczba uczniów w szkołach podstawowych przypadająca na 1 etat nauczycielski w Gminie Lipowa wyniosła: średnio 9 osób, w województwie śląskim ponad 12, a w powiecie żywieckim: 11 osób. Natomiast na 1 oddział przypadało odpowiednio w gminie: 2,0, w regionie: 1,4 oraz w powiecie: 1,4 etatu. Niższa wartość wskaźników od przeciętnej dla Śląska świadczy o konieczności ponoszenia wyższych wydatków z budżetu gminy na 1 ucznia, jednak z drugiej strony wskazuje na możliwość zwiększenia efektywności nauczania poprzez pełniejsze poznanie potrzeb oraz indywidualną pracę z uczniem.

Przeciętna liczba uczniów w oddziale klasowym jest jednym z najważniejszych wyznaczników jednostkowych kosztów nauczania, czyli wydatków oświatowych w przeliczeniu na jednego ucznia. Jednocześnie średnia wielkość oddziału charakteryzuje warunki pracy nauczycieli i bliskość kontaktów z uczniami. Mniejsze oddziały klasowe pozwalają na bardziej zindywidualizowane podejście.

Wskaźnik dla gminy wyraża lokalne uwarunkowania związane z liczbą mieszkańców w wieku szkolnym i wyższą wartość przyjmuje w placówkach o większym zasięgu, tj. w szkole podstawowej w Lipowej, tj. ponad 23 uczniów przypadających na 1 oddział. Najniższą wartość zanotowano dla szkoły w Słotwinie: 12 uczniów na 1 oddział.

O dobrym poziomie nauczania w szkołach podstawowych zlokalizowanych w Gminie Lipowa, świadczą przede wszystkim średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty, które zwłaszcza z języka polskiego i matematyki były wyższe lub porównywalne do średnich województwa i regionu. Najwyższe wyniki osiągnęli zazwyczaj ósmoklasiści w szkole podstawowej w Twardorzeczce.

W Gminie Lipowa: 82,3% dzieci objętych jest **wychowaniem przedszkolnym**. W ostatnich 10 latach udział ten wzrósł o ponad 22 punkty procentowe. Wartość wskaźnika dla gminy jest jednak niższy od średniej dla powiatu żywieckiego: 88,7% i województwa śląskiego: 91,4%.

W ciągu ostatnich 10 lat, liczba dzieci w przedszkolach ulegała znacznym wahaniom i zwiększyła się na koniec okresu o ok. 39% - co związane jest zwłaszcza z sukcesywnym wzrostem liczby mieszkańców oraz powstaniem nowych miejsc, w tym 5-oddziałowego przedszkola przy szkole podstawowej w Lipowej.

Rosnąca liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym jest pozytywnym zjawiskiem, a na jej wartość wpływają przede wszystkim: możliwości finansowe rodziców, decyzja związana z ich powrotem do pracy, obowiązek wychowania przedszkolnego, jak również dostosowanie liczby miejsc dla dzieci do zapotrzebowania na obszarze gminy.

Od 2019 roku w Lipowej funkcjonuje niepubliczna placówka „**Żłobek w Sadzie**”, która zapewnia 30 miejsc dzieciom do 3 lat. Odsetek dzieci objętych opieką w gminnym żłobku, który wyniósł: 9,1% w 2020 roku - był nieznacznie niższy od średniej dla województwa (11,5%) oraz ponad dwukrotnie wyższy od wskaźnika dla powiatu żywieckiego (4,7%).

Wyzwaniem w tej dziedzinie staje się dalszy rozwój i doposażenie placówek oświatowych, jak również podniesienie jakości i efektywności edukacji w zakresie kompetencji kluczowych, społecznych, proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych i prozdrowotnych. Dodatkowo koniecznym staje się zapewnienie różnorodnej oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia uczniów oraz zmniejszające trudności w nauce dzieci o specjalnych potrzebach.

1.1.3. POLITYKA SPOŁECZNA

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipowej, w 2020 roku liczba **korzystających ze świadczeń opieki społecznej** na podstawie wydanych decyzji wyniosła 172 osoby (tj. 110 rodzin i 217 osób w rodzinach) - co stanowiło ok. 1,6% mieszkańców gminy. W stosunku do 2015 roku wartość ta zmniejszyła się ponad 60%.

Liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej jest niższa od średniej powiatu żywieckiego (220 osób) oraz województwa śląskiego (538 osób).

Malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej jest zjawiskiem korzystnym, bowiem generuje zmniejszenie kosztów związanych z opieką nad osobami będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Należy jednak zwrócić uwagę, że zmiany w liczbie tych osób mogą wynikać ze zmian przepisów prawnych,

dzięki którym większa lub mniejsza grupa osób może uzyskiwać uprawnienia do otrzymywania odpowiednich świadczeń. Istotne zmiany w danych niekoniecznie zatem oznaczają nagłą poprawę lub pogorszenie sytuacji życiowej społeczeństwa.

Z wymienionych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej przesłanek, które stanowią podstawę udzielenia pomocy społecznej, w Gminie Lipowa najczęściej występowały: ubóstwo – 23,72% ogółu rodzin objętych pomocą, długotrwała lub ciężka choroba – 20,95%, niepełnosprawność – 18,97% oraz bezrobocie – 13,83%. Analizując dostępne dane GOPS za 2020 rok w podziale na poszczególne sołectwa Gminy Lipowa należy zauważyć, iż największy udział w liczbie ludności danego sołectwa korzystających z pomocy społecznej występuje w Ostrym oraz w Słotwinie.

Usługi zdrowotne, w tym: tj. podstawową opiekę zdrowotną, opiekę lekarza rodzinnego, poradnię ginekologiczno – położniczą zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Grupowa Praktyka Lekarzy ESKULAP Spółka cywilna w Lipowej. Dodatkowo prowadzona jest prywatna praktyka stomatologiczna oraz funkcjonują tutaj 2 apteki.

W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy zmuszeni są do korzystania z usług medycznych w większych ośrodkach miejskich: w Żywcu lub w Bielsku – Białej.

Według danych GUS, w ostatnich 10 latach zmalała o 21,7% liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej udzielanych pacjentom w placówce działającej na terenie Gminy Lipowa, tj. z 37.754 sztuk w 2011 roku do 29.568 sztuk w 2020 roku.

Zmniejszająca się liczba porad zwłaszcza w 2020 roku spowodowana była wystąpieniem pandemii COVID-19 oraz ograniczonym dostępem do opieki zdrowotnej. Należy jednak zauważyć, iż we wcześniejszych latach ich wartość również ulegała relatywnemu zmniejszeniu się.

W 2020 roku liczba udzielonych porad POZ na 1 mieszkańca Gminy Lipowa wyniosła: 2,7 szt., natomiast średnia dla powiatu żywieckiego stanowiła: 5,6 szt., a województwa śląskiego: 6,9 szt.

Uwzględniając krajowe uwarunkowania związane z niekorzystną oceną dostępności usług świadczonych przez służbę zdrowia (np. odległe terminy wizyt lub, w przypadku ludności mieszkającej na wsi - duża odległość od przychodni), liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca gminy nie jest korzystna – w porównaniu do przeciętnych danych regionu i powiatu.

W związku z tym, że korzystanie z porad może określać stan i poziom zdrowia społeczeństwa, można założyć również, że wzrost tej liczby związany jest z pogarszającym się stanem zdrowia społeczeństwa; z drugiej zaś strony może to być również związane ze wzrostem świadomości w zakresie profilaktyki oraz korzystaniem z opieki zdrowotnej w ramach placówek poza granicami gminy.

Kolejnymi kluczowymi wskaźnikami świadczącymi o dostępności usług opieki zdrowotnej jest liczba przychodni na 10 tys. ludności oraz liczba osób przypadająca na 1 przychodnię. Porównując dane, należy zauważyć, że w 2020 roku na 10 tys. mieszkańców gminy przypadła 1 przychodnia, powiatu: 5 przychodni, a województwa: 6 przychodni. Natomiast liczba osób na 1 przychodnię w gminie wynosiła 10.872 mieszkańców, w powiecie: 2.174 osoby, a w województwie: 1.657 osób.

Powyższe wskaźniki również wskazują na niekorzystną sytuację w zakresie dostępności opieki zdrowotnej na obszarze Gminy Lipowa – zwłaszcza w porównaniu ze średnimi danymi dla regionu i powiatu.

Najbliższy **szpital** zlokalizowany jest w Żywcu. Porównując wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 łóżko w szpitalach ogólnych, w województwie śląskim osiągał on w 2019 roku wartość najniższą w kraju: 184 osoby/łóżko, a w powiecie żywieckim ponad 420 osób/łóżko – co wskazuje na niekorzystną sytuację w zakresie dostępności do szpitalnej opieki zdrowotnej na obszarze powiatu żywieckiego.

Na obszarze Gminy Lipowa **nie działa żaden dom pomocy społecznej oraz inny dom opieki lub dom seniora** wpisany do rejestru pn.: „Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym,

przewlekłe chorym lub w podeszłym wieku prowadzonym w ramach działalności statutowej lub gospodarczej, prowadzonego przez Wojewodę Śląskiego”.

Według dostępnych danych GUS, na koniec 2019 roku na obszarze gminy zlokalizowanych było łącznie 3.328 **budynków mieszkalnych** (przede wszystkim jednorodzinnych), których liczba wzrosła o ponad 19% w porównaniu z 2010 rokiem.

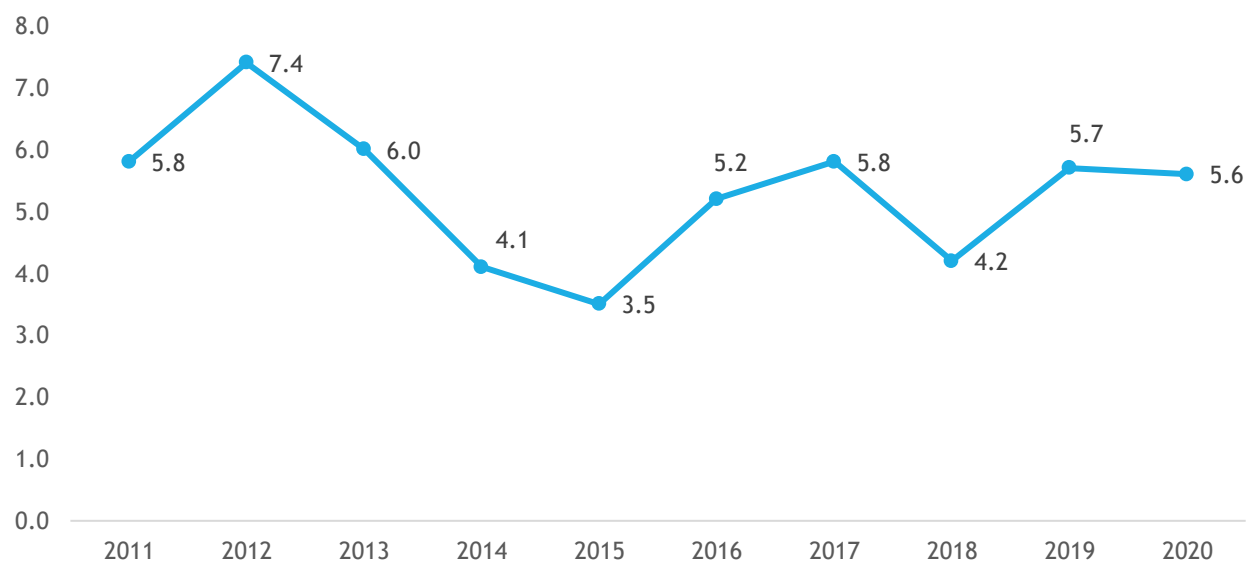
Przeciętna powierzchnia użytkowana 1 mieszkania wynosi: 98 m², liczba izb na 1 mieszkanie: 4,67 sztuk, a na 1 mieszkanie przypadają ponad 3 osoby. Znaczna większość mieszkań wyposażonych jest w wodociąg: 94,5%, łazienkę: 90,7% oraz centralne ogrzewanie – ponad 83% ogółu (indywidualne źródła ciepła oraz sieć gazowa). Na 1000 mieszkańców w gminie przypada: 311,8 mieszkań, w powiecie: 342,5, a w województwie: 395,5. Wyższa wartość dla regionu związana jest z występowaniem znacznie większej liczby mniejszych mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Natomiast w gminie – ze względu na jej charakter - przeważają budynki mieszkalne jednorodzinne.

Na koniec 2019 roku, udział ludności korzystającej na terenie gminy z sieci wodociągowej wyniósł: 76,5%, a kanalizacyjnej: 87,5%. Mniejszy udział w przypadku sieci wodociągowej wynika z faktu, iż część budynków posiada własne ujęcia wody. Wskaźniki dla gminy były wyższe od średniej wartości dla powiatu żywieckiego, gdzie wyniosły odpowiednio: 60,4% i 79,9% oraz w przypadku sieci kanalizacyjnej od regionu śląskiego: 95,8% i 78,6%. Należy podkreślić, że wskaźniki dla gminy w analizowanym okresie czasu systematycznie ulegały poprawie, jak również zauważyć, iż nie ujmują danych pochodzących z bieżących inwestycji realizowanych przez Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu, polegających na budowie nowych przyłączy.

W ostatnich 10 latach wskaźnik **liczby mieszkań oddanych do użytkowania** (w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych) na 1000 ludności ulegał nieznacznym wahaniom z 3,5 w 2015 roku do 7,4 w 2012 roku, aby osiągnąć wartość 5,6 w 2020 roku. Na koniec 2020 roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Lipowa: (5,6) była wyższy od średniej dla województwa śląskiego (4,1), a zwłaszcza powiatu żywieckiego (3,8) – co świadczy o występującym w gminie rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Analizując **komunalne zasoby mieszkaniowe** wg danych za 2020 rok: 10 lokali będących własnością Gminy Lipowa stanowiło mieszkania socjalne, w różnym stanie technicznym (część z nich wymaga remontu). Nie odnotowano osób oczekujących na przydział.

Rysunek 3. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Lipowa w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

1.1.4. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

W Lipowej działa wyłącznie **Gminna Biblioteka Publiczna**, która jest samodzielną jednostką organizacyjną instytucji kultury utrzymywaną z budżetu gminy. Posiada dwie filie w Leśnej i Twardorzecze.

W ramach działalności biblioteki prowadzone są m.in.: Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych, spotkania autorskie, warsztaty oraz liczne wystawy i konkursy (stacjonarnie i online). Ze względów lokalowych placówka wymaga rozbudowy i doposażenia.

Według dostępnych danych GUS, w latach 2011-2020, liczba czytelników w ramach biblioteki wraz z filiami, znacznie zmalała, tj. o 45,5%, natomiast wzrosła o ponad 20% liczba wypożyczonego księgozbioru. Problem ten nie został również powstrzymany w wyniku zwiększenia się księgozbioru, który wzrósł w analizowanym okresie o ok. 16,6% do 44.037 woluminów.

Ze względu na malejącą liczbę osób korzystających z bibliotek na obszarze gminy, liczba czytelników na 1000 ludności wyniosła: 112 osób (województwo: 137 osób, powiat: 115 osób). Średnio w 2020 roku czytelnik wypożyczył około 25 książek z bibliotek na obszarze gminy, natomiast w województwie 17, a powiecie ponad 15 sztuk.

Utrzymująca się, obserwowana od wielu lat, tendencja zmniejszania się liczby czytelników w Gminie Lipowa może być spowodowana korzystaniem z bibliotek w większych ośrodkach miejskich (np. zlokalizowanych w sąsiedztwie szkoły, czy miejsca pracy), jak również niedostateczną dostępnością lokalową placówki.

Do **niematerialnego dziedzictwa kulturowego**, opok tradycji, muzyki i obrzędów ludowych Górali Podbeskidzia, można zaliczyć Śliwkę Żniwkę, którą uprawiano w przeszłości na obszarze gminy. W miesiącu sierpniu odbywają się dwudniowe Dni Śliwowej Gminy Lipowa z występami gwiazd polskiej estrady (od 2019 roku jako impreza masowa) – z promocją lokalnych artystów, wyrobów (w tym: przetworów ze śliwek) oraz rękodzieła ludowego.

Pozostałe działania w obrębie kultury to również Dożynki Gminne, Dni Seniora, Dzień Dziecka i inne wydarzenia i imprezy organizowane na terenie całej gminy.

Gmina Lipowa dbając o zachowanie tradycji oraz lokalnej kultury ludowej wspiera działalność kulturalną organizacji pozarządowych, w tym Koła Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora, świetlice dla dzieci i młodzieży (pozaszkolne) oraz Regionalny Zespół Pieśni i Tańca „Lipowianie”.

Urozmaicona rzeźba terenu i bogata szata roślinna tworzy bardzo dobre tereny dla **rekreacji i turystyki** (pieszej, konnej, rowerowej, ekoturystyki, etc.), rekreacji i różnych form czynnego wypoczynku. Wokół gminy rozmieszczone są nowe ośrodki turystyczne: Szczyrk, Wisła, Ustroń, Żywiec.

Na terenie Gminy Lipowa zostały wyznaczone trasy turystyczne (zwłaszcza piesze) oraz funkcjonuje niewielki wyciąg narciarski "Orczyk" talerzykowy przy Hotelu „Zimnik”. Istnieją tutaj również warunki do uprawiania narciarstwa biegowego.

W gminie zlokalizowane są obiekty sportowe i rekreacyjne w zadowalającym i dobrym stanie technicznym, tj.: boiska do gry w piłkę, siłownie zewnętrzne, place zabaw. W miejscowości Leśna znajduje się prywatny „Aquapark Leśna”.

W gminie funkcjonują 2 skategoryzowane hotele, nieliczne obiekty agroturystyczne, apartamenty i pokoje dla turystów oraz domki rekreacyjne.

Na terenie gminy, pomimo licznych uwarunkowań, zidentyfikowano deficyt w zakresie bazy turystycznej i okołoturystycznej, m.in. w zakresie obsługi podróżnego i turysty, miejsc postoju i odpoczynku, informacji turystycznej, stanu oznakowania i rozwoju szlaków turystycznych, dostępności gastronomii i miejsc noclegowych.

1.1.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W Gminie Lipowa podmiotami realizującymi zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego są: Komenda Powiatowa Policji w Żywcu, Komisariat Policji w Łodygowicach, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Żywcu oraz ochotnicze straże pożarne funkcjonujące na obszarze gminy.

Do największych potrzeb jednostek można zaliczyć konieczność doposażenia w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych, tj. pożary, powódzie, czy osuwiska.

Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Żywcu za 2020 rok, liczba interwencji w Gminie Lipowa wyniosła: 1.430 sztuk, tj. 135 na 1000 ludności, natomiast przestępstw kryminalnych: 92, czyli 9 na 1000 ludności. Największy problem występuje w Ostrym, gdzie odnotowano odpowiednio: 153 interwencje i 21 przestępstw, a następnie w Lipowej: 151 interwencji i 10 przestępstw.

Średnie wskaźniki dla gminy świadczą o wyższym poziomie bezpieczeństwa publicznego w gminie w porównaniu ze średnimi danymi dla województwa śląskiego, gdzie odnotowano około 19 przestępstw na 1000 ludności oraz powiatu żywieckiego: 12.

Analizując liczbę zagrożeń na drogach, najwięcej wypadków i kolizji w 2020 roku miało miejsce w Lipowej – 42 sztuki, co daje w przeliczeniu na 1000 ludności – 9 oraz w Twardorzeczce – 12 sztuk, czyli 8 na 1000 mieszkańców.

1.1.6. KAPITAŁ SPOŁECZNY

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego wyraża się m. in. poprzez liczbę aktywnych organizacji pozarządowych działających na danym terenie oraz liczbę zaangażowanych w ich działanie osób.

Na terenie gminy (według danych GUS za 2020 rok) działa 27 podmiotów, w tym: stowarzyszenia, kluby sportowe, koła gospodyń wiejskich oraz ochotnicze straże pożarne.

Większość organizacji pozarządowych bierze czynny udział w życiu społecznym gminy - angażują się w prace społeczne, czy organizację wydarzeń kulturalnych i religijnych.

W Gminie Lipowa na 1 organizację przypada około 403 mieszkańców, natomiast średnio w powiecie żywieckim: 311 osób i w województwie śląskim: 350 osób - co oznacza, że Gmina Lipowa charakteryzuje się wyższą aktywnością społeczną w porównaniu do przeciętnej wartości dla innych gmin regionu.

Każdego roku Rada Gminy Lipowa przyjmuje „Roczny Program Współpracy Gminy Lipowa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. Zgodnie z analizą konkursów ofert, przeprowadzonych w ciągu ostatnich 5 lat, nieznacznie wzrosła pula środków przeznaczonych na konkursy oraz liczba zgłoszonych ofert. Największy udział środków przypadł na tematykę: kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz kultura fizyczna i sport. O aktywności społecznej mieszkańców świadczy również ich udział w wyborach powszechnych. Analizując poziom frekwencji wyborczej w Gminie Lipowa od 2014 roku należy stwierdzić, iż najwyższy jej poziom odnotowano w wyborach prezydenckich w 2020 roku, a najniższy w wyborach do parlamentu europejskiego w 2019 roku. Frekwencja wyborcza w Gminie Lipowa w latach 2014-2020 kształtowała się na porównywalnym poziomie do średniej dla powiatu żywieckiego. Zazwyczaj wyższa frekwencja w gminie w porównaniu z województwem śląskim występuje w wyborach prezydenckich oraz samorządowych, niższa natomiast w przypadku wyborów do Sejmu i Senatu oraz Parlamentu Europejskiego.

Wyzwaniem staje się integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z uwzględnieniem zmian demograficznych oraz aktywizacja społeczna i zawodowa.

1.2. WYMIAR GOSPODARCZY

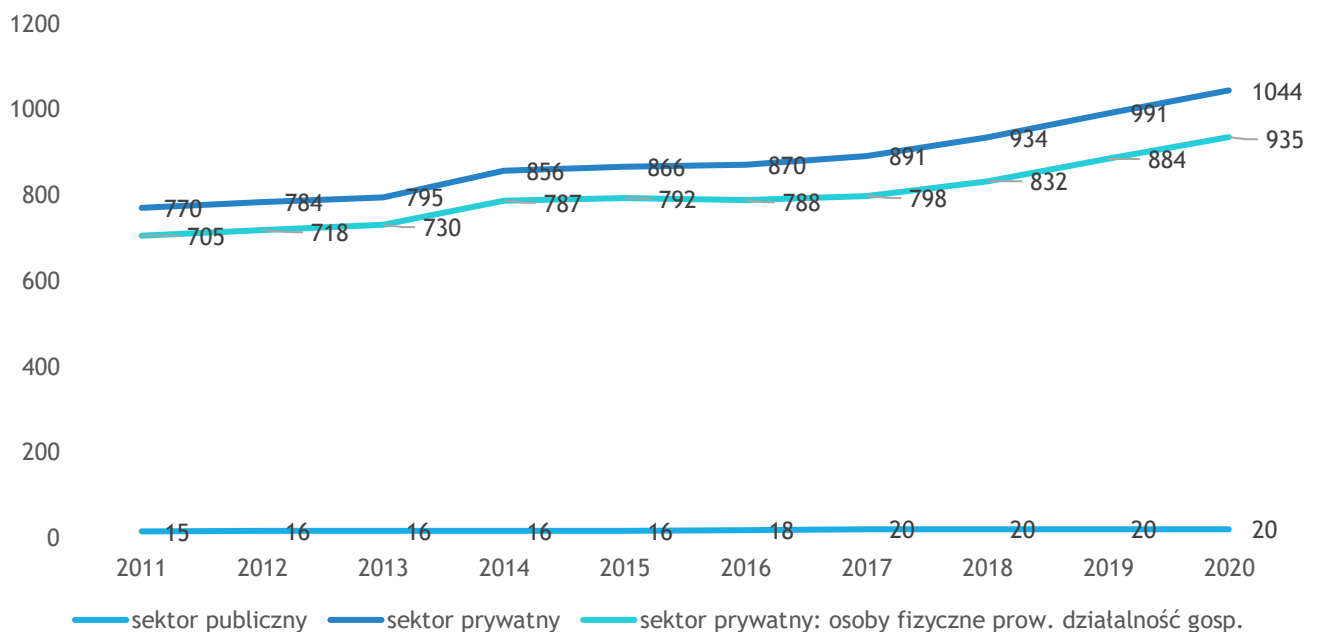
1.2.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na obszarze Gminy Lipowa na koniec 2020 roku działało 1.067 **podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON**, w tym 20 z nich w ramach sektora publicznego – tj. 1,87% ogółu wszystkich jednostek. Największą grupę w ramach sektora publicznego stanowiły: państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego: 18 podmiotów. Natomiast w sektorze prywatnym były zarejestrowane: 1.044 podmioty, a największy udział stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą: 935 jednostek, tj. 89,56% ogółu podmiotów prywatnych, a następnie spółki handlowe – 3,26% oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne: 2,49%.

Na podstawie danych GUS za lata 2011-2020 obserwuje się regularny wzrost podmiotów gospodarczych, zwłaszcza sektora prywatnego. W odniesieniu do 2011 roku liczba podmiotów prywatnych w ciągu ostatnich 10 lat zwiększyła się o 35,58%, tj. z 770 w 2011 roku do 1.044 podmiotów w 2020 roku. Największy wpływ miał wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarką z 705 do 935 podmiotów tj. o 42,62%. Natomiast liczba spółek handlowych zwiększyła się prawie sześciokrotnie z 6 szt. do 34 szt. W sektorze publicznym zwiększyła się liczba podmiotów o 5 sztuk, tj. i 33,33%.

Można przyjąć, że utrzymujący się wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON świadczy o ożywieniu gospodarczym.

Rysunek 4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Lipowa w latach 2011-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

O poziomie przedsiębiorczości świadczą również wskaźniki, tj. liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności, która na koniec 2020 roku wyniosła w Gminie Lipowa: 98 jednostek oraz liczba podmiotów na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym, tj.: 158 sztuk. Wartość wskaźników była nieco

niższa niż w powiecie żywieckim (odpowiednio: 103 i 169) oraz w województwie śląskim (110 i 186) – co oznacza, mniejszą aktywność gospodarczą mieszkańców gminy.

Jednocześnie analizowany wskaźnik ten jest najwyższy w sołectwach: Leśna: 6,89% oraz Lipowa: 6,63% ludności. Najniższy udział odnotowano natomiast w Słotwinie: 4,79% populacji.

Wg danych na koniec 2020 roku udział podmiotów według grup rodzajów działalności w gminie przedstawiał się następująco: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo: 2,53%, przemysł i budownictwo: 36,83%, pozostała działalność: 60,64%. Należy zauważyć, iż w ostatnich dziesięciu latach nieznacznie maleje on w branży związanej z rolnictwem leśnictwem, łowiectwem i rybactwem, a wzrasta w pozostałej działalności. Dane dla gminy porównywalne są do średnich wartości powiatu żywieckiego, natomiast o ponad 15 punktów procentowych większy udział stanowią podmioty z zakresu przemysłu i budownictwa na niekorzyść pozostałej działalności (do których zalicza się np. wysokorozwinięte usługi) – w porównaniu do średniej regionu.

Zgodnie z klasyfikacją PKD dla sektora prywatnego, najwyższy udział podmiotów gospodarczych w Gminie Lipowa w 2020 roku odnotowano w ramach sekcji F. Budownictwo: 24,41% ogółu jednostek, a następnie w sekcji G. Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów: 22,4% oraz przetwórstwo przemysłowe: 22,07%. Należy zauważyć, iż w ostatnim dziesięcioleciu najbardziej wzrosła liczba przedsiębiorstw w kategorii F. Budownictwo z 178 szt. na 260 szt. – tj. około 46%.

Na obszarze Gminy Lipowa funkcjonują wyłącznie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. W 2020 roku 97,66% podmiotów stanowiły mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników, a następnie małe firmy (10 – 49 pracowników), tj. 2,16% oraz średnie (50-249): 0,19%. Struktura podmiotów według klas wielkości jest zbliżona do przeciętnych wartości dla powiatu i regionu.

1.2.2. RYNEK PRACY

Według stanu na dzień 31.12.2019 r. w Gminie Lipowa na 1000 ludności¹ przypada 55 pracujących - wartość wskaźnika wzrosła w ciągu ostatnich dziesięciu latach o 25%.

Porównując: w powiecie żywieckim na 1000 ludności przypadało 190 osób, a w województwie śląskim: 279 osób. Niższy wskaźnik dla gminy może świadczyć o większym udziale osób zatrudnianych sezonowo (np. w budownictwie) oraz osób biernych zawodowo, czy bezrobotnych – co może przełożyć się na niekorzystną koniunkturę gospodarczą, zmniejszenie popytu, czy wyższe zapotrzebowanie na środki publiczne (np. zasiłki, renty) i nieodpłatne usługi publiczne.

Zgodnie z dostępnymi danymi GUS około 22% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Lipowa pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 39% w przemyśle i budownictwie, a 14% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja).

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie żywieckim wynosiło 4.766,30 zł – co odpowiadało ponad 92% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie śląskim. W ostatnich 10 latach wzrosło ono w powiecie żywieckim o ponad 40%, natomiast w województwie śląskim o około 46% - co świadczy o szybszym tempie realnego wzrostu płac w województwie.

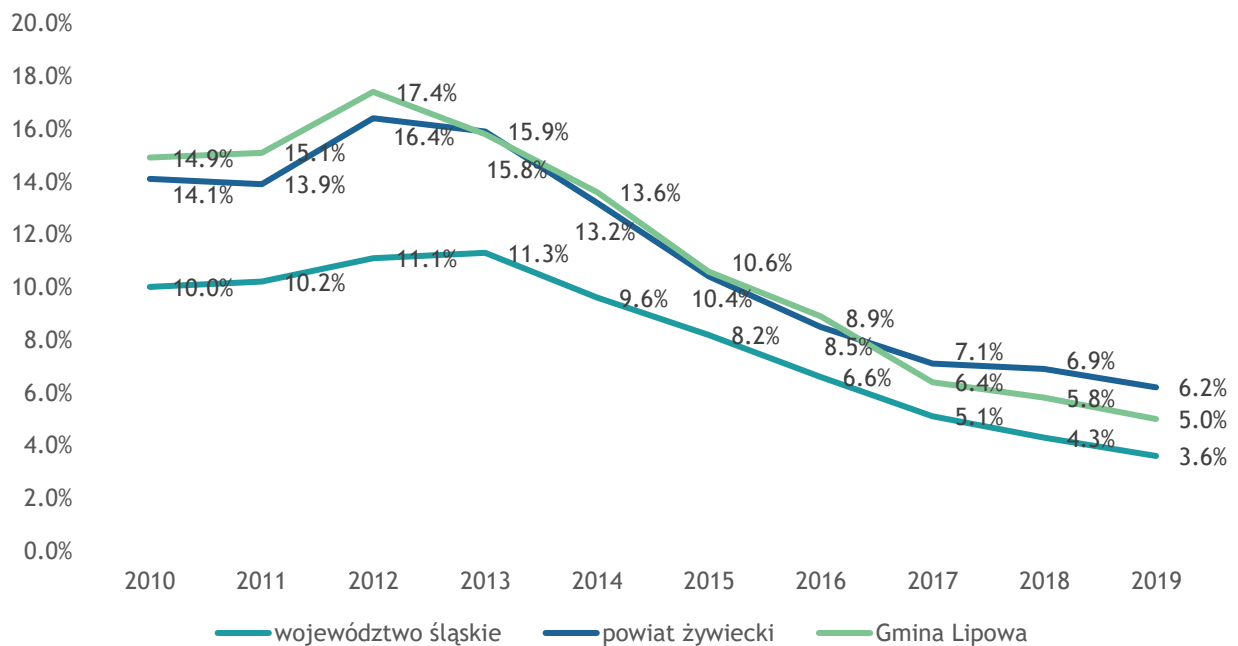
¹ wg innego podziału niż PKD, tj.: bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności

W latach 2011-2019 **stopa bezrobocia** w Gminie Lipowa była wyższa niż w województwie śląskim, natomiast porównywalna do średniej dla powiatu żywieckiego i na koniec 2019 roku wyniosła odpowiednio: 5,0% - dla gminy, 6,2% - dla powiatu oraz 3,6% - dla regionu.

Najwyższy poziom bezrobocia zanotowano w 2012 roku, tj. 17,4% - i od tego czasu uległ on zmniejszeniu.

Rysunek 5. Stopa bezrobocia w Gminie Lipowa, powiecie żywieckim i województwie śląskim w latach 2010-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i www.polskawliczbach.pl

Analizując dane osób bezrobotnych – mieszkańców Gminy Lipowa - będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żywcu (według danych na dzień 31.12.2020 roku) największy udział stanowią osoby długotrwale bezrobotne: 57,59%, osoby powyżej 50 roku życia: 36,77% oraz do 30 roku życia: 31,2% ogółu osób będących w trudnej sytuacji. Wyłącznie około 15% osób posiada prawo do zasiłku. Problem długotrwałego bezrobocia dotyczy zwłaszcza kobiet ponad 55%, z których co trzecia posiada co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku dla Gminy Lipowa: 13,5% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,0% wykształcenie policealne, 11,3% średnie ogólnokształcące, a 18,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 28,0% mieszkańców gminy, gimnazjalnym 6,0%, natomiast 19,5% podstawowym ukończonym. Ponadto 1,3% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Do zidentyfikowanych problemów zaliczyć można niedostateczny poziom kompetencji kluczowych oraz „cyfrowych” mieszkańców, jak również wykształcenia w branżach rozwijających się, w tym: nowoczesnych technologii.

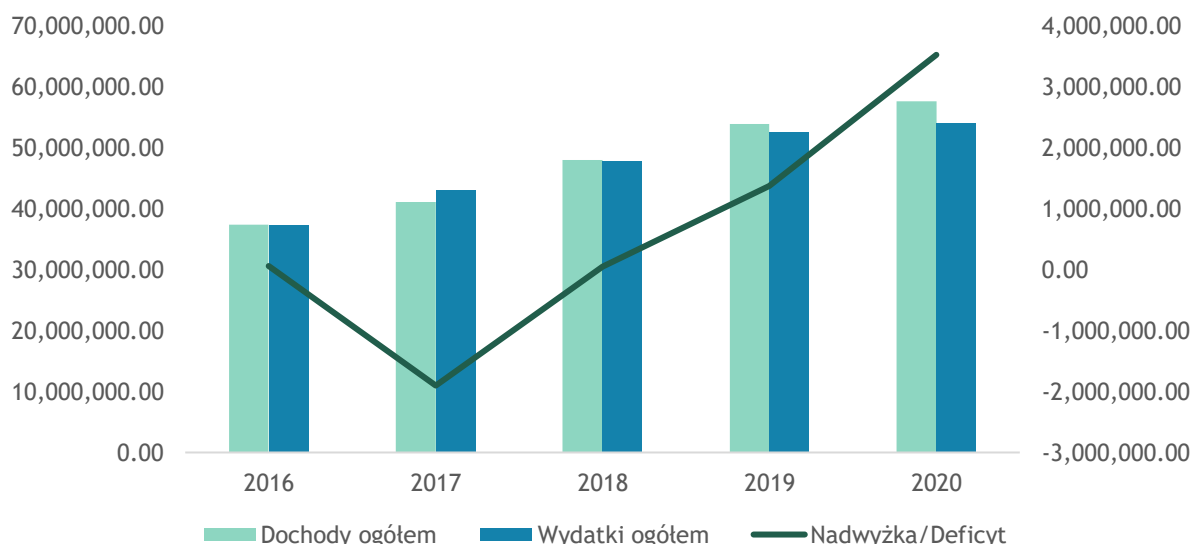
1.2.3. FINANSE SAMORZĄDOWE

W latach 2016-2020 dochody budżetu Gminy Lipowa ulegały corocznemu zwiększeniu. W 2016 roku wyniosły one ponad 37,384 mln zł, by w roku 2020 wzrosnąć o ok. 43,4% do poziomu 57,566 mln zł. W 2016 roku dochody bieżące stanowiły 98,66% dochodów ogółem, tj. 36,884 mln zł, a w 2020 roku: 96,07% - tj. 55,302 mln zł.

W analizowanym okresie suma wydatków wzrosła o ok. 54,8% z 21,618 mln zł w 2016 roku do 33,471 mln złotych w 2020 roku. Wydatki bieżące na koniec ostatniego roku wyniosły: 93,46% ogółu wydatków, tj. 50,512 mln zł. Wydatki majątkowe najniższy poziom osiągnęły w 2016 roku tj. 3,417 mln zł, natomiast najwyższy na koniec 2018 roku tj. 7,828 mln zł. W większości wydatki te są pokrywane z dotacji Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Najwyższy poziom nadwyżki budżetowej wystąpił w 2020 roku: 3,519 mln zł, natomiast najwyższy deficyt budżetowy: minus 1,903 mln zanotowano w 2017 roku.

Rysunek 6. Kształtowanie się dochodów, wydatków i nadwyżki budżetowej/deficytu budżetowego Gminy Lipowa w latach 2016-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Lipowa

Przychody budżetu Gminy Lipowa pochodzą w głównej mierze z tytułu zaciągniętych pożyczek i kredytów oraz wolnych środków (nadwyżki środków pieniężnych na rachunku bieżącym budżetu jednostki samorządu terytorialnego, wynikających z rozliczeń wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek z lat ubiegłych). Najwyższy poziom przychodów odnotowano w 2017 roku, tj.: 2,732 mln zł. Rozchody budżetu związane są ze spłatą otrzymanych krajowych pożyczek, kredytów oraz wyemitowanych papierów wartościowych. Najwyższa wartość rozchodów budżetu wystąpiła w roku 2020, tj. 1,014 mln zł.

W latach 2016-2020 zadłużenie Gminy Lipowa kształtowało się na zbliżonym poziomie. Zadłużenie gminy wynikało z zaciągniętych kredytów, pożyczek, a także z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych.

Najniższy poziom zadłużenia odnotowano na koniec 2016 roku, tj. 12,388 mln zł. Coroczna obsługa długu kształtowała się w przedziale od ok. 437 tys. zł – 546 tys. zł.

Dla każdego roku Ministerstwo Finansów prezentuje wskaźnik G - dochodów podatkowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca dla poszczególnych gmin, który stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na dany rok (wg zasad określonych w ustawie z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z późn. zm.).

Najniższy poziom wskaźnika G dla Gminy Lipowa osiągnięto w 2015 roku, tj. 827,33 zł i od tego czasu wartość relatywnie wzrastała, aby w 2020 roku wynieść: 1.186,29 zł.

Z porównania wartości wskaźnika G na 2021 rok wynika, że Gmina Lipowa uplasowała się na 9 pozycji wśród gmin powiatu żywieckiego, a jego wysokość: 1.966,14 zł jest tylko nieznacznie niższa od najwyższych wartości dla gmin wiejskich, ale o ponad 88% niższa od Miasta Żywiec.

1.3. WYMIAR PRZESTRZENNY

1.3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA GEOGRAFICZNEGO I DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNA

Gmina Lipowa, zgodnie z **podziałem fizycznogeograficznym** Polski na regiony (Kondracki 2002), położona jest w prowincji Karpaty Zachodnie z Podkarpaciem, podprowincji Zewnętrzne Karpaty Zachodnie, makroregionie Beskidy Zachodnie, w mezoregionach Beskid Śląski i Kotlina Żywiecka.

Nad gminą dominuje najwyższe wzniesienie Beskidu Śląskiego tj. Góra Skrzyczne (1257 m n.p.m.).

Krajobraz kształtowany jest również doliny potoków (dopływów Soły): Leśniarki, Kalonki i Żarnówki. Potoki te zachowały naturalny urok z racji tego, że nie są uregulowane.

Gmina Lipowa oddalona jest od stolicy województwa śląskiego - Miasta Katowice o ok. 84 km i ośrodka powiatowego, Miasta Żywiec - 7 km.

Inne ośrodki miejskie powiązane komunikacyjnie z Lipową to: Bielsko-Biała – 30 km, Cieszyn – 63 km, Czechowice – Dziedzice – 36 km, Pszczyna – 47 km, Tychy – 65 km.

Zgodnie z danymi GUGIK za 2014 roku, **powierzchnia Gminy Lipowa** wynosi: 58.8 km², tj. 5.872 ha, w tym powierzchnia lądowa stanowi: 5.819 ha, tj. 99,10% ogółu obszaru gminy.

Największy udział stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione: 3.149 ha: 53,63% oraz użytki rolne: 42,13% ogółu powierzchni. Zdecydowaną większość powierzchni lasów (około 81%) zajmują lasy stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych.

Gmina Lipowa, podobnie jak powiat żywiecki, na tle przeciętnej wartości dla regionu wyróżniają się udziałem gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych. Udział powierzchni gruntów rolnych około 42% obszaru gminy, który jest porównywalny z danymi powiatu żywieckiego, jest niższy od średniej dla województwa śląskiego (50,7%).

Zwłaszcza w porównaniu do średniej wartości dla województwa (12,9%) gmina wyróżnia się niskim poziomem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, tj. 3,2%.

Gmina Lipowa jest dogodnie położona pod względem dostępności do **układu komunikacyjnego**. Przez jej teren (wzdłuż wschodniej granicy) przebiega droga krajowa ekspresowa S1, łącząca miasto Bielsko-Biała – Żywiec – Zwardoń/Myto-Skalitę (granica państwa ze Słowacją) w całości na obszarze województwa

śląskiego. Jako przedłużenie S1 na terenie Słowacji ustalono słowacką autostradę D3 w kierunku Bratysławy. Zarówno droga ekspresowa S1, jak i autostrada D3 są częścią Europejskiego Korytarza Transportowego nr VI.

Najbliższy dworzec kolejowy zlokalizowany jest w Żywcu. Od 2013 roku głównym operatorem pasażerskich przewozów kolejowych, obsługującym połączenia kolejowe są Koleje Śląskie Sp. z o.o. (podmiot utworzony przez samorząd województwa śląskiego, który przejął obsługę połączeń od Przewozów Regionalnych Sp. z o.o.), w ramach linii: Katowice – Czechowice-Dziedzice – Bielsko-Biała – Żywiec – Zawardoń.

Na terenie gminy nie występują inne drogi krajowe i wojewódzkie. Układ sieci dróg (w różnym stanie technicznym) tworzą głównie: drogi powiatowe o długości ponad 24 km, drogi gminne o długości ok. 22 km, oraz drogi nie zaliczone do żadnej z kategorii dróg publicznych o długości ok 300 km.

Drogi w wielu przypadkach nie posiadające zadowalających parametrów technicznych i jakości nawierzchni winny być sukcesywnie modernizowane, w oparciu o parametry normatywne. Główne potrzeby w zakresie układu komunikacyjnego gminy to:

- modernizacja układu podstawowego (wraz z realizacją w miejscach kolizyjnych nowych odcinków),
- rozbudowa i modernizacja układu uzupełniającego,
- poprawa bezpieczeństwa na sieci drogowej gminy (organizacja ruchu na skrzyżowaniach, chodniki i przejścia dla pieszych, pobocza, ścieżki rowerowe),
- zapewnienie dla terenów o określonym użytkowaniu dojścia i dojazdu od drogi publicznej,
- poprawa standardu podróżowania zbiorową komunikacją autobusową i mikrobusową w zakresie optymalizacji ilości i rozkładu kursów, jakości taboru oraz budowy zatok i wiat przystankowych.

Transport publiczny na obszarze Gminy Lipowa zapewniany jest wyłącznie przez prywatnych przewoźników, w tym: JM-BUS oraz Travel-Bus. Przewozy pasażerskie realizowane są przede wszystkim do Żywca, jak również Bielska-Białej i Katowic.

Wyzwaniem staje się optymalizacja i dostosowanie częstotliwości kursów oraz siatki połączeń do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

1.3.2. STOPIEŃ ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Na koniec 2019 roku długość czynnej **sieci wodociągowej** wyniosła 89,5 km i zwiększyła się od 2010 roku o 21,6 km. Część budynków zaopatrywana jest z własnych, przydomowych ujęć wody.

Roczne zużycie wody systematycznie wzrasta i jest to spowodowane przede wszystkim regularnym przyrostem liczby mieszkańców. W 2019 roku wyniosło ogółem: 163,8 dam³ i zwiększyło się w ciągu dziesięciu lat o ponad 100%.

Mieszkańcy gminy zaopatrywani są w wodę pozyskiwaną z:

- ujęcia wody powierzchniowej na potoku Kalonka (niewielki obszar zarządzany przez Spółkę Wodną w Słotwinie),
- ujęcia wody powierzchniowej na Potoku Malinowskim (pozostały obszar gminy, poprzez stację uzdatniania wody Lipowa, sieć zarządzaną przez ZGK Lipowa),
- incydentalnie w razie występowania braków lub awarii na sieci gminnej z magistrali będącej w zarządzie Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żywcu.

Jednym z poważnych problemów są straty wody, które wynoszą każdego roku ponad 100 dam³. Wyzwaniem dla gminy jest również redukcja niedoborów w dostawie wody ze względu na susze oraz zwiększającą się populację.

Długość **sieci kanalizacyjnej** w 2019 roku wyniosła 120,9 km i zwiększyła się w ciągu dekady prawie dwukrotnie. Liczba przyłączy do budynków stanowiła 3.026 szt., a liczba mieszkańców korzystających

z sieci: 9.488 osób. Dzięki prowadzonym inwestycjom, do systemu kanalizacji podłączonych jest około 90% mieszkańców. Odbiornikiem ścieków z Gminy Lipowa jest mechaniczno-biologiczna Żywiecka Oczyszczalnia Ścieków, której głównym zadaniem jest ochrona Jeziora Żywieckiego.

Wzrost liczby oczyszczalni ścieków oraz odsetka ludności korzystającej z tych oczyszczalni, a co za tym idzie spadek ilości ścieków nieoczyszczanych i wzrost ilości ścieków oczyszczanych to tendencje pozytywne, jednakże należy mieć na uwadze rozbudowę systemu wodno-kanalizacyjnego ze względu na rosnącą liczbę mieszkańców.

Gmina Lipowa **nie posiada scentralizowanego systemu ciepłowniczego**. Obsługiwana jest poprzez lokalne źródła, do których należą kotłownie indywidualne, w tym gazowe, a zwłaszcza węglowe.

Długość **sieci gazowej** w 2019 roku wyniosła 92,8 km i wzrosła od 2010 roku tylko o 7,4%. Gaz dostarczany jest do 1.254 odbiorców, z których prawie 80% zużywa go do ogrzewania mieszkań w łącznej ilości 11.735,5 MWh. Udział ludności korzystającej z sieci gazowej stanowi ponad 40% populacji gminy.

Na terenie gminy występują korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania **odnawialnych źródeł energii** (w tym: z energii słonecznej i wiatrowej), jednakże charakteryzuje się ona niskim poziomem rozwoju instalacji OZE.

Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej w ramach „Atlasu szerokopasmowego dostępu do internetu” na dzień 31.12.2019 roku na obszarze Gminy Lipowa penetracja budynkowa **internetem stacjonarnym** o przepustowości co najmniej 30 mb/s wyniosła: 0,78849 – co plasuje gminę na 135 miejscu w Polsce spośród gmin wiejskich i 249 ogółem. W województwie śląskim gmina zajmuje 63 miejsce, a w powiecie żywieckim: 5 - spośród wszystkich gmin. W związku z powyższym należy zaznaczyć, iż na tle innych gmin dostępność i jakość internetu jest zadowalająca.

Problemem jednak staje się poziom korzystania z usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną.

Gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lipowa prowadzi na mocy nowych uregulowań prawnych bezpośrednio gmina. Zorganizowanym zbieraniem odpadów komunalnych objętych jest aktualnie 100% mieszkańców. Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), mieści się w miejscowości Wieprz, w Gminie Radziechowy-Wieprz.

Na obszarze gminy nadal występuje znaczna rozbieżność pomiędzy ilością odpadów odebranych a wyliczonych na podstawie wskaźników, co może wynikać m.in. ze spalania niektórych odpadów w kotłowniach domowych.

W gminie w 2019 roku wyprodukowano łącznie na 1 mieszkańca: 302 kg odpadów, w tym: 88,4 kg – zmieszanych oraz 213,6 kg odpadów segregowanych. W podniesieniu do danych województwa (odpowiednio: 228,2 kg - zmieszanych i 147,8 kg - segregowanych) oraz powiatu żywieckiego (116,9 kg - zmieszanych i 136,10 kg - segregowanych), mieszkańcy gminy wytwarzają większą ilość odpadów na 1 mieszkańca w porównaniu ze średnią dla powiatu żywieckiego.

Korzystnie wypada gmina na tle województwa i powiatu jeżeli chodzi o procentowy udział odpadów segregowanych na 1 mieszkańca w wartości odpadów ogółem (na 1 mieszkańca). Dla Gminy Lipowa wynosi on 70,73%, dla województwa śląskiego: 39,31% i powiatu żywieckiego: 53,79%.

Na terenie gminy występują **nielegalne wysypiska** odpadów komunalnych.

Część budynków, zwłaszcza mieszkalnych pokryta jest materiałami zawierającymi **azbest**, jak również wymaga **termomodernizacji** ze względu na niską efektywność energetyczną.

W budynkach instytucji publicznych wyzwaniem staje się zapewnienie **dostępności** (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej) przez stosowanie uniwersalnego projektowania nowych rozwiązań lub racjonalnych usprawnień w usuwaniu istniejących barier, a także likwidacji barier architektonicznych w przestrzeniach wspólnych oraz komunikacyjnych.

1.3.3. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Zanieczyszczenie powietrza

Na obszarze Gminy Lipowa nie ma większych emitorów zanieczyszczeń powietrza.

Głównymi, lokalnymi źródłami zanieczyszczeń jest indywidualny system grzewczy oraz komunikacja. Ogrzewanie budynków funkcjonuje w oparciu o indywidualne źródła ciepła opalane węglem, koksem, miałem węglowym i drewnem (ok. 70% obiektów).

Niedostateczny stan techniczny źródeł ciepła, izolacja cieplna budynków oraz niski poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń, w tym dwutlenku węgla oraz pyłów PM10 i PM2,5 – co przekłada się na przekroczenia norm i złą jakość powietrza atmosferycznego zwłaszcza w sezonie zimowym.

Według oceny rocznej jakości powietrza na terenie województwa śląskiego, prowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakość powietrza w gminie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, benzo(a)piren, ozon.

Transport samochodowy odpowiada za prawie 20% ogółu emisji zanieczyszczeń, w tym tlenku węgla, tlenków azotu oraz węglowodorów alifatycznych i aromatycznych, benzenu, pyłów oraz dwutlenku siarki.

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, zagrożenia powodzią i suszą

Gmina Lipowa pod względem hydrograficznym należy w całości do zlewni Wisły i charakteryzuje się występowaniem dużej liczby cieków powierzchniowych oraz nieznaczną liczbą wód stojących. Gmina położona jest w dorzeczu rzeki Soły, będącej prawobrzeżnym dopływem rzeki Wisły.

Gmina Lipowa zlokalizowana jest na obszarze Aglomeracji Żywiec, w ramach której oczyszczalnia ścieków komunalnych w Żywcu przyjmuje ścieki z jej terenu.

Przeprowadzona w latach 2008-2010 modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków pozwoliła na zmniejszenie odprowadzanych do środowiska ładunków zanieczyszczeń, poprawę jakości wód rzeki Soły oraz wód podziemnych.

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW). Rok 2020 był drugim w trzecim trzyletnim okresie obowiązywania Planów Gospodarowania Wodami w latach 2016-2021. Badania prowadzono zgodnie z Aneks nr 1 do „Programu państwowego monitoringu środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód.

Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178). Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa śląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami

w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Gmina Lipowa położona jest w rejonie czterech jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), które stanowią podstawowe jednostki planistyczne w gospodarowaniu wodami (zgodne z informacjami zawartymi w aktualnie obowiązującym Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjętym Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły - Dz.U. poz. 1911 z 2016) tj.

- PLRW200062132749 Żylica:

- stan ogólny: zły,
- stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany,
- stan chemiczny: PSD,
- przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny,
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych: niezagrożona;

- PLRW2000122132389 Leśnianka:

- stan ogólny: dobry,
- stan/potencjał ekologiczny: dobry i powyżej dobrego,
- stan chemiczny: dobry,
- przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny,
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych: niezagrożona;

- PLRW2000021329553 Kaskada Soły (Soła od zb. Tresna do zb. Czarniec):

- stan ogólny: zły,
- stan/potencjał ekologiczny: dobry i powyżej dobrego,
- stan chemiczny: PSD_sr,
- przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku ciek istotnego – Soła od Zbiornika Czaniec do zbiornika Tresna (kaskada Soły), dobry stan chemiczny,
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona;

- PLRW200014213259 Soła od Wody Ujsolskiej do Zbiornika Tresna:

- stan ogólny: zły,
- stan/potencjał ekologiczny: słaby,
- stan chemiczny: PSD_sr,
- przypisane cele środowiskowe: dobry potencjał ekologiczny, dobry stan chemiczny,
- ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych: zagrożona.

„Obszar Gminy Lipowa mieści się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 348 Zbiornik warstw Godula (Beskid Śląski). Jest to zbiornik o powierzchni 374,8 km². Wodonośny poziom zbiornikowy jest zbudowany z utworów fliszowych kredy (warstwy istebniańskie i godulskie), w przewodzie z piaskowców grubo i średnioławicowych, a także zlepieńców (zlepieniec malinowski). Zbiornik wód podziemnych ma charakter porowo-szczelinowy, o zwierciadle wód swobodno-napiętym. Strefa zawodniona tworzy tu nieciągły poziom wodonośny o zróżnicowanych cechach, a strefa aktywnej wymiany wynosi do 60–80 m, lokalnie nawet do 100 m. Zasilanie wód podziemnych tego zbiornika następuje przede wszystkim na drodze infiltracji opadów atmosferycznych w obrębie zbiornika. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne 90 000 m³/d, a moduł zasobowy 240 m³/d·km². Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych obszar gminy znajduje się w obrębie jednolitej części wód podziemnych nr 158 (PLGW2000158) – obszar leży w dorzeczu Wisły”.

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2018 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 85), które wyróżnia pięć klas jakości wód. W 2019 roku badania wód podziemnych prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej i sieć wojewódzką, uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, wykorzystywanych na terenie gminy do celów pitnych. W podsystemie monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone były w ramach monitoringu diagnostycznego w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu chemicznego.

Najbliższy punkt pomiarowy na JCWPd PLGW2000158 został zlokalizowany w sąsiedzkiej gminie Milówka w miejscowości Kamesznica. Punkt pomiarowy otrzymał II klasę jakości według wskaźników fizyczno-chemicznych. Końcowa klasa jakości wód: II – wody dobrej jakości. W dwóch punktach klasa jakości wody została określona jako wody bardzo dobrej jakości, jedynie z jednym punkcie – w miejscowości Żywiec woda otrzymała III klasę jakości – wody zadowalającej jakości. Wskaźnikami determinującym III klasę były azotany NO₃. Podsumowując, dokonana ocena w 2019 roku stanu chemicznego: dobry, ilościowego: dobry i ogólna ocena stanu: dobry.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

„W ramach Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy (PPSS) na lata 2021-2027 - przyjętego na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021r. poz. 1615), w Gminie Lipowa nie planuje się zadań inwestycyjnych ujętych w załącznikach: I-III”.

W latach 2016–2018 dokonano przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego (aWORP) w II cyklu planistycznym. Na lata 2016 – 2022 został zaplanowany projekt pn.: „Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego”. MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego. Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego zostały podane do publicznej wiadomości 22 października 2020 r. i są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Na terenie Gminy Lipowa występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi od potoków: Leśnianka, Kalonka i Kalna, określone we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego (WORP), którego celem było wskazanie rzek lub odcinków rzek, dla których konieczne jest opracowanie lub aktualizacja mapy zagrożenia powodziowego. Na podstawie map zagrożenia powodziowego stwierdzono, że na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od potoków: Leśnianka, Kalonka i Kalna, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto zgodnie z ww. mapami, na terenie gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%.

Gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerszy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych.

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala: od normalny (0,5 ÷ -0,5), do ekstremalnie suchy ≤ -2. Na terenie gminy Lipowa przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł (-0,5 ÷ -1,5) tj. umiarkowanie suchy.

Zagrożenie osuwiskami i erozją

Budowa geologiczna, warunki klimatyczne oraz morfologia terenu powodują, iż jest to obszar podatny na ruchy geodynamiczne. Flisz sprzyja powstawaniu tego typu zjawisk jak: spłukiwanie i spętywanie glin, iłó, gleb nasyconych wodą, spływów gruzowych i gruzowobłotnych, oraz osuwisk. Problem zjawisk geodynamicznych nasilił się wraz ze zwiększeniem w ostatnich latach katastrofalnych zjawisk spowodowanych warunkami meteorologiczno-hydrologicznymi.

Obszar gminy objęty jest badaniami osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w ramach Systemu Ochrony Przeciwosuwiskowej, który realizowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny. Na terenie gminy występują osuwiska o różnym stopniu aktywności: aktywne ciągłe, aktywne okresowo, nieaktywne oraz tereny zagrożone ruchami masowymi. Są one zlokalizowane na obszarach leśnych poza terenami zabudowy. Większość osuwisk to osuwiska nieaktywne.

Powodzie powodują nasilenie działalności erozyjnej i powstanie wielu zniszczeń infrastruktury komunikacyjnej (podmywanie dróg, niszczenie mostów, przepustów itp.).

Zagrożenie hałasem

Na terenie gminy głównym źródłem ponadnormatywnego oddziaływania hałasu na tereny zabudowy, w tym zabudowy mieszkaniowej jest droga powiatowa Żywiec -Buczkowice, jak również hałas bytowy, w wyniku pracy maszyn rolniczych oraz ogrodniczych. Czasowo, zwłaszcza w sezonie letnim, odnotowywany jest ponadnormatywny hałas śmigłowców i motolotni.

BADANIA SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE

Badania społeczne przeprowadzono wśród mieszkańców gminy oraz pozostałych interesariuszy w miesiącach: marzec - kwiecień 2021 roku – w formie ankietyzacji i wywiadów. Dotyczyło ono przede wszystkim oceny poziomu życia w gminie, stanu infrastruktury, najistotniejszych problemów i wyzwań, priorytetowych celów i zadań mających największy wpływ na rozwój gminy.

W zakresie oceny **jakości i warunków życia na obszarze gminy oraz stanu infrastruktury** znaczna część respondentów **na dobrym i bardzo dobrym poziomie oceniła przede wszystkim:**

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY
<ul style="list-style-type: none"> wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe, poczucie bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> placówki handlowo-usługowe 	<ul style="list-style-type: none"> walory krajobrazowe gminy, atrakcyjność gminy dla turystów, infrastrukturę wodno-kanalizacyjną internet (światłowodowy/szerokopasmowy), system segregacji odpadów,

Najniższą ocenę respondenci przyznali w ramach następujących dziedzin, w tym za ich ograniczoną dostępność i jakość:

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY
<ul style="list-style-type: none"> opieka zdrowotna programy profilaktyki zdrowotnej usługi opiekuńcze (np. dla osób starszych lub niepełnosprawnych) infrastruktura kultury oraz dziedzictwa kulturowego wydarzenia kulturalne infrastruktura sportu i rekreacji oraz miejsc spędzania wolnego czasu (np. place zabaw, boiska) oferta pozalekcyjna (w tym: edukacyjna, kulturalna, rekreacyjna) skierowana do dzieci i młodzieży oferta spędzania wolnego czasu (w tym: edukacyjna, kulturalna, rekreacyjna) skierowana do seniorów wolontariat i pomoc sąsiedzka 	<ul style="list-style-type: none"> brak nowoczesnych przedsiębiorstw brak instytucji świadczących pomoc i usługi dla biznesu miejsca pracy i możliwość znalezienia zatrudnienia możliwość znalezienia pracownika ograniczone usługi związane z podjęciem pracy albo zmianą zawodu (reorientacji zawodowej) poziom rozwoju rolnictwa oraz przetwórstwa rolnego baza turystyczna 	<ul style="list-style-type: none"> skomunikowanie gminy z większymi ośrodkami miejskimi stan techniczny dróg, ścieżek rowerowych, chodników, miejsc postojowych i parkingów transport publiczny infrastruktura melioracyjna i przeciwpowodziowa jakość powietrza atmosferycznego brak punktów ładowania pojazdów elektrycznych stan zagospodarowania przestrzeni publicznych (w tym: place, skwery, tereny zielone, miejsca spotkań) poziom edukacji ekologicznej mieszkańców

WYMIAR SPOŁECZNY	WYMIAR GOSPODARCZY	WYMIAR PRZESTRZENNY
<ul style="list-style-type: none">rynek najmu budynków lub lokali mieszkalnychgminne lokale mieszkalne (w tym: socjalne, komunalne)programy socjalne skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym)udogodnienia dla osób niepełnosprawnych (w tym: bariery architektoniczne) w budynkach i miejscach publicznych		

Pozostałe dziedziny zostały średnio ocenione na **przeciętnym poziomie**.

Do priorytetowych **zadań inwestycyjnych**, które miałyby największy wpływ na rozwój gminy w ciągu najbliższych lat, osoby biorące udział w badaniu (ponad 30% odpowiedzi, maksymalnie 10 możliwych do wyboru, chronologicznie od najczęściej wskazywanych) wskazały:

Propozycja zadań inwestycyjnych	% odpowiedzi
Budowa i remont dróg, chodników, oświetlenia ulicznego	73%
Budowa i remont parkingów i miejsc postojowych	42%
Montaż infrastruktury odnawialnych źródeł energii (w tym: instalacje fotowoltaiczne, kotły na biomasę, kolektory słoneczne)	38%
Rozbudowa, modernizacja i doposażenie szkół	31%
Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (w tym: boisk, placów zabaw, siłowni zewnętrznych)	44%
Budowa i modernizacja świetlic wiejskich, miejsc spotkań mieszkańców, klubów seniora, infrastruktury kultury	31%
Rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej dla turystów	31%
Rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (w tym: ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych, miejsc odpoczynku turysty)	53%
Poprawa usług transportu publicznego (np. nowe połączenia z większymi ośrodkami miejskimi)	51%
Poprawa stanu technicznego i/lub budowa nowej infrastruktury melioracyjnej i przeciwpowodziowej	36%
Poprawa estetyki i stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych (w tym: urządzenie i/lub uporządkowanie placów, skwerów, parków, terenów zielonych, miejsc spotkań)	42%

Do najpilniejszych zadań nieinwestycyjnych zaliczono przedsięwzięcia o charakterze społecznym, zdrowotnym, kulturalnym (ponad 30% odpowiedzi, maksymalnie 10 możliwych do wyboru, chronologicznie od najczęściej wskazywanych):

Odpowiedź	Odp. % wszystkie
Poprawa dostępności i jakości programów i profilaktyki zdrowotnej oraz opieki zdrowotnej	60%
Poprawa dostępności i jakości wychowania przedszkolnego (w tym: wzrost liczby nowych miejsc)	31%
Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych i asystenckich (np. dla osób starszych lub niepełnosprawnych)	36%
Poprawa dostępności i jakości edukacji szkolnej (w tym: wzrost liczby zajęć dodatkowych)	36%
Poprawa dostępności i jakości oferty kulturalnej dla mieszkańców oraz wzrost liczby wydarzeń kulturalnych	40%
Poprawa dostępu do działań integrujących lokalną społeczność (np. imprezy, warsztaty, mikroinicjatywy)	53%
Edukacja ekologiczna mieszkańców	44%

WNIOSKI – ANALIZA SWOT

Analiza SWOT obejmuje wnioski z przeprowadzonej diagnozy w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Dodatkowo uwzględnia wyniki przeprowadzonych badań wśród mieszkańców Gminy Lipowa oraz pozostałych interesariuszy.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
WYMIAR SPOŁECZNY	
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby mieszkańców (w tym: dodatni przyrost naturalny i saldo migracji) • Dobra jakość i poziom edukacji szkolnej • Wysoka jakość wychowania przedszkolnego • Możliwość zapewnienia opieki dzieciom do lat 3 w żłobku • Znaczne zasoby dziedzictwa kulturowego • Lokalne tradycje i tożsamość kulturowa mieszkańców • Bogate zasoby przyrodnicze stanowiące uzupełnienie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego • Znaczny udział i aktywność środowisk lokalnych, w tym organizacji pozarządowych • Zadawalająca jakość dotychczasowej oferty kulturalnej świadczonej przez Bibliotekę Publiczną w Lipowej i jej filie • Dobra dostępność i jakość usług świadczonych przez opiekę społeczną • Funkcjonowanie świetlic dla dzieci i młodzieży oraz klubu seniora • Rosnący udział środków z budżetu gminy na współpracę z organizacjami pozarządowymi • Znaczna atrakcyjność osadnicza gminy dla nowych mieszkańców • Rozwój mieszkalnictwa (jednorodzinnego) • Zadawalająca dostępność placówek handlowo-usługowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym • Ograniczona liczba miejsc w przedszkolach i żłobku • Znaczny udział osób korzystających z pomocy społecznej zwłaszcza ze względu na ubóstwo, długotrwałą chorobę, niepełnosprawność i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego • Ograniczona dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej i programów profilaktycznych • Niedostateczna oferta usług publicznych zwłaszcza dla osób starszych (w tym opiekuńczych) • Ograniczona dostępność do programów aktywizacji społeczno – zawodowej • Niedostateczny poziom wyposażenia instytucji kultury • Niski poziom czytelnictwa wśród mieszkańców • Niedostateczna integracja społeczna mieszkańców (m.in. w ramach mikroinicjatyw, samopomocy sąsiedzkiej) • Mało zróżnicowana oferta kulturalna i spędzania wolnego czasu (m.in. imprezy, festyny, wydarzenia) • Zagrożenie uzależnieniami, zwłaszcza od alkoholu • Incydenty w zakresie dewastacji i niszczenia mienia • Zły stan techniczny niektórych obiektów, w tym budynków komunalnych i zabytków • Ograniczona dostępność i ilość udogodnień dla osób niepełnosprawnych w budynkach i miejscach publicznych (w tym: bariery architektoniczne) • Przeciętny poziom dostępności połączeń w transporcie publicznym
WYMIAR GOSPODARCZY	
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost liczby nowych przedsiębiorstw, zwłaszcza osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczny poziom aktywności gospodarczej mieszkańców

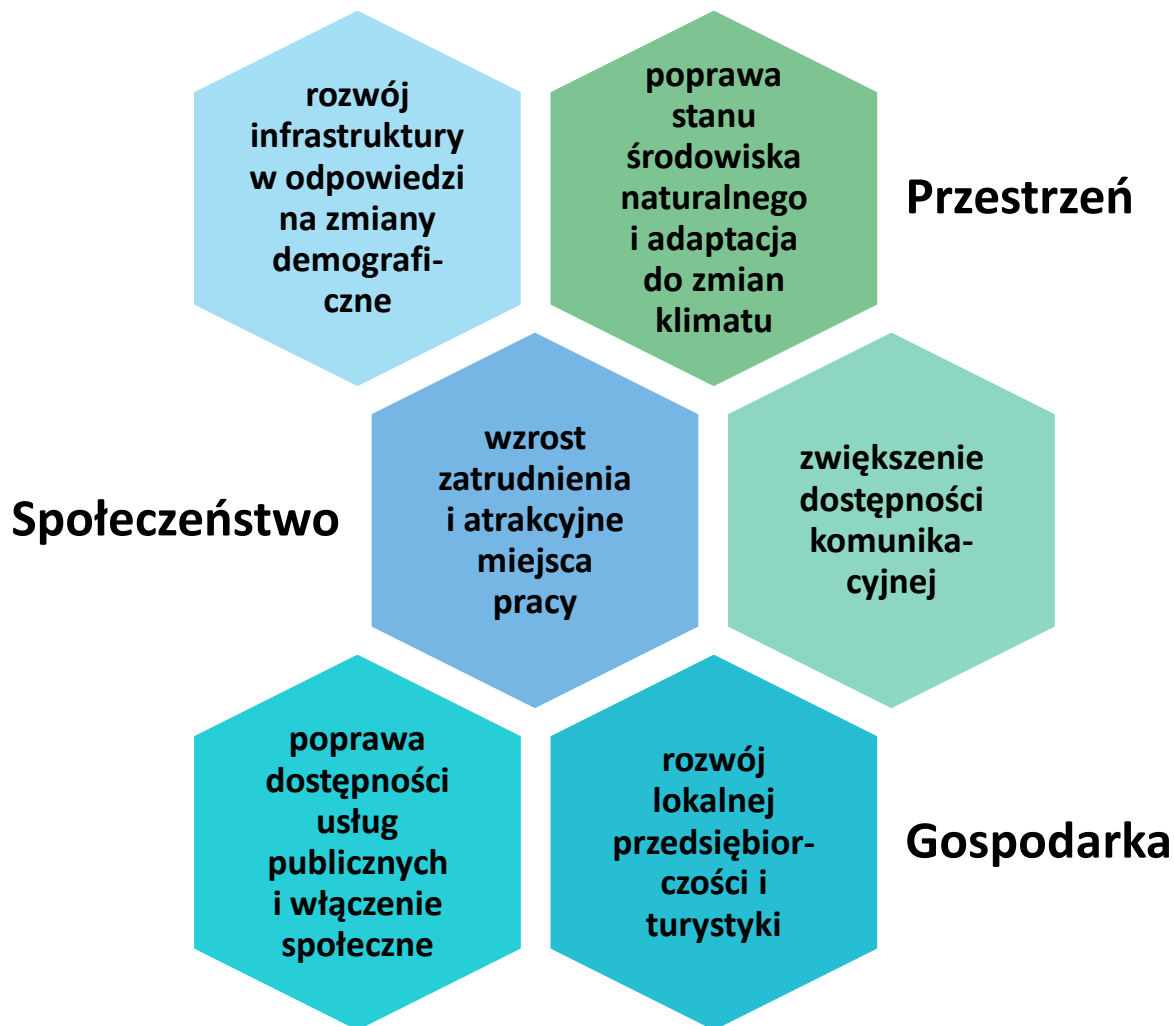
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Malejący poziom bezrobocia• Wysoka aktywność inwestycyjna Gminy Lipowa, w tym pozyskiwanie środków z funduszy UE	<ul style="list-style-type: none">• Brak dużych i innowacyjnych przedsiębiorstw oraz instytucji otoczenia biznesu• Ograniczona dostępność usług związanych z podjęciem pracy lub zmianą zawodu• Niedostateczny udział osób pracujących w liczbie mieszkańców• Utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, zwłaszcza wśród osób młodych, w wieku 50+, bez prawa do zasiłku (zwłaszcza kobiet)• Relatywnie niższe średnie miesięczne wynagrodzenie brutto• Brak oferty i przygotowanych terenów inwestycyjnych• Niedostateczna oferta i baza turystyczna• Niedostateczny poziom kompetencji „cyfrowych” i kluczowych mieszkańców
WYMIAR PRZESTRZENNY	
<ul style="list-style-type: none">• Zadawalająca dostępność komunikacyjna• Wysoki poziom lesistości• Wysokie walory środowiska naturalnego w tym lokalizacja obszarów cennych przyrodniczo i chronionych• Brak zakładów przemysłowych o dużej uciążliwości dla środowiska naturalnego• Duży odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej• Dobra jakość wody pitnej• Zadawalająca jakość i dostępność szerokopasmowego Internetu• Zorganizowany system gospodarki odpadami i znaczny udział segregowanych odpadów• Pokrycie gminy planami miejscowymi	<ul style="list-style-type: none">• Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej, w tym ulic i chodników• Ograniczona dostępność tras i ścieżek rowerowych• Zanieczyszczenie powietrza oraz wód powierzchniowych• Zagrożenie powodzią, osuwiskami oraz innymi negatywnymi zmianami klimatu i brak odpowiedniej infrastruktury w tym zakresie• Brak stałego monitoringu stanu środowiska naturalnego i zagrożeń• Deficyt w wyposażeniu jednostek do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zjawisk katastrofalnych• Nieuporządkowane obszary zielone, w tym niedostateczny poziom ich zagospodarowania• Niewystarczający poziom regeneracji, ochrony i wykorzystania obszarów chronionych (w tym: zachowanie bioróżnorodności)• Znaczny poziom zapotrzebowania na energię ciepłą i elektryczną przez istniejące budynki• Niedostateczny poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii• Niezadawalający stan infrastruktury wodociągowej powodującej straty i deficyt w dostawie wody pitnej• Brak sieci ciepłowniczej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
	<ul style="list-style-type: none">• Brak punktów ładowania pojazdów elektrycznych• Niedostateczny poziom cyfryzacji instytucji publicznych• Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców• Znaczny poziom hałasu: komunikacyjnego i bytowego (w tym: maszyn rolniczych)
SZANSE ROZWOJU	ZAGROŻENIA ROZWOJU
<ul style="list-style-type: none">• Prospołeczna polityka państwa w zakresie wsparcia osób najbardziej potrzebujących, w tym seniorów• Programy antysmogowe i rozwój energetyki odnawialnej• Bliskość drogi ekspresowej S1 oraz ośrodków miejskich• Rozwój systemu komunikacyjnego i wzrost mobilności mieszkańców• Możliwość pozyskania dofinansowania na rozwój i modernizację infrastruktury oraz na projekty społeczne, w tym: dostępność nowych źródeł finansowania, w tym ze środków UE na lata 2021-2027• Współpraca z samorządami i instytucjami m.in. w zakresie realizacji wspólnych przedsięwzięć i projektów ponadlokalnych• Wzrost liczby nowych turystów i osób odwiedzających gminę	<ul style="list-style-type: none">• Starzenie się społeczeństwa• Niedostosowanie systemu opieki zdrowotnej i usług społecznych do zmian demograficznych i społecznych• Możliwe występowanie pandemii paraliżujących życie społeczne i gospodarcze• Zmniejszenie się siły nabywczej w wyniku kryzysu• Negatywne zmiany klimatyczne• Pogarszająca się sytuacja finansów publicznych• Brak stabilności prawa• Centralizacja władzy ograniczająca rolę samorządu lokalnego• Wzrost poziomu konkurencyjności sąsiadujących gmin• Brak zewnętrznych środków finansowych na inwestycje oraz działania społeczne• Wzrost obciążeń finansowych dla budżetu gminy, zwłaszcza w zakresie finansowania oświaty

GŁÓWNE WYZWANIA

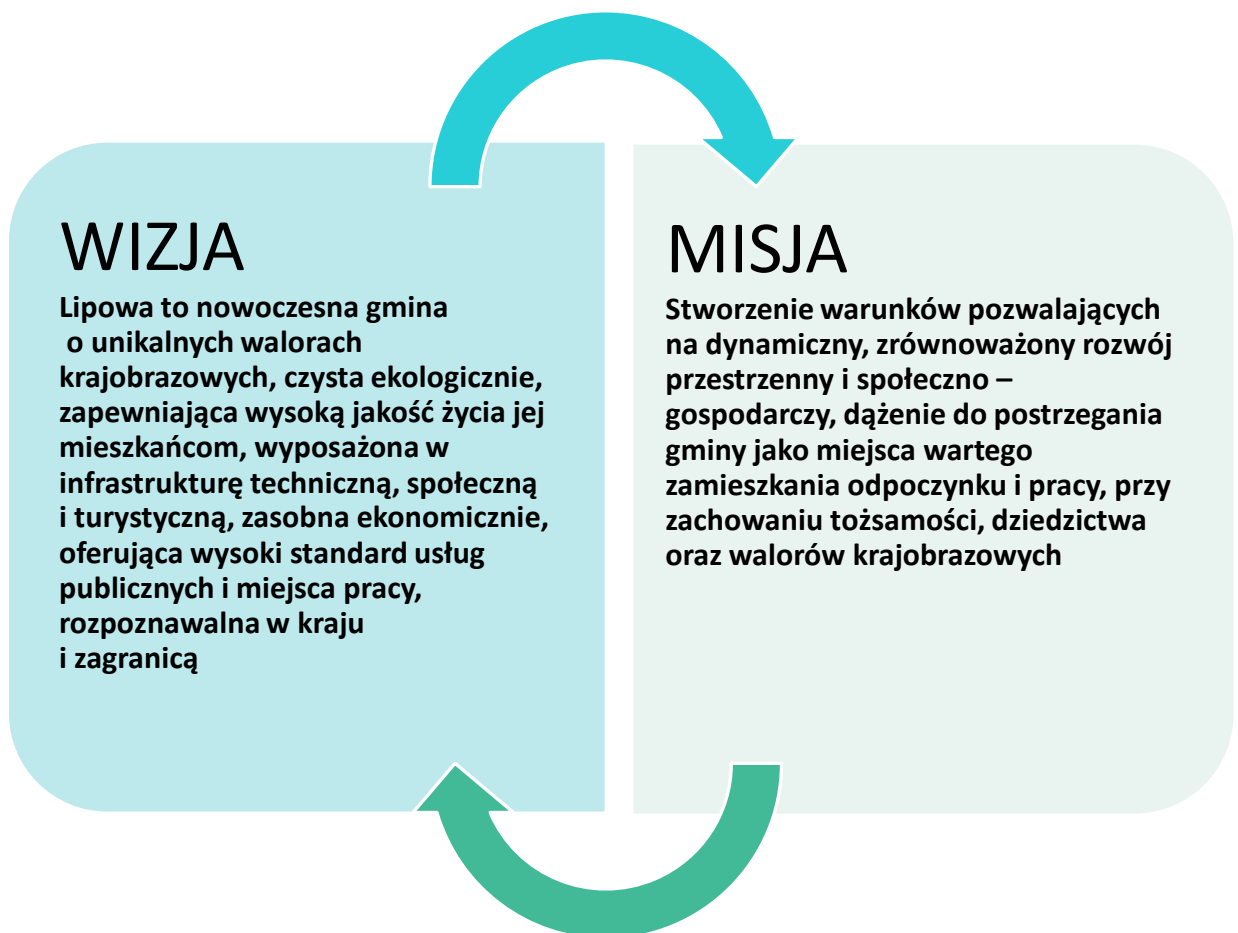

II. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM I PRZESTRZENNYM

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku zdefiniowano wizję, misję oraz cele strategiczne i cele operacyjne w ramach 3 wymiarów: społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Cele opisują przejście od sytuacji wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej. Cele przedstawiają stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju i pozostają w ścisłej relacji wynikowej z wnioskami z diagnozy. Dodatkowo realizują istotny element strategii – wizję rozwoju, która obrazuje model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Wizja rozwoju to docelowy obraz gminy w przyszłości, do której należy dążyć realizując cele i działania określone w Strategii angażując wszelkie niezbędne zasoby. Natomiast misja wyznacza cele i kierunki rozwoju gminy oraz stawia konkretne wyzwania przed jednostką samorządu terytorialnego.

Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji rozwoju gminy, natomiast cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.

Cele strategiczne i operacyjne w ramach wymiarów: społecznego, gospodarczego i przestrzennego

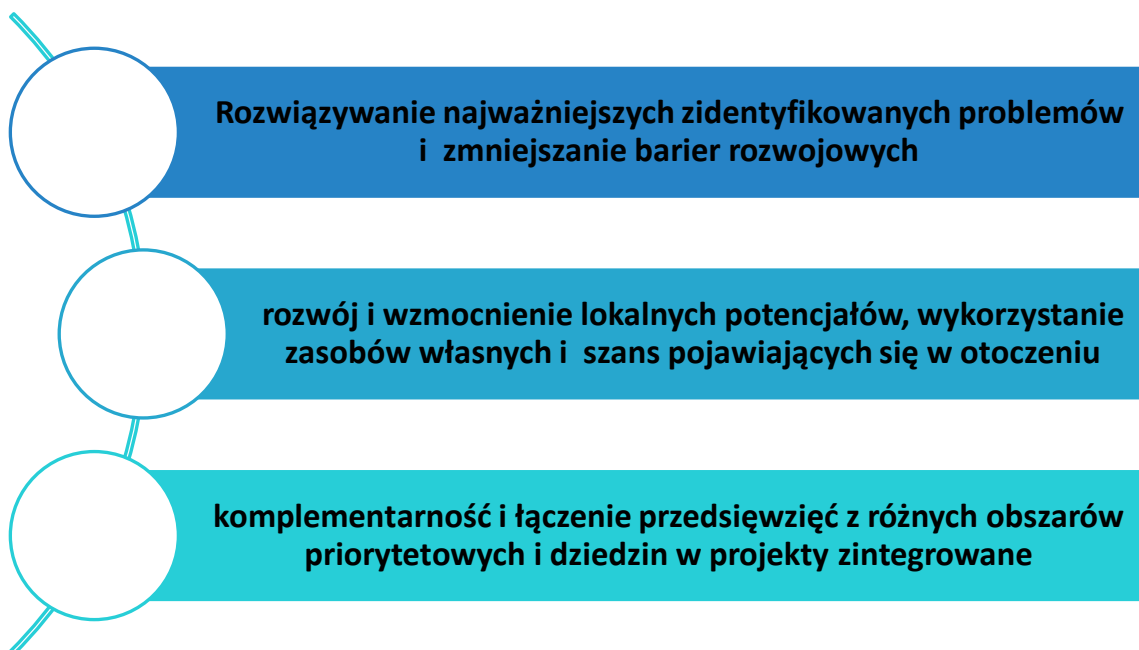
III. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku określa przede wszystkim przedsięwzięcia stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na jej terenie lub pozostających z nią w relacji. Dokument pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz samorządowych – we współpracy z innymi samorządami, administracją państwową, mieszkańcami oraz pozostałymi interesariuszami.

W ramach celów operacyjnych będących rozwinięciem celów strategicznych określono główne kierunki działań odpowiadające na potrzeby rozwojowe gminy, o różnym stopniu szczegółowości i zasięgu wraz ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację.

Każdy kierunek działań został przyporządkowany do określonego celu, który realizuje w danym obszarze priorytetowym.

Rysunek 7. Rola i zakres kierunków działań

Okres wdrożenia obejmuje lata: 2021-2030 i zawiera zarówno prace koncepcyjne, projektowe, jak i realizacyjne danego kierunku.

Konkretny termin realizacji danego działania jest uzależniony przede wszystkim od potencjału gminy, możliwości pozyskania dofinansowania zewnętrznego oraz przygotowania niezbędnej dokumentacji, czy uzyskania zezwoleń na realizację inwestycji.

Obszar priorytetowy I. ATRAKCYJNE WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

CEL STRATEGICZNY I. LIPOWA – GMINĄ O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OPIERAJĄCEJ SIĘ NA POWSZECHNEJ DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG PUBLICZNYCH

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
Cel operacyjny I.1. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług społecznych, w tym zdrowotnych		
1.1.1.	Przebudowa, remont i adaptacja zdegradowanego budynku po byłej plebanii przy Parafii Św. Bartłomieja w Lipowej na Centrum Usług Społecznościowych wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu i zakupem niezbędnego wyposażenia - etap II	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Parafia p.w. Św. Bartłomieja w Lipowej
1.1.2.	Podniesienie jakości i dostępności usług wsparcia rodziny, m.in. poprzez asystenturę, poradnictwo i konsultacje, utworzenie i działalność Punktu Wsparcia Rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.3.	Profilaktyka i wsparcie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.4.	Zapewnienie pomocy psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych formy wsparcia dla osób będących w trudnej sytuacji i ich rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.5.	Wsparcie działań w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży oraz wdrożenie wysokiej jakości usług zapobiegających ich wykluczeniu społecznemu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.1.6.	Deinstytucjonalizacja i poprawa dostępności do usług opiekuńczych i zdrowotnych dla osób starszych i niesamodzielnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.7.	Poprawa dostępności i wzrost jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia oraz usług zdrowotnych	Ośrodki zdrowia
1.1.8.	Zdrowotne programy profilaktyczne dla mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
1.1.9.	Promowanie zdrowego stylu życia i podstaw prozdrowotnych wśród mieszkańców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.10.	Wsparcie i promocja aktywnego i zdrowego starzenia się	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.11.	Rozwój i wzmocnienie usług społecznych	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.1.12.	Rozwój działalności świetlic dla dzieci i młodzieży oraz klubów seniora	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe
1.1.13.	Rozwój kadr i służb pomocowych na rzecz podnoszenia jakości świadczonych usług	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej
Cel operacyjny I.2 Wzmocnienie potencjału edukacyjnego gminy oraz jakości placówek oświaty		
1.2.1.	Rozbudowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Słotwinie oraz Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lipowej	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Placówki oświatowe
1.2.2.	Rozwój infrastruktury, modernizacja i wyposażenie placówek oświatowych	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
1.2.3.	Digitalizacja i cyfryzacja placówek oświatowych	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
1.2.4.	Zwiększenie dostępności miejsc opiekuńczych dla dzieci do lat 3 i poprawa ich jakości	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
1.2.5.	Zwiększenie dostępności miejsc przedszkolnych oraz poprawa jakości edukacji przedszkolnej	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
1.2.6.	Podniesienie jakości i efektywności edukacji w zakresie kompetencji kluczowych, społecznych, proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych i prozdrowotnych	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe
1.2.7.	Zapewnienie różnorodnej oferty zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania, uzdolnienia i kompetencje uczniów oraz zmniejszających trudności w nauce dzieci o specjalnych potrzebach	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
1.2.8.	Rozwój systemu opieki nad dziećmi i młodzieżą ze szczególnymi potrzebami, opieki psychologiczno-pedagogicznej i logopedycznej wraz ze wsparciem kadry i rodziców	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe
1.2.9.	Podnoszenie świadomości w zakresie planowania ścieżki zawodowej	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.2.10.	Poprawa kompetencji cyfrowych mieszkańców	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe
1.2.11.	Podnoszenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych kadry placówek oświatowych	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
Cel operacyjny I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (m.in. zakresie: kultury, sportu i rekreacji)		
1.3.1.	Rozbudowa, doposażenie, cyfryzacja i digitalizacja zasobów Gminnej Biblioteki Publicznej w Lipowej	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej
1.3.2.	Budowa sceny na Placu 100-lecia Odzyskania Niepodległości Polski w Lipowej na potrzeby aktywizacji i integracji mieszkańców	Urząd Gminy Lipowa
1.3.3.	Budowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na terenie Gminy Lipowa	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe
1.3.4.	Tworzenie i rozwój miejsc integracji społecznej oraz przyjaznych przestrzeni publicznych	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.5.	Realizacja kompleksowych programów wspierających aktywne włączenie społeczne, w tym: programów aktywności lokalnej uwzględniających specyfikę terytorium i zamieszkujących je społeczności	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Partnerzy: Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.6.	Rozwój i promocja wolontariatu oraz zaangażowania społecznego na terenie gminy	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.7.	Aktywizacja społeczna i edukacja osób starszych	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
		Organizacje pozarządowe
1.3.8.	Wsparcie i wdrożenie oddolnych inicjatyw społecznych i zdrowotnych	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Ośrodki zdrowia Organizacje pozarządowe
1.3.9.	Współpraca i wsparcie organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.10.	Ochrona, promocja i rozwój niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w szczególności dla zachowania i budowy tożsamości lokalnej mieszkańców – wspieranie folkloru, rzemiosła, tradycji i sztuki ludowej	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.11.	Zwiększanie atrakcyjności i różnorodności oferty kulturalnej, w tym organizacja warsztatów, zajęć i wydarzeń kulturalnych	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.12.	Poprawa sprawności fizycznej dzieci i młodzieży, w tym: organizacja zajęć pozalekcyjnych o charakterze sportowo-rekreacyjnym	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.13.	Promocja aktywności fizycznej wśród osób starszych	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.14.	Organizacja i współorganizacja imprez sportowych i rekreacyjnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.15.	Rozwój usług wspierających proces aktywizacji i integracji mieszkańców	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
1.3.16.	Wzmocnienie dialogu społeczności lokalnej z władzami samorządowymi	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe

Obszar priorytetowy II. NOWOCZESNA I EKOLOGICZNA GOSPODARKA**CEL STRATEGICZNY II: LIPOWA – GMINĄ O NOWOCZESNEJ I EKOLOGICZNEJ GOSPODARCE OFERUJĄCEJ
ATRAKCYJNE MIEJSCA PRACY**

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
Cel operacyjny II.1. Wspieranie i promocja przedsiębiorczości oraz rozwój e-usług publicznych		
2.1.1.	Rozwój obszarów inwestycyjnych i terenów aktywności gospodarczej (w tym: planowanie przestrzenne, uzbrojenie obszarów, drogi)	Urząd Gminy Lipowa
2.1.2.	Promocja gospodarcza Gminy Lipowa	Urząd Gminy Lipowa
2.1.3.	Poprawa standardów obsługi inwestorów i przedsiębiorców	Urząd Gminy Lipowa
2.1.4.	Wsparcie lokalnych producentów i promocja lokalnych wyrobów	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
2.1.5.	Promocja i wsparcie klastrów i innowacji	Urząd Gminy Lipowa Przedsiębiorcy
2.1.6.	Wzrost poziomu dostępności do e-usług publicznych oraz digitalizacja i cyfryzacja zasobów	Urząd Gminy Lipowa Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
2.1.7.	Zakup specjalistycznego sprzętu na potrzeby działalności komunalnej na terenie Gminy Lipowa	Urząd Gminy Lipowa Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
2.1.8.	Utworzenie i rozwój lokalnego targowiska i/lub innych obiektów przeznaczonych na cele sprzedaży lokalnych produktów	Urząd Gminy Lipowa Przedsiębiorcy
Cel operacyjny II.2. Otwarty i atrakcyjny lokalny rynek pracy		
2.2.1.	Kształtowanie przedsiębiorczych postaw oraz samozatrudnienia wśród mieszkańców	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Organizacje pozarządowe
2.2.2.	Wspieranie i promocja wśród mieszkańców podnoszenia kompetencji i umiejętności dostosowanych do potrzeb rynku pracy	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Organizacje pozarządowe
2.2.3.	Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, zwłaszcza osób bezrobotnych, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Organizacje pozarządowe
2.2.4.	Współpraca z instytucjami rynku pracy i instytucjami edukacyjnymi w celu poprawy	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
	aktywności zawodowej, kwalifikacji mieszkańców oraz reorientacji zawodowej	Powiatowy Urząd Pracy w Żywcu Organizacje pozarządowe
2.2.5.	Ograniczenie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy m.in. poprzez podnoszenie wiedzy pracowników, działania prewencyjne i profilaktyczne	Urząd Gminy Lipowa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Placówki oświatowe
2.2.6.	Wsparcie i współpraca z sektorem ekonomii społecznej	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
2.2.7.	Wsparcie i promocja rozwiązań harmonizujących życie społeczne i zawodowe (idea work-life balance)	Urząd Gminy Lipowa Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
Cel operacyjny II.3. Tworzenie warunków i rozwój sektora usług turystycznych		
2.3.1.	Rozbudowa Centrum Aktywności Społecznej w Twardorzecze o bazę turystyczno-rekreacyjną	Urząd Gminy Lipowa
2.3.2.	Rozwój i utrzymanie ścieżek oraz szlaków turystycznych i dziedzictwa kulturowego	Urząd Gminy Lipowa Starostwo Powiatowe w Żywcu Organizacje pozarządowe
2.3.3.	Rozwój i modernizacja bazy turystycznej, okołoturystycznej i atrakcji turystycznych	Urząd Gminy Lipowa Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.4.	Rozwój e-informacji turystycznej i kulturalnej	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.5.	Rozwój i promocja zrównoważonej turystyki i kultury	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.6.	Promocja i wzrost rozpoznawalności niematerialnego dziedzictwa kulturowego: „Śliwkowa Lipowa”	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy
2.3.7.	Wsparcie wykorzystania endogenicznego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego na rzecz rozwoju marek i produktów kulturowych i turystycznych	Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Przedsiębiorcy

Obszar priorytetowy III. FUKCJONALNA I ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ ORAZ UNIKALNE WALORY ŚRODOWISKOWE**CEL STRATEGICZNY III: LIPOWA – GMINĄ DOBRZE SKOMUNIKOWANĄ, Z NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ I CZYSTYM ŚRODOWISKIEM ORAZ UPORZĄDKOWANĄ I EFEKTYWNIIE WYKORZYSTANĄ PRZESTRZENIĄ**

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
Cel operacyjny III.1 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego		
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA		
3.1.1.	Budowa dodatkowego zbiornika wody wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Lipowej	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
3.1.2.	Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze gminy	Urząd Gminy Lipowa Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
3.1.3.	Wdrożenie efektywnych i inteligentnych systemów monitoringu i rozwiązań w celu zmniejszenia strat wody	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII		
3.1.4.	Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii, w tym z zastosowaniem hybrydowych rozwiązań oraz magazynów energii (m.in. z energii słonecznej, wiatrowej, biomasy)	Urząd Gminy Lipowa Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu Partnerzy: Mieszkańcy gminy
3.1.5.	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia zewnętrznego, w tym ulicznego i przestrzeni publicznych	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Zakład energetyczny
3.1.6.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, w tym termomodernizacja obiektów	Urząd Gminy Lipowa Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu Partnerzy: Mieszkańcy gminy
3.1.7.	Wymiana źródeł ciepła i/lub podłączenie budynków do sieci gazowej w gospodarstwach domowych	Urząd Gminy Lipowa Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu Partnerzy: Mieszkańcy gminy
3.1.8.	Budowa punktów ładowania samochodów elektrycznych	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Zakład energetyczny
3.1.9.	Działania edukacyjne i świadomościowe społeczności lokalnej i pozostałych interesariuszy w zakresie ekologicznych rozwiązań	Urząd Gminy Lipowa Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu Nadleśnictwo Węgierska Górka

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
		Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATYCZNYM, BIORÓŻNORODNOŚĆ I GOSPODARKA ODPADAMI		
3.1.10.	Wzmocnienie potencjału służb ratowniczych poprzez doposażenie jednostek ochotniczych straży pożarnych	Urząd Gminy Lipowa Jednostki ratowniczo-gaśnicze OSP
3.1.11.	Wdrożenie działań i monitoringu zagrożeń i skutków klęsk żywiołowych oraz jakości środowiska naturalnego	Urząd Gminy Lipowa Jednostki ratowniczo-gaśnicze OSP Nadleśnictwo Węgierska Górka
3.1.12.	Ochrona i poprawa stanu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków oraz różnorodności biologicznej rodzimej flory i fauny	Urząd Gminy Lipowa Nadleśnictwo Węgierska Górka Organizacje pozarządowe
3.1.13.	Tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej, w tym w oparciu o gatunki rodzime – rozwój zielonej infrastruktury	Urząd Gminy Lipowa Nadleśnictwo Węgierska Górka Organizacje pozarządowe
3.1.14.	Promocja i rozwój infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury (w tym: rowy, niecki, zbiorniki i oczka wodne, ogrody deszczowe, łąki kwietne, zielone dachy)	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Nadleśnictwo Węgierska Górka Organizacje pozarządowe Mieszkańcy gminy
3.1.15.	Poprawa systemu selektywnej zbiórki odpadów i ich segregacji	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Mieszkańcy gminy
3.1.16.	Usuwanie azbestu z budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych i innych wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwienia odpadów	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Mieszkańcy gminy
3.1.17.	Likwidacja nielegalnych wysypisk odpadów wraz z działaniami prewencyjnymi	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
3.1.18.	Edukacja ekologiczna mieszkańców, w tym kampanie informacyjno-promocyjne	Urząd Gminy Lipowa Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Nadleśnictwo Węgierska Górka Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
3.1.19.	Wspieranie działań na rzecz zmniejszenia uciążliwości hałasu	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
3.1.20.	Stworzenie punktu wymiany i /lub naprawy rzeczy używanych	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
Cel operacyjny III.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej		
3.2.1.	Budowa regionalnych i lokalnych tras rowerowych	Urząd Gminy Lipowa Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego/ Zarząd Dróg Wojewódzkich
3.2.2.	Budowa, przebudowa i remont dróg gminnych i powiatowych	Urząd Gminy Lipowa Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
3.2.3.	Budowa i modernizacja elementów bezpieczeństwa w ruchu drogowym (w tym: chodników, oświetlenia ulicznego, monitoringu)	Urząd Gminy Lipowa Starostwo Powiatowe w Żywcu / Powiatowy Zarząd Dróg Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
3.2.4.	Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (w tym: miejsc przesiadkowych i postojowych, systemów informacji oraz linii, częstotliwości i połączeń komunikacji zbiorowej)	Urząd Gminy Lipowa Starostwo Powiatowe w Żywcu Lokalni przewoźnicy Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej
Cel operacyjny III.3 Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni		
3.3.1.	Rewitalizacja zdegradowanego budynku dawnego Urzędu Gminy w Lipowej	Urząd Gminy w Lipowej
3.3.2.	Remont budynku użyteczności publicznej w miejscowości Leśna	Urząd Gminy w Lipowej
3.3.3.	Zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych i obiektów na potrzeby ludności zamieszkujących obszar rewitalizacji i pozostałych interesariuszy	Urząd Gminy w Lipowej Partnerzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
3.3.4.	Odnowa, zagospodarowanie i utrzymanie przestrzeni publicznych (w tym: placów, skwerów, centrów miejscowości)	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Gminny Zakład Komunalny w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe

Lp.	Kierunek działań	Podmioty odpowiedzialne/ partnerzy
3.3.5.	Odnowa i utrzymanie zabytków i obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz promocja ich walorów	Przedsiębiorstwa Urząd Gminy Lipowa Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe
3.3.6.	Likwidacja barier i zapewnienie dostępności w instytucjach publicznych	Urząd Gminy Lipowa Partnerzy: Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipowej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej Gminna Biblioteka Publiczna w Lipowej Placówki oświatowe

IV. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

Wynikiem realizacji celów są ich efekty. W Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku określono oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Rezultaty, w odniesieniu do określonych celów, to wynik planowanych działań, opisanych w sposób weryfikowalny i mierzalny za pomocą wskaźników.

Wskaźniki umożliwiają pomiar zmiany społeczno-ekonomicznej i przestrzennej, która zaszła w wyniku realizacji interwencji publicznej. Zatem wskaźniki mają na celu monitorowanie i ewaluację realizacji polityki rozwoju.

Możliwość monitorowania wskaźników w trakcie realizacji Strategii pozwoli na bieżące reagowanie na stopień ich osiągnięcia, jak również na problemy na każdym etapie realizacji określonych założeń.

Każdy z kierunków działań będzie monitorowany za pomocą minimum 1 rezultatu i wskaźnika przypisanego do określonego celu.

Dla każdego wskaźnika rezultatu określono wartość bazową i wartość docelową z jednostką miary.

Rezultaty posiadają różny stopień istotności, jak również termin osiągnięcia. Mogą zostać uzyskane zaraz po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia (np. w wyniku oddania do użytku nowej lub zmodernizowanej infrastruktury) lub w dłuższym okresie czasu (np. stopa bezrobocia, czy wyniki egzaminów 8-klasistów).

Dla tych wskaźników, które wykazywane są za okres jednego roku wartość bazową określono na podstawie dostępnych danych statystycznych za rok 2019 lub 2020 (w tym: wynikających z części diagnostycznej).

Dla pozostałych, które planowane są do osiągnięcia w całym okresie horyzontalnym (do 2030 roku) przyjęto wartość wynoszącą 0, która jest stanem wyjściowym dla nowych przedsięwzięć – kierunków działań.

Dla wartości docelowej wskaźników wskazano wartości na minimalnym, planowanym do osiągnięcia poziomie za dany rok lub ogółem – za cały okres wdrażania Strategii.

Wartość docelowa, a tym samym stopień realizacji danego wskaźnika, zostanie oszacowana na podstawie dostępnych danych na koniec 2030 roku, w ramach procesu monitoringu oraz ewaluacji ex-post.

REZULTATY I WSKAŹNIKI HORYZONTALNE WSPÓLNE DLA PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
Inwestycyjne	Poprawa dostępności do nowej lub zmodernizowanej infrastruktury	Liczba osób korzystających ze wspartej infrastruktury (rocznie)	0 osób	4000 osób	Urząd Gminy Lipowa, placówki samorządowe organizacje
Nieinwestycyjne	Poprawa dostępności do programów i wsparcia w ramach działań skierowanych do mieszkańców	Liczba osób biorących udział w programie /korzystających ze wsparcia (rocznie)	0 osób	2000 osób	organizacje pozarządowe inne podmioty realizujące projekty w ramach SRG

OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ ICH WSKAŹNIKI

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
CEL STRATEGICZNY I: LIPOWA – GMINĄ O WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW OPIERAJĄCEJ SIĘ NA Powszechnej Dostępności do Usług Publicznych					
I.1. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług społecznych, w tym zdrowotnych	Poprawa jakości usług publicznych oraz dostępności do miejsc świadczących usługi dla mieszkańców	Liczba miejsc w nowych, zmodernizowanych i/lub doposażonych obiektach świadczących usługi dla mieszkańców (ogółem)	0 sztuk	20 sztuk	Urząd Gminy Lipowa
	Poprawa dostępności do usług zdrowotnych	Liczba udzielonych porad na 1000 mieszkańców (rocznie)	29568 sztuk	36000 sztuk	Główny Urząd Statystyczny
	Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	Liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej (rocznie)	172 osoby	150 osób	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej
I.2 Wzmocnienie potencjału edukacyjnego gminy oraz jakości placówek oświaty	Zwiększenie dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat	Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych do 3 lat (rocznie)	9,2%	10%	Główny Urząd Statystyczny
	Zwiększenie dostępności i jakości opieki nad dziećmi w wieku 3-6 lat	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat (rocznie)	82,3%	85%	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa jakości edukacji na poziomie podstawowym	Wyniki egzaminów ósmoklasisty: - język polski - matematyka - język angielski (rocznie)	69,48%* 54,90%* 59,28%*	72% 57% 62%	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie
I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (w tym w zakresie: kultury,	Poprawa dostępu do imprez, inicjatyw społecznych, w tym programów aktywności społecznej	Liczba zorganizowanych imprez (w tym: sportowych, kulturalnych) oraz wdrożonych inicjatyw społecznych (ogółem)	0 sztuk	30 sztuk	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost aktywności i działalności	Liczba zarejestrowanych organizacji	24,83 sztuki	27 sztuk	Główny Urząd Statystyczny

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
sportu i rekreacji)	społecznej mieszkańców	pozarządowych na 10000 mieszkańców (rocznie)			
	Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi i pozostałymi organizacjami pożytku publicznego	Pula środków przeznaczonych na roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi (roczne)	112500 zł	200000 zł	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost poziomu czytelnictwa	Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności (roczne)	112 osób	200 osób	Główny Urząd Statystyczny
CEL STRATEGICZNY II: LIPOWA – GMINĄ O NOWOCZESNEJ I EKOLOGICZNEJ GOSPODARCE OFERUJĄCEJ ATRAKCYJNE MIEJSCA PRACY					
II.1. Wspieranie i promocja przedsiębiorczości oraz rozwój e-usług publicznych	Zwiększenie liczby nowych przedsiębiorstw	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym (rocznie)	158 sztuk	180 sztuk	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa oferty inwestycyjnej i udostępnienie nowych obszarów przeznaczonych pod inwestycje	Powierzchnia nowych przygotowanych i/lub uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ogółem)	0 ha	5 ha	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost potencjału inwestycyjnego gminy	Wskaźnik G - dochodów podatkowych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca (rocznie)	1371,67 zł	3000 zł	Ministerstwo Finansów
	Poprawa dostępności i jakości usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną	Liczba nowych usług publicznych zrealizowanych drogą elektroniczną (rocznie)	0 sztuk	1000 sztuk	Urząd Gminy Lipowa
II.2. Otwarty i atrakcyjny	Aktywizacja zawodowa, zwłaszcza osób zagrożonych wykluczeniem	Liczba osób pracujących na 1000 ludności (rocznie)	55 osób*	60 osób	Główny Urząd Statystyczny

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
lokalny rynek pracy	społecznym i biernych zawodowo				
	Wzrost przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności (rocznie)	86 osób	100 osób	Główny Urząd Statystyczny
	Zmniejszenie poziomu bezrobocia	Stopa bezrobocia rejestrowanego (rocznie)	5,0%	4,8%	Główny Urząd Statystyczny
II.3. Tworzenie warunków i rozwój sektora usług turystycznych	Poprawa dostępności i jakości oferty turystycznej	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i atrakcji turystycznych (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost liczby przedsiębiorstw świadczących usługi w branży turystycznej (noclegowej i gastronomicznej)	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w PKD I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (rocznie)	27 sztuk	40 sztuk	Główny Urząd Statystyczny
CEL STRATEGICZNY III: LIPOWA – GMINĄ DOBRZE SKOMUNIKOWANĄ, Z NOWOCZESNĄ INFRASTRUKTURĄ I CZYSTM ŚRODOWISKIEM ORAZ UPORZĄDKOWANĄ I EFEKTYWNIIE WYKORZYSTANĄ PRZESTRZENIĄ					
III.1 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków (ogółem)	0 sztuk	5 sztuk	Urząd Gminy Lipowa
	Zmniejszenie zużycia energii finalnej	Zmniejszenie zapotrzebowania na energię finalną (rocznie)	0 MWh	200 MWh	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Moc nowych instalacji OZE (ogółem)	0 MW	1 MW	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych	Produkcja energii z nowych instalacji OZE (rocznie)	0 MWh	1000 MWh	Urząd Gminy Lipowa

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, w tym pyłu PM10	Średnioroczne maksymalne wartości stężenia 24-godzinne pyłu PM10 (rocznie)	30,5 – 35,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	<30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
	Poprawa bezpieczeństwa, zapobieganie i ograniczanie skutków zagrożeń środowiskowych	Liczba wyposażonych jednostek ratowniczo-gaśniczych, w tym ochotniczych straży pożarnych (ogółem)	0 sztuk	3 sztuki	Urząd Gminy Lipowa
	Zachowanie bioróżnorodności, siedlisk i terenów chronionych	Powierzchnia zabezpieczonych obszarów cennych przyrodniczo	0 ha	50 ha	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
	Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej	Korzystający z nowej i zmodernizowanej instalacji wodociągowej w % ogółu ludności (rocznie)	76,5%*	80%	Główny Urząd Statystyczny
	Rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury kanalizacyjnej	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności (rocznie)	87,5%*	90%	Główny Urząd Statystyczny
	Poprawa i utrzymanie czystości, w tym wzrost udziału segregowanych odpadów	Udział odpadów segregowanych w odpadach ogółem produkowanych przez mieszkańców (rocznie)	70,73%*	75%	Główny Urząd Statystyczny
III.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury drogowej	Długość nowych lub zmodernizowanych dróg (ogółem)	0 km	5 km	Urząd Gminy Lipowa
	Poprawa dostępności i jakości infrastruktury rowerowej	Długość nowych tras rowerowych (ogółem)	0 km	6 km	Urząd Gminy Lipowa
	Wzrost liczby połączeń w transporcie publicznym	Liczba nowych połączeń w transporcie publicznym (ogółem)	0 sztuk	3 sztuki	Urząd Gminy Lipowa

Cele operacyjne	Oczekiwane rezultaty	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa 2019*/2020	Wartość docelowa 2030	Źródło danych wartości
	Zmniejszenie liczby wypadków drogowych w wyniku poprawy infrastruktury transportowej	Liczba zagrożeń na drogach na 1000 mieszkańców (rocznie)	6 sztuk	5 sztuk	Komenda Powiatowa Policji w Żywcu
	Poprawa dostępności do punktów ładowania samochodów elektrycznych	Liczba nowych punktów ładowania samochodów elektrycznych (ogółem)	0 sztuk	2 sztuki	Urząd Gminy Lipowa
III.3 Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni	Rewitalizacja zdegradowanych obszarów i/lub zagospodarowanie terenów	Powierzchnia utworzonych, zrewitalizowanych lub zrekultywowanych obszarów (ogółem)	0 ha	2 ha	Urząd Gminy Lipowa
	Zachowanie i /lub poprawa stanu technicznego zabytków, obiektów dziedzictwa kulturowego i instytucji kultury	Liczba wspartych zabytków i obiektów kulturalnych, w tym poddanych modernizacji, renowacji, doposażeniu (ogółem)	0 sztuk	3 sztuki	Urząd Gminy Lipowa
	Rozwój mieszkalnictwa	Liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności (rocznie)	5,6 sztuk	5,5 sztuk	Główny Urząd Statystyczny

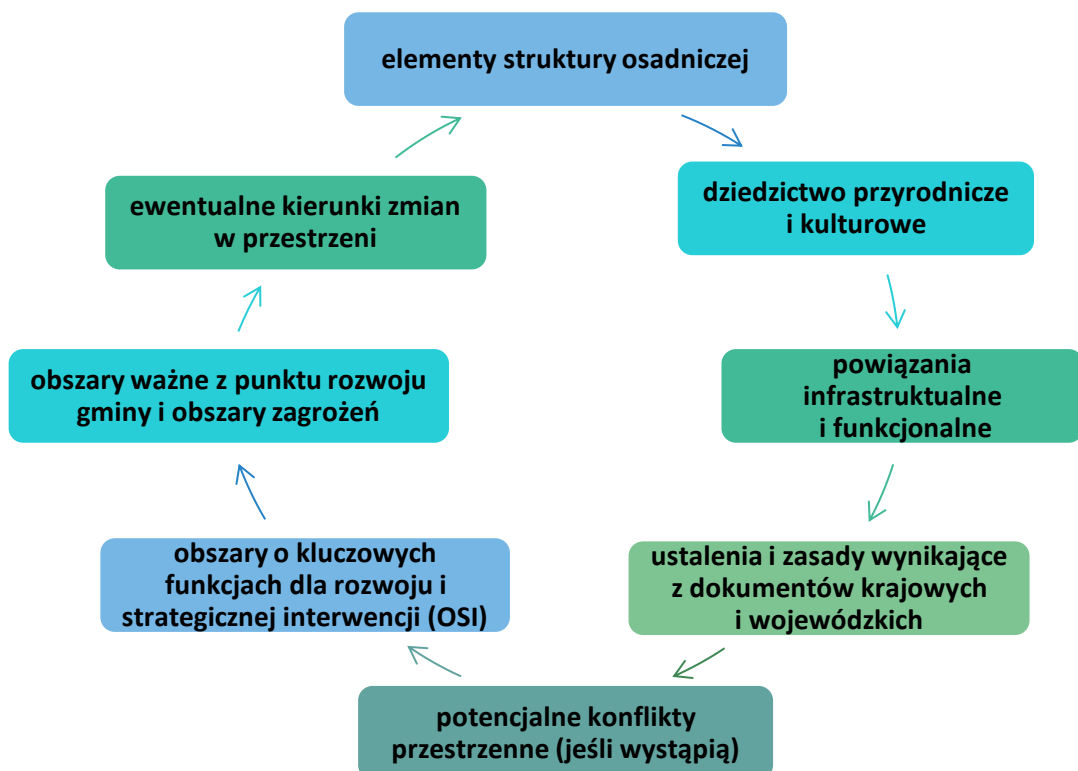
V. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY LIPOWA

5.1. WPROWADZENIE DO MODELU

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej:

- przedstawia obraz założeń polityki rozwoju lokalnego, długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy wynikającą z uwarunkowań związanych z jej położeniem, trendami rozwojowymi oraz kierunki oczekiwanych zmian w wyniku realizacji Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku;
- stanowi to syntetyczno-wizyjny obraz stanu docelowego określonego na podstawie wniosków z diagnozy, analizy uwarunkowań, problemów, trendów i wyzwań;
- prezentuje wizję i cele rozwojowe gminy, obszary i działania kluczowe dla osiągnięcia celów oraz rodzaje powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami (powiązania funkcjonalne);
- uwzględnia zapisy dokumentów planistycznych, w tym obowiązujących na szczeblu lokalnym: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również dokumentów wyższego rzędu, np. obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego.

Rysunek 8. Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

5.2. UWARUNKOWANIA MODELU I FUNKCJE TERENÓW W GMINIE

Gmina Lipowa, to gmina wiejska o powierzchni 58,08 km², położona w województwie śląskim, w powiecie żywieckim (stanowiąca 5,58% powierzchni powiatu). W jej skład wchodzi sześć sołectw:

- Lipowa o powierzchni 4052 ha co stanowi 69,76% powierzchni gminy,
- Leśna o powierzchni 351 ha - 6,04% powierzchni gminy,
- Twardorzeczka o powierzchni 234 ha - 4,04% powierzchni gminy,
- Sienna o powierzchni 200 ha co stanowi 3,44% powierzchni gminy,
- Słotwina o powierzchni 270 ha co stanowi 4,65% powierzchni gminy,
- Ostre o powierzchni 701 ha co stanowi 12,07% powierzchni gminy.

Zgodnie z danymi GUGIK powierzchnia lądowa gminy wynosi: 5.819 ha, tj. 99,10% ogółu jej obszaru.

Największy udział stanowią grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione: 3.149 ha: 53,63% oraz użytki rolne: 42,13% ogółu powierzchni. Na uwagę zasługuje duży udział terenów zalesionych i zadrzewionych - stanowiący ponad połowę obszaru gminy. Zdecydowaną większość powierzchni lasów (81%) zajmują lasy stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych.

Gmina nie należy do terenów o silnie rozwiniętym rolnictwie. W indywidualnych gospodarstwach rolnych użytki rolne stanowią 37% ogólnej powierzchni gminy, z czego 70% stanowią grunty orne a reszta to łąki, pastwiska i sady.

Na obszarze gminy brak jest dużych obszarów i obiektów przemysłowych.

Gmina jest położona **na terenie Beskidu Śląskiego oraz Kotliny Żywieckiej**. Beskid Śląski to pasmo górskie, stanowiące część Beskidów Zachodnich. Natomiast Kotlina Żywiecka to duża kotlina śródgórska w Beskidach Zachodnich, której centrum znajduje się w rejonie ujścia do Soły jej dwóch dużych dopływów: prawobrzeżnej Koszarawy i lewobrzeżnej Żylicy.

Nad gminą dominuje najwyższe wzniesienie Beskidu Śląskiego: Skrzyczne (1257 m n.p.m.). Znajdują się tutaj i inne, ważne pod względem krajobrazowym wzniesienia: Ostre (935,2 m n.p.m.), Palenica (751,9 m n.p.m.), Mała Palenica (618,5 m n.p.m.), a także bezimienne wzgórze w Słotwinie (481 m n.p.m.), w Ostrym (574 m n.p.m.) i w Twardorzeczce (581,5 m n.p.m.).

Na obszarze gminy zlokalizowany jest fragment **Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego**, który został utworzony w 1998 roku. Powierzchnia ogólna parku wraz z otuliną wynosi 609,05 km², w tym powierzchnia samego parku 386,20 km². Park jest obszarem chronionym ze względu na szczególne wartości przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe Beskidu Śląskiego, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

Na terenie gminy zlokalizowany jest fragment (3.164,84 ha) **obszaru Natura 2000** PLH240005 "Beskid Śląski" o charakterze siedliskowym, o łącznej powierzchni: 26.405,40 ha. Występuje tu szereg malowniczych form skalnych, takich jak: progi i wodospady w dolinach potoków, liczne formy skałkowe oraz różnorodne formy osuwiskowe powierzchniowe i podziemne.

Przedmiot ochrony na obszarze Natura 2000 stanowią: podkowiec mały, mopek, nocek orzęsiony, nocek bechsteina, nocek duży, wilk, wydra europejska, ryś, traszka grzebieniasta, kumak górski, traszka karpacka, minóg strumieniowy, głowacz białołętwy, brzanka, pachnica dębowa, kozioróg dębosz, biegacz gruzełkowaty, tojad mocny, tocja karpacka.

Na terenie sołectwa Twardorzeczka znajduje się **rezerwat przyrody** nieożywionej Kuźnie o powierzchni 7,22 ha - na wysokości 800 do 1010 m n.p.m. Rezerwat powołany został dla zachowania zgrupowania osuwisk skalnych, form skałkowych, jaskiń oraz drzewostanu świerkowego porastającego południowo-wschodnie stoki góry Morońka (1021 m n.p.m.) w Beskidzie Śląskim. Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 5 jaskiń (Chłodna, Pod Balkonem, Niska, W trzech kamieniach, w Morońce) i 2 schronisk skalnych, głównie pochodzenia osuwiskowego. Największe z jaskiń to: Jaskinia Chłodna (długość 117 m, głębokość 17 m) oraz Jaskinia Pod Balkonem (długość 45 m, głębokość 10 m), które objęte są ochroną pomnikową od 1993 roku.

Do **4 pomników przyrody** zlokalizowanych w gminie należą:

- lipa drobnolistna (*Tilia cordata*) – nr rej. 223, Decyzja PWRN w Krakowie nr RL- op 8311/137/68 z 26.04.1968r. (Leśna, na prywatnej posesji obok zabudowań gospodarczych),
- Malinowska Skała (6x14x5 m; 1150 m n.p.m.), nr rej. 277, Decyzja nr 0138/38/77 Wojewody Bielskiego w sprawie uznania za pomnik przyrody okt 1.2 (Dz. Urz. z 1977r. Nr 4, poz. 67), (wychodnia skalna tzw. "Malinowska Skała", w Nadleśnictwie Węgierska Górka, Leśnictwo Lipowa),
- Jaskinia „Chłodna”, nr rej. 352, Rozporządzenie nr 1/93 Wojewody Bielskiego z 23.04.1993r. (Dz. Urz. Woj. Bielskiego z 1993r. nr 5 poz. 31), (Twardorzeczka, połud.- wsch. stoki Muronki, w obrębie osuwiska na terenie rezerwatu „Kuźnie”),
- Jaskinia „Przed Balkonem”, nr rej. 353, Rozporządzenie nr 1/93 Wojewody Bielskiego z 23.04.1993r. (Dz. Urz. Woj. Bielskiego z 1993r. nr 5 poz. 31), (Twardorzeczka, powyżej jaskini Chłodnej, na wysokości 915 m n.p.m. 80 m na pfd. – zach. od ambony skalnej o wys. ok. 10m na terenie rezerwatu „Kuźnie”).

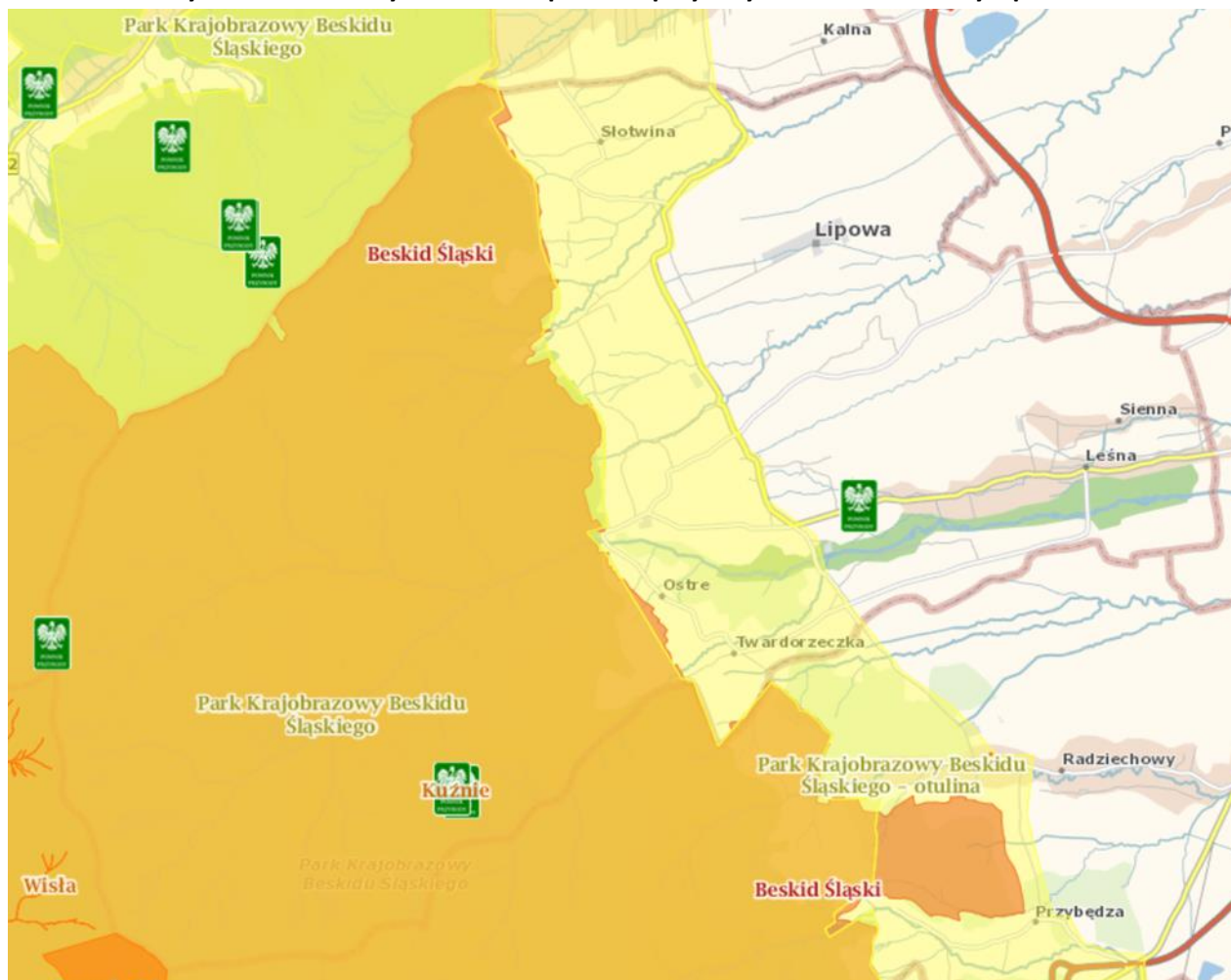
Walory krajobrazu na obszarze gminy kształtowane są również przez doliny potoków: Leśnianki, Kalonki i Żarnówki. Na potoku Leśnianka znajduje się ujęcie wody używanej do produkcji znanego na całym świecie piwa Żywiec. Źródła rzek znajdują się na zboczach Beskidu Śląskiego. W górnych odcinkach rzeki charakteryzują się dużymi spadkami oraz dużą zmiennością stanów wody, co wiąże się z nieprzepuszczalnym fliszowym podłożem. Potoki te w górnych biegach posiadają znaczne spadki i wcinają się w podłoże, odsłaniając warstwy fliszu. W tzw. Dolinie Zimnika (dolina potoku Leśnianka) intensywna erozja wgłębna odsłoniła progi skalne – warstwy fliszu, głównie łupków.

Obszary cenne przyrodniczo na terenie gminy są również ważnym czynnikiem powstania w przyszłości form ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych oraz stanowisk dokumentacyjnych. Do obszarów tych należą:

- „Żarnówka” zajmuje fragment doliny potoku Żarnówka o ekspozycji południowej, położony jest w jego dolnej części. Ochronie ma podlegać zespół koniczyny pociętej i rzepika pospolitego o dużych walorach estetycznych. Rosną tu gatunki, które posiadają nieliczne stanowiska na terenie gminy. Należą do nich: cieciora pstra, szalwia okrągowa, szelężnik większy, wilżyła bezbronna, koniczyna pogięta;
- „Turzycowisko” położony jest w Dolnej Lipowej, nad potokiem Wiśnik na wysokości Zakładu Zootechnicznego. Przedmiotem ochrony jest łąka górską z mieczykiem dachówkowatym;
- „Kalonka” usytuowany jest nad gajówką Kalonka. Reprezentuje fragment górskiej łąki z mieczykiem dachówkowatym i pas zarośli z jeżyną fałdowaną oraz ożanką nierównoząbkowaną;
- „Biała” zajmuje teren powyżej drogi biegnącej wzdłuż Potoku Malinowskiego a poniżej Lasu Biała. Ochrona dotyczy tu łąki górskiej z mieczykiem dachówkowatym;
- "Młaka nad Potokiem Malinowskim" obejmuje eutroficzną młakę górską z wełnianką wąskolistną i ściśle chronioną Kukułką (storczykiem) szerokolistną. Występuje ona nad Potokiem Malinowskim;
- „Łukasze” znajduje się za leśniczówką Łukasze. Przedmiotem ochrony jest tu łąka górską z mieczykiem dachówkowatym;

- „Leśnianka” – gdzie stworzenie stanowiska dokumentacyjnego ma na celu ochronę malowniczego fragmentu potoku Leśnianka wraz z jego wyeksponowanymi warstwami skalnymi i licznymi progami wodospadowymi. Nadleśnictwo Węgierska Górka wytyczyło wzdłuż tego odcinka potoku Ścieżkę Dydaktyczno-Przyrodniczą "Dolina Zimnika". Obszar ten, o wielu walorach przyrodniczych, jest bardzo często i chętnie odwiedzany przez turystów. Zadaniem ścieżki jest zwrócenie uwagi na specyfikę górskiej przyrody zarówno ożywionej, jak i nieożywionej. Bardzo ważnym celem jest pokazanie bioróżnorodności organizmów współżyjących w środowisku leśnym oraz roli człowieka w zachowaniu dla potomnych walorów przyrodniczych regionu.

Rysunek 9. Obszary chronione i pomniki przyrody na obszarze Gminy Lipowa

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Teren Gminy Lipowa należy do **karpackiego regionu hydrogeologicznego**, podregionu zewnątrz-karpackiego. Wody podziemne występują tu w postaci wód szczelinowych, rzadziej szczelinowo-porowych w utworach kredy i paleogenu (głównie piaskowce i zlepieńce). Wydajności w strefach zbudowanych z piaskowców mogą osiągać do 5 m³/h, zaś w strefach z przewagą łupków z reguły nie przekraczają 2 m³/h. Głębokość zalegania zwierciadła wód podziemnych waha się od kilku do kilkudziesięciu metrów na kulminacjach.

Obszar gminy położony jest poza zasięgiem Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP). Około 3 km na zachód znajduje się granica GZWP warstw Godula-Beskid Śląski nr 348 (poziom wodonośny występuje w kredowych warstwach fliszu), natomiast w kierunku wschodnim położony jest GZWP Dolina rzeki Soły (czwartorzędowy, związany z piaszczystymi utworami doliny rzecznej).

Na obszarze gminy brak izolacji pierwszego poziomu wodonośnego od powierzchni terenu. Głębokość zwierciadła wody podziemnej w stosunku do powierzchni terenu wynosi średnio od jednego do kilku metrów. Zwierciadło wód podziemnych ma charakter swobodny.

Podstawowy **układ drogowy** Gminy Lipowa tworzą drogi powiatowe o różnym stanie technicznym:

- nr 1402 S Słotwina-Godziszka (klasa drogi: „Z”),
- nr 1405 S Żywiec-Lipowa – Buczkowice (klasa drogi: „G”),
- nr 1455 S Pietrzykowice – Lipowa – Ostre – Twardorzeczka – Leśna (klasa drogi: „Z”),
- nr 1458 S Radziechowy – Twardorzeczka – Lipowa (klasa drogi: „Z”).

Na niewielkim fragmencie, w pobliżu wschodniej granicy gminy, przebiega droga ekspresowa S1, która nie posiada w granicach administracyjnych gminy bezpośredniego do niej włączenia. Najbliższy węzeł zlokalizowany jest w odległości około 10 km w Łodygowicach oraz w Żywcu.

Pomimo zadowalającej dostępności komunikacyjnej poważnym problemem jest stan techniczny dróg, brak chodników i ścieżek rowerowych, zatoczek autobusowych, (zwłaszcza na odcinkach dróg powiatowych), jak również miejsc parkingowych, czy punktów przesiadkowych oraz innych elementów poprawiających bezpieczeństwo.

W zakresie rozwoju **infrastruktury technicznej**: znaczna część gminy jest skanalizowana i zwodociągowana – ponad 80% budynków, z sieci gazowej korzysta prawie połowa mieszkańców. Zaopatrzenie w wodę z własnych ujęć wody powierzchniowych. Ścieki odprowadzane się do oczyszczalni w Żywcu. Gmina nie posiada sieci ciepłowniczej, a dla większości budynków źródłem ciepła są kotły węglowe, a następnie gazowe – w różnym stanie technicznym – emitującym do atmosfery zanieczyszczenia – zwłaszcza w sezonie zimowym. Zidentyfikowano niski poziom wyposażenia w instalacje odnawialnych źródeł energii.

Zurbanizowaną część powierzchni gminy stanowią **tereny zainwestowane** (około 8%) obejmujące przede wszystkim tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej i działalności gospodarczej oraz komunikacji.

Układy przestrzenne miejscowości przedstawiają różny stopień zachowania pierwotnych postaci osiedleńczych. W oparciu o stopień czytelności formy pierwotnej w krajobrazie poszczególnych wsi, w ramach Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania Gminy Lipowa, przeprowadzona została ocena wartości zachowanych układów przestrzennych na podstawie opracowania J. Bogdanowskiego, w której wyróżniono postać:

- modelową – prezentującą stan zachowania zbliżony do formy pierwotnej; przykłady: Sienna, Lipowa-Dwór,
- historyczną – przekształconą nawarstwieniami historycznymi, okresów nowożytnego i nowoczesnego, przede wszystkim układami rozrzuconymi, przysiółkowymi w odmianie łańcuchowej oraz rozproszonymi w odmianie jednodworczej, z wyraźną przewagą form pierwotnych (Leśna Stara, Lipowa Stara (część zachodnia),
- tradycyjną – przekształconą nawarstwieniami okresu nowożytnego i nowoczesnego, przede wszystkim układami rozrzuconymi, przysiółkowymi w odmianie łańcuchowej i kupowej i rozproszonymi w odmianie jednodworczej oraz współczesnymi w typie urbanizacyjnym w odmianie osiedlowej wielodrożnej i szeregowej, przy zachowaniu równowagi form tradycyjnych i współczesnych (Ostre, Leśna Nowa);
- przekształconą nawarstwieniami historycznymi oraz współczesnymi o dominującej nowej zabudowie rozwiniętej na kanwie dawnego, mniejszego układu osadniczego (Lipowa-dział, Lipowa-Podzielec, Słotwina, Twardorzeczka);
- współczesną – rozwijającą się na kanwie tradycyjnego rozłogu w obrębie obszarów dawniej nie zabudowanych (Lipowa-Brzeziny).

Zabudowa gminy, w przeważającej części posiada charakter pasmowy i położona jest głównie wzdłuż głównych dróg, tworząc pojedyncze lub zwiłokrotnione rzędy zabudowy. Obiekty są lokalizowane w luźnej, swobodnej i rozproszonej zabudowie, w przeważającej części budynki jednorodzinne, wolnostojące, murowane, kryte dachami spadzistymi.

Niewielki udział w zabudowie stanowią obiekty usługowe wydzielające się skalą i charakterem od zabudowy mieszkaniowej. Tylko w Lipowej, można wyróżnić koncentrację obiektów i urządzeń usługowych tworzących centrum usługowe gminy.

Układy przestrzenne poszczególnych miejscowości przedstawiają różny stopień zachowania pierwotnych postaci osiedleńczych.

Głównym ośrodkiem gminy jest miejscowości Lipowa, w którym zlokalizowane są instytucje samorządowe, w tym: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Biblioteka Publiczna, jak również placówki handlowo – usługowe, w tym oddział banku, poczta, stacja benzynowa.

W każdym sołectwie, z wyłączeniem Ostrego, znajduje się zespół szkolno-przedszkolny.

Na terenie Lipowej znajdują się **obiekty wpisane do rejestru zabytków** Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (A-608/89 oraz A-615/89), tj.:

- Kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja (1896 r.);
- Plebania przy zespole kościelnym (ok. 1899 r.);
- Budynek gospodarczy przy zespole kościelnym (ok. 1899 r.);
- Cmentarz rzymsko-katolicki (1875 r.);

W Gminnej Ewidencji Zabytków figurują obiekty zabytkowe objęte ochroną – są to głównie budynki mieszkalne wybudowane na początku XX wieku oraz kapliczki i krzyże przydrożne, położone w następujących sołectwach: Lipowa: 39 obiektów, Leśna: 17 obiektów, Ostre: 9 obiektów, Sienna: 12 obiektów, Słotwina: 9 obiektów i Twardorzeczka: 9 obiektów.

Obszar gminy zagrożony jest postępującą degradacją zasobów kulturowych. Stan ten spowodowały niekorzystne zmiany urbanizacyjne zniekształcające obraz historycznego regionalizmu krajobrazowego. Wiele obiektów w rejonach zabudowy siedliskowej wsi zostało wyburzonych i przebudowanych, zaś duża liczba budynków (zwłaszcza opuszczonych lub nieużytkowanych) jest w złym stanie technicznym. Tendencja do eliminowania zabudowy tradycyjnej, miała w obrębie poszczególnych wsi charakter żywiołowy, a jej nasilenie przypadało na lata 1960-1980. W miejscach wyburzonych obiektów zabytkowych lokalizowano nowe inwestycje – najczęściej dominujące skalą, realizowane według typowych projektów przeznaczonych dla układów miejskich, o formach obcych w tradycji budowlanej regionu.

Wśród zachowanych w terenie zabytków przeważającą część stanowią przykłady tradycyjnej zabudowy pochodzącej z I i II ćw. XX wieku oraz nieliczne już budynki powstałe w I i II poł. XIX wieku. Pierwotnie tradycyjne budynki mieszkalne i inwentarskie były charakterystyczne dla zabudowy siedliskowej. Obecnie występują one zazwyczaj w rozproszeniu. Pomimo, iż w porównaniu z przeszłością jest ich stosunkowo mało, to jednak właśnie one decydują o indywidualnym charakterze i tożsamości opisywanego terenu.

Działalność gospodarcza, w tym produkcyjna występuje w niewielkim zakresie w obszarze gminy Lipowa. Przedsiębiorczość w dużej mierze skupia się na prowadzeniu małych przedsiębiorstw handlowych, niewielkich zakładów rzemieślniczych oraz firm przetwórczych, kilku składów materiałów budowlanych, drobnych zakładów usługowych oraz tartaku.

5.3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z POŁOŻENIA, W TYM ZAGROŻENIA NATURALNE

Rezultatem urozmaiconej budowy geologicznej na terenie gminy i związanej z nią bogatej rzeźby terenu jest występowanie **terenów osuwiskowych i predysponowanych do osuwania**.

Teren gminy objęty jest badaniami osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w ramach Systemu Ochrony Przeciwoświsiskowej, który realizowany jest przez Państwowy Instytut Geologiczny. Na jej obszarze występują osuwiska o różnym stopniu aktywności: aktywne ciągle, aktywne okresowo, nieaktywne oraz tereny zagrożone ruchami masowymi.

W większości są one zlokalizowane na obszarach leśnych poza terenami zabudowy, jednak część z nich występuje na terenach istniejącej zabudowy, głównie mieszkaniowej, w tym w sąsiedztwie kompleksów leśnych w miejscowości Słotwina i na terenach istniejącej zabudowy w miejscowości Lipowa. Niewielkie obszary zagrożone osuwiskami nieaktywnymi znajdują się poza terenami zabudowanymi, na zboczach dolin potoków w miejscowości Lipowa i Sienna.

Większość osuwisk to osuwiska nieaktywne. Źródłami przekształceń powierzchniowej warstwy ziemi są zarówno czynniki naturalne jak i antropogeniczne. Do głównych czynników naturalnych należy zaliczyć: erozję wodną, wietrzną lub mechaniczną, natomiast do czynników antropogenicznych wywołanych działalnością człowieka: wydobywanie kopalin, niwelacje dla potrzeb inwestycji, gospodarcza działalność w środowisku prowadząca do uaktywnienia naturalnych procesów. Powodzie powodują nasilenie działalności erozyjnej i powstanie wielu zniszczeń infrastruktury komunikacyjnej (podmywanie dróg, niszczenie mostów, przepustów itp.).

Na podstawie map zagrożenia powodziowego (obowiązujących od dnia 22 października 2020r.) stwierdzono, że na terenie gminy występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią od potoków: Leśnianka, Kalonka i Kalna, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%) oraz na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%). Ponadto zgodnie z ww. mapami, na obszarze gminy występują również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%.

W myśl zapisu art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią nie może m. in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym, stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy też utrudniać zarządzanie ryzykiem powodziowym.

Na terenie gminy nie są planowane zadania w ramach obowiązującego Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym który został przyjęty na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 października 2016r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016r. poz. 1841), zachowującym ważność zgodnie z art. 555 ust. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2017r. Prawo wodne.

5.4. OBSZARY FUNKCJONALNE I ROZMIESZCZENIA PONADLOKALNYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ (załącznik do uchwały nr V/26 / 2 /2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 roku), Gminę Lipowa zaliczono do następujących obszarów funkcjonalnych:

- **Obszar górski.** Obszar górski charakteryzuje się różnorodnością ukształtowania terenu i krajobrazów kulturowo-przyrodniczych, oferując znakomite możliwości rozwoju turystyki, co powoduje jego całoroczną atrakcyjność. Ze względu na uwarunkowania przyrodnicze i kulturowe oraz uwarunkowania wynikające z obecnego użytkowania terenu, w obszarze górkim występuje wiele konfliktów funkcjonalnych i przestrzennych, przy czym najistotniejszym jest konflikt pomiędzy koniecznością ochrony cennych wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a możliwością i potrzebą rozwoju funkcji turystycznych i wypoczynkowych, zapewniających aktywizację gospodarczą tego obszaru. Jednocześnie niekorzystne warunki fizyczno-geograficzne, klimatyczne i glebowe, powodują utrudnienia w użytkowaniu terenu oraz podwyższają koszty budowy infrastruktury transportowej i technicznej. Rozwój obszaru górkiego powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej;
- **Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi.** Główne działania w obszarze funkcjonalnym winny koncentrować się na podnoszeniu stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego poprzez optymalne zagospodarowanie terenów, których rozwój powinien być podporządkowany zachowaniu równowagi pomiędzy potrzebą ochrony środowiska przyrodniczego, działaniami na rzecz przeciwdziałania zagrożeniu powodziowemu a wykorzystaniem gospodarczym. Priorytetem działań przeciwpowodziowych dla terenów obecnie zurbanizowanych lub przeznaczonych do zabudowy w obowiązujących gminnych dokumentach planistycznych powinna być ochrona zabudowy, natomiast dla obszarów niezabudowanych i nieprzeznaczonych do zabudowy winien być zakaz zabudowy. Dla obszarów szczególnego zagrożenia powodzią winno uwzględniać się obowiązujące zakazy, nakazy, dopuszczenia i ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych dotyczących ochrony przed powodzią. Na wszystkich terenach województwa wskazanych w planach zarządzania ryzykiem powodziowym należy uwzględnić ustalenia tych dokumentów;
- **Obszar ochrony krajobrazów kulturowych (obejmujący gminy, na terenie których zlokalizowane są poszczególne elementy dziedzictwa).** Rozwój obszaru powinien być ukierunkowany na ochronę zasobów dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnych jak i niematerialnych, mających szczególne znaczenie dla zachowania tożsamości regionu, kształtowania turystycznej i gospodarczej atrakcyjności województwa oraz tworzenia nowych miejsc pracy;
- **Obszar przygraniczny.** Rozwój obszaru górkiego powinien być ukierunkowany na zapewnienie dostępu do usług publicznych przy uwzględnieniu skutecznej ochrony zasobów środowiska i zachowaniu tożsamości kulturowo-krajobrazowej;
- **Wiejski obszar funkcjonalny** (obszar funkcjonalny obejmuje tereny wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa śląskiego). W procesach harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich wskazane jest kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na obszarach o najwyższym potencjale glebowym oraz wielofunkcyjny rozwój na obszarach o niskim potencjale glebowym przy zachowaniu walorów przyrodniczych i tradycyjnego krajobrazu rolniczego. Jednocześnie wyzwaniem jest powstrzymanie żywiołowego podziału terenów otwartych oraz rozprzestrzeniania się zabudowy podmiejskiej, jednorodzinnej, celem zachowania różnorodności i spuścizny kulturowej terenów wiejskich.

Kształtowanie krajobrazu, ochrona i wykorzystanie środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, będą miały pozytywny wpływ na środowisko przyrodnicze, walory krajobrazowe i jakość życia mieszkańców tego obszaru funkcjonalnego.

W aktualnym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ na terenie Gminy Lipowa nie wyznaczono ponadlokalnych zadań służących realizacji inwestycji celu publicznego.

5.5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ – UJĘCIE GRAFICZNE

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy stanowi graficzne odzwierciedlenie treści Strategii i przedstawia przestrzeń gminy oraz kierunki planowanych działań w ogólnej, uproszczonej formie. Obrazuje kluczowe elementy polityki rozwoju gminy, które w największym stopniu wpływają na przestrzeń – zatem nie stanowi mapy ogólnogeograficznej ilustrującej występowanie wszystkich elementów na danym terenie.

Model został opracowany na podstawie dokumentów planistycznych Gminy Lipowa, w tym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipowa (uchwała nr XXV/194/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 10 września 2020 r.).

Wyznaczone w obszarze Gminy Lipowa **3 główne strefy funkcjonalno-przestrzenne** (które obrazuje rysunek 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa – kierunki zagospodarowania przestrzennego) to: strefa urbanizacji, strefa terenów rolnych i siedliskowych oraz strefa przyrodnicza.

STREFA URBANIZACJI (I) – obejmuje istniejące i potencjalne tereny zabudowy mieszkaniowej, usługowej, działalności gospodarczej, produkcyjnej oraz innego rodzaju zainwestowana wraz z terenami komunikacji i urządzeń infrastruktury technicznej. Tereny te posiadają dogodne warunki obsługi komunikacyjnej. Strefa ta obejmuje również istniejące działki obecnie użytkowane rolniczo, enklawy zadrzewień oraz tereny zieleni, niejednokrotnie pełniącą ważne funkcje ekologiczne (np. naturalne otoczenie cieków), w tym fragmenty korytarzy ekologicznych.

STREFA TERENÓW ROLNYCH I SIEDLISKOWYCH (II) – obejmuje obszary zwartych kompleksów rolnych intensywnie uprawianych, tereny upraw polowych i łąk, tereny zieleni nie urządzonej oraz zadrzewienia śródpolne, enklawy istniejących lasów, tereny przylegające do lasów predysponowane do zalesień, wody powierzchniowe, istniejącą zabudowę siedliskową, wraz z terenami do nich przylegającymi predysponowanymi dla rozwoju funkcji osadniczej, w tym mieszkaniowej jednorodzinnej. Strefą terenów rolnych i siedliskowych objęto również tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej i usługowej oraz tereny wyznaczone w obowiązującym planie pod zabudowę a położone na gruntach o niekorzystnych warunkach geologicznych, w tym w terenach osuwiskowych oraz zagrożonych ruchami masowymi lub w obszarach o znacznych spadkach (8 - 12%).

STREFA PRZYRODNICZA (III) - obejmuje swym zasięgiem:

- obszary węzłowe, najbardziej cenne przyrodniczo lasy Beskidu Śląskiego; dopełniane zalesieniami,
- korytarze ekologiczne rzek: Leśnianki z dopływem Twardorzeczki, Żarnówki, Kalnej, Kalonki i Potoku Malinowego wraz z ich naturalną obudową biologiczną, obejmującą tereny zieleni nie urządzonej oraz szczątkowe użytki rolne położone w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Podstawowym kierunkiem działań w strefie przyrodniczej jest ochrona, utrzymanie i kontynuacja jego przyrodniczego charakteru i istniejącego użytkowania oraz ze względu na fakt, iż tereny przyrodniczo cenne

są szczególnie atrakcyjne dla celów rekreacyjnych i poznawczych, należy utrzymać istniejące urządzenia i obiekty turystyczne i rekreacyjne oraz dopuścić ich kontrolowany rozwój.

Obszar gminy jest predysponowany do pełnienia funkcji rekreacyjnych i turystycznych.

Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym, przewidziane do realizacji w Gminie Lipowa, rozmieszczone są na terenie całej gminy, m.in.:

- budowa nowych i modernizacja istniejących dróg publicznych oraz urządzeń transportu publicznego,
- budowa nowych i modernizacja istniejących systemów infrastruktury technicznej należącej do zadań własnych gminy, w tym sieci wodno-kanalizacyjnej, zbiornika wody – na terenach zurbanizowanych,
- budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska,
- ochrona i rewaloryzacja nieruchomości stanowiących zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
- rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej w ramach terenów zurbanizowanych i istniejącej bazy wraz z jej modernizacją,
- budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów administracji samorządowej, szkół publicznych, instytucji kultury i społecznych.

W miejscowości Lipowa planuje się prywatną realizację lądowiska dla samolotów oraz dla śmigłowców o nawierzchni naturalnej (darniowej).

Ze względu na zdiagnozowane problemy, do **kluczowych kierunków** zaplanowanych do realizacji, kluczowych dla rozwoju gminy, można zaliczyć inwestycje środowiskowe z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i adaptacji do zmian klimatu oraz ochrony przyrody i zachowania bioróżnorodności. Priorytetowymi są również przedsięwzięcia przyczyniające się do poprawy efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na terenie całej gminy i ich wyposażenie w instalacje odnawialnych źródeł energii. Realizacja zadań w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości środowiska naturalnego, w tym: powietrza atmosferycznego.

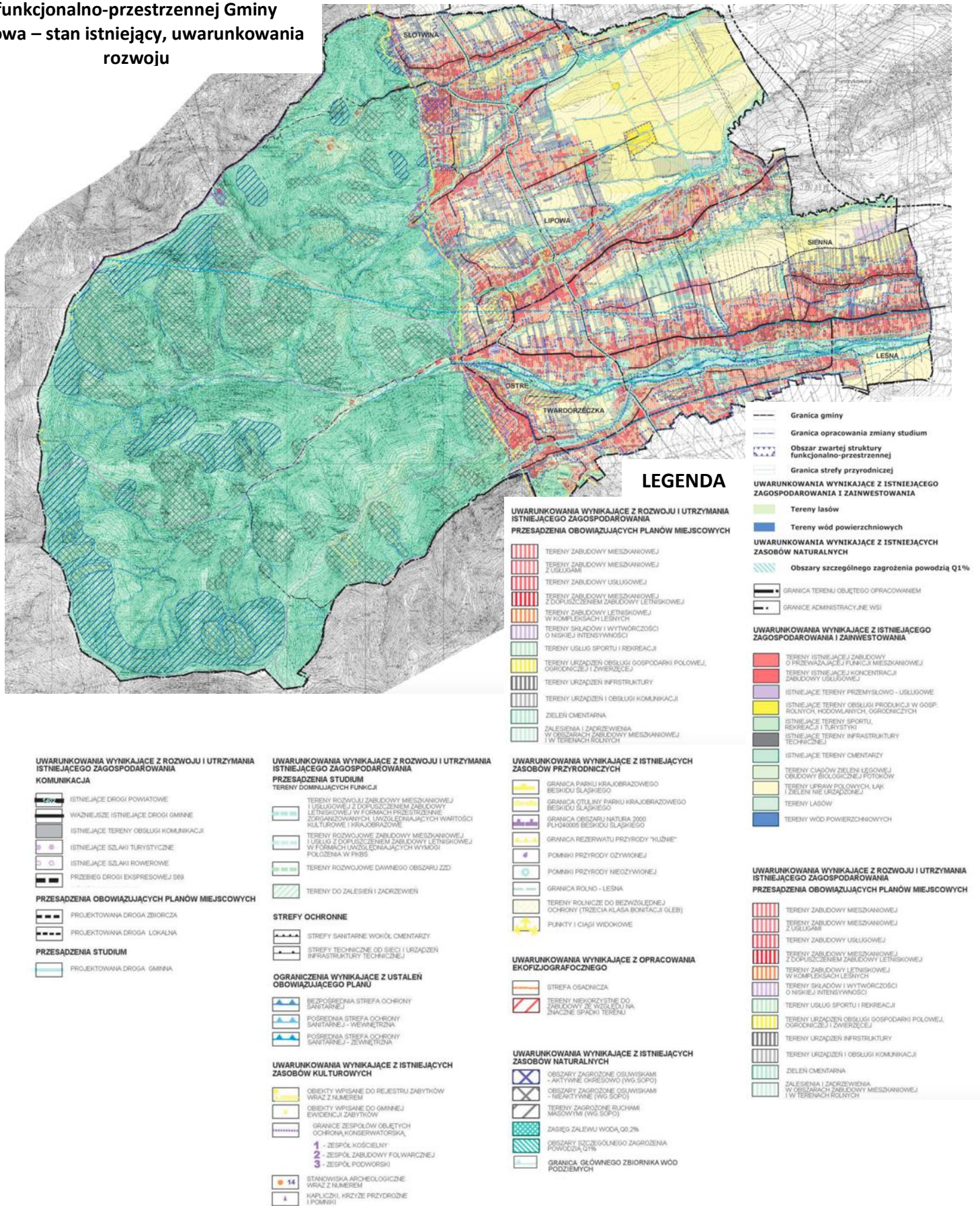
Dużym wyzwaniem staje się zwiększenia dostępności i konieczność rozwoju układu komunikacyjnego w tym: budowa, rozbudowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą (w tym: chodnikami), oraz budowa ponadlokalnych tras rowerowych (w tym: w ciągach istniejących dróg).

Istnieje również konieczność uzupełnienia deficytów w infrastrukturze usług publicznych poprzez rozbudowę wraz z wyposażeniem Biblioteki Publicznej w Lipowej oraz placówek oświatowych.

Wszystkie zadania ujęte w niniejszym dokumencie (w tym: rozwój i modernizacja bazy turystycznej, okołoturystycznej i atrakcji turystycznych, budowa dodatkowego zbiornika wodnego wraz infrastrukturą towarzyszącą w Lipowej, budowa instalacji odnawialnych źródeł energii oraz budowa regionalnych i lokalnych tras rowerowych., które ewentualnie mogłyby wpłynąć niekorzystnie na obszary objęte ochroną (w tym: Natura 2000), zaplanowane zostały poza tymi obszarami, tj. na terenach zurbanizowanych, w tym mieszkalnych, usługowych, komunikacji. W związku z tym, ich realizacja nie wpłynie negatywnie na cele ochrony obszarów chronionych oraz funkcjonowanie korytarzy ekologicznych. Planowane działania nie wiążą się ze zmniejszeniem różnorodności biologicznej, a także utratą stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt. Przekształceniu nie ulegną również doliny cieków wodnych pełniące rolę korytarzy ekologicznych. Realizacja zamierzeń nie doprowadzi do zwiększenia penetracji przez ludzi obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, powstania barier liniowych i powierzchniowych, nasilenia hałasu oraz wprowadzenia sztucznego oświetlenia w obszarach dotychczas niezainwestowanych.

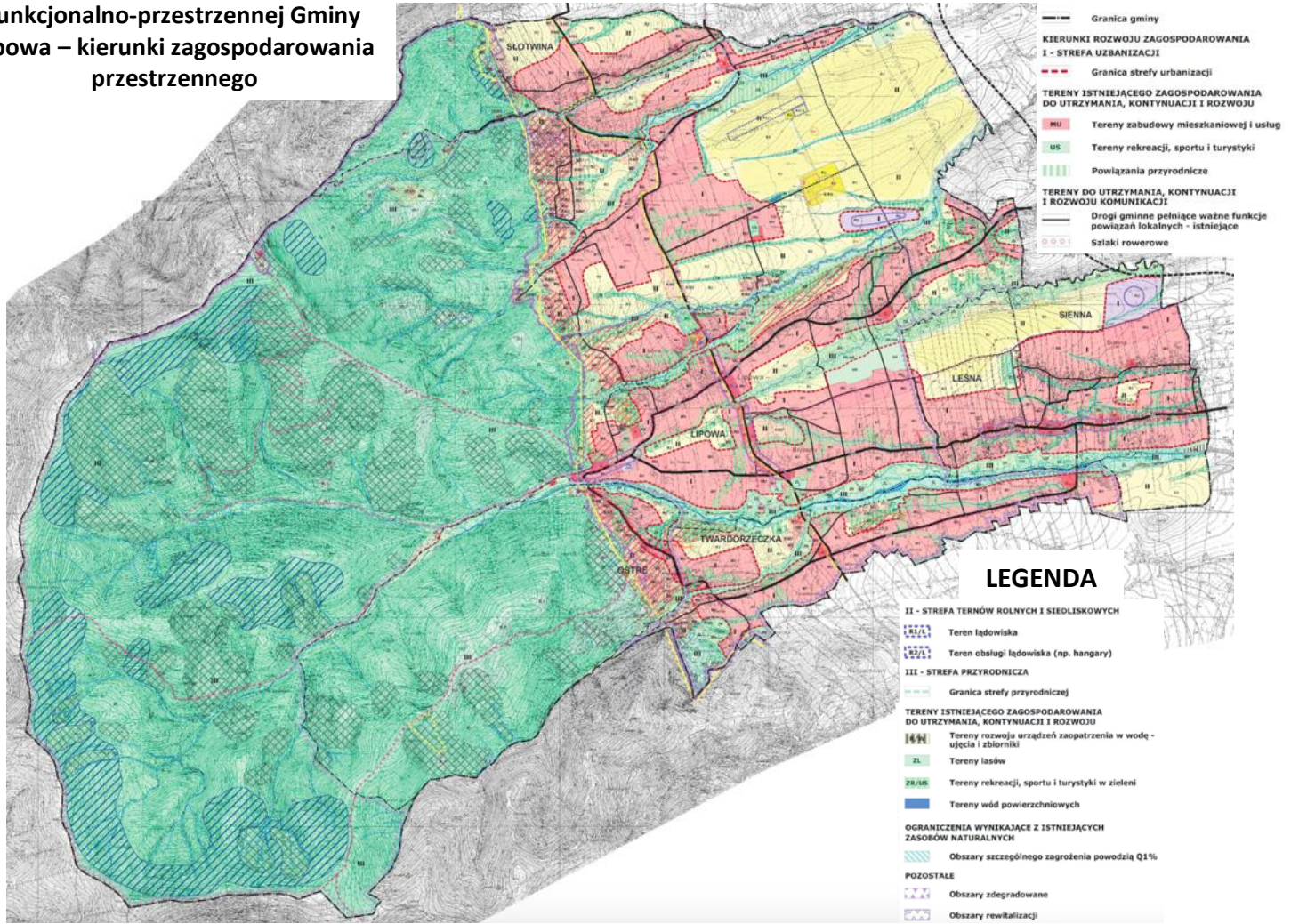

Rysunek 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa – stan istniejący, uwarunkowania rozwoju

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipowa (uchwała nr XXV/194/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 10 września 2020 r.)

Rysunek 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa – kierunki zagospodarowania przestrzennego

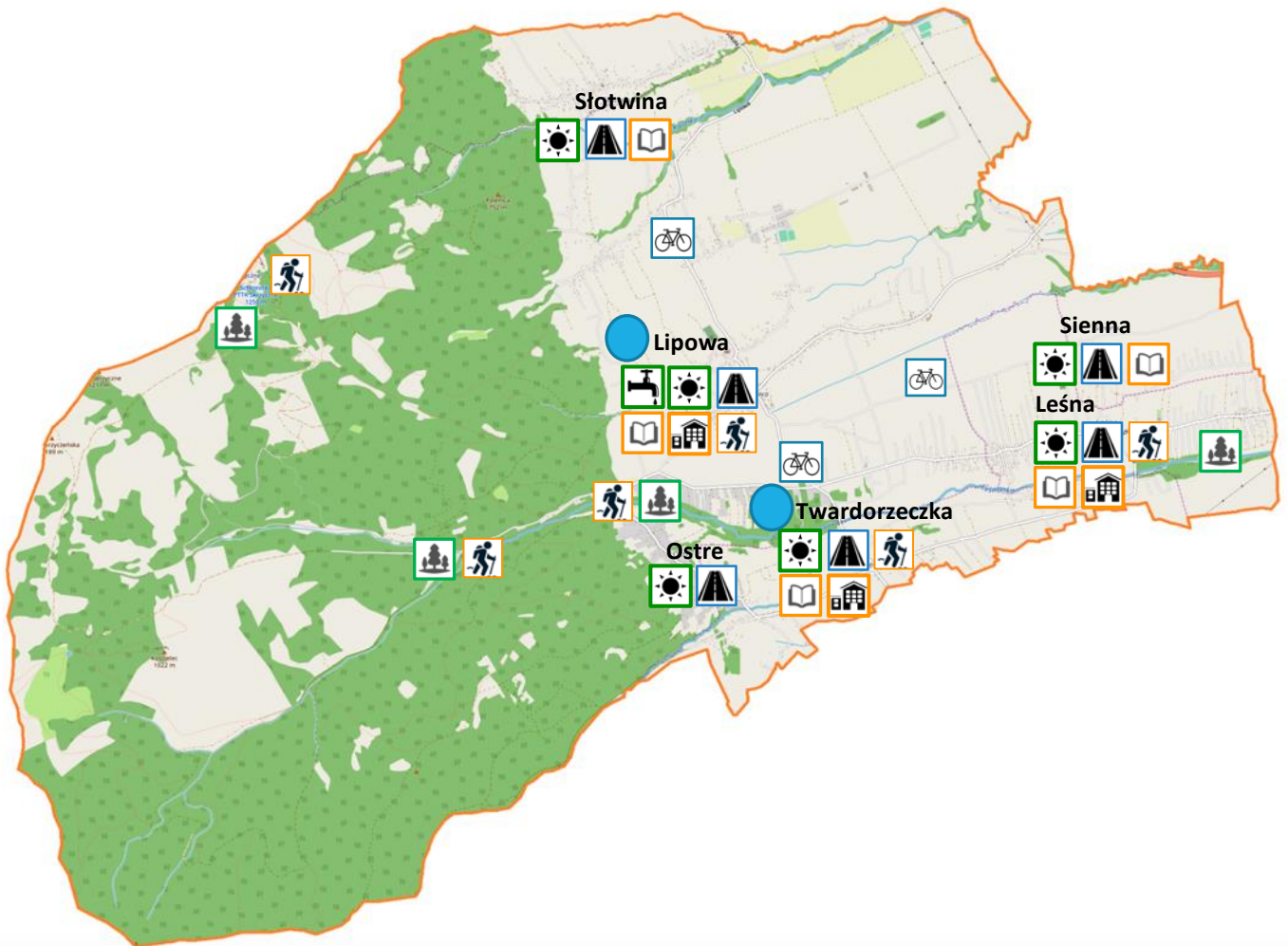

LEGENDA

<p>GRANICA TERENU OBJĘTEGO OPACOWANIEM STUDIUM</p> <p>GRANICA WSI</p> <p>KIERUNKI ROZWOJU ZAGOSPODAROWANIA</p> <p>I - STREFA URBANIZACJI</p> <p>GRANICA STREFY URBANIZACJI</p> <p>TERENY ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA DO UTRZYMANIA, KONTYNUACJI I ROZWOJU</p> <p>M1 TERENY ZABUDOWY O PRZEWAJAJĄCEJ FUNKCJI MIESZKANIOWEJ JEDNORODZINNEJ</p> <p>MU TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I USŁUGOWEJ</p> <p>U TERENY ZABUDOWY USŁUGOWEJ</p> <p>PU TERENY PRODUKCYJNO - USŁUGOWE</p> <p>US TERENY REKREACJI, SPORTU I TURYSTYKI</p> <p>W URZĄDZENIA ZAOPATRZENIA W WODĘ - UJĘCIA I ZBIORNIKI</p> <p>KS TERENY USŁUG I URZĄDZEŃ OBSŁUGI KOMUNIKACJI</p> <p>KCS KONCENTRACJA ZABUDOWY USŁUGOWEJ</p> <p>KCS KONCENTRACJA ZABUDOWY PRODUKCYJNO - USŁUGOWEJ</p> <p>ZL TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH</p> <p>ZL TERENY LASÓW</p> <p>POWIĄZANIA PRZYRODNICZE</p> <p>TERENY DO UTRZYMANIA, KONTYNUACJI I ROZWOJU KOMUNIKACJI</p> <p>DROGI POWIATOWE - ISTNIEJĄCE</p> <p>DROGI GMINNE PEŁNIĄCE WAŻNE FUNKCJE POWIĄZAŃ LOKALNYCH - ISTNIEJĄCE</p> <p>PROJEKTOWANE ODCINKI DRÓG GMINNYCH</p> <p>SZLAKI TURYSTYCZNE</p> <p>SZLAKI ROWEROWE</p>	<p>II - STREFA TERENÓW ROLNYCH I SIEDLISKOWYCH</p> <p>TERENY ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA DO UTRZYMANIA, KONTYNUACJI I ROZWOJU</p> <p>M2 TERENY ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ I SIEDLISKOWEJ</p> <p>R/M2 TERENY ROZWOJU ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ I SIEDLISKOWEJ</p> <p>ZR/M2 TERENY ROZWOJU ZABUDOWY JEDNORODZINNEJ I SIEDLISKOWEJ</p> <p>U TERENY ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY USŁUGOWEJ</p> <p>R/U TERENY ROZWOJU ZABUDOWY USŁUGOWEJ</p> <p>RU TERENY OBSŁUGI PRODUKCJI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH, HODOWLANICH I OGRÓDNICZYCH</p> <p>R/RU TERENY OBSŁUGI PRODUKCJI W GOSPODARSTWACH ROLNYCH, HODOWLANICH I OGRÓDNICZYCH</p> <p>W ISTNIEJĄCE URZĄDZENIA ZAOPATRZENIA W WODĘ - UJĘCIA I ZBIORNIKI</p> <p>KS TERENY ISTNIEJĄCYCH USŁUG I URZĄDZEŃ OBSŁUGI KOMUNIKACJI</p> <p>KCS TERENY ROZWOJU USŁUG I URZĄDZEŃ OBSŁUGI KOMUNIKACJI</p> <p>ZC TERENY CMENTARZY</p> <p>R1 UPRAWY POŁOWE W ZWARTYCH KOMPLEKSACH ROLNYCH</p> <p>R2 UPRAWY POŁOWE</p> <p>ZR TERENY ZIELENI NIE URZĄDZONEJ</p> <p>ZL TERENY LASÓW</p> <p>ZL TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH</p> <p>POWIĄZANIA PRZYRODNICZE</p> <p>TERENY DO UTRZYMANIA, KONTYNUACJI I ROZWOJU KOMUNIKACJI</p> <p>PRZEBIEG DRÓGI EKSPRESOWEJ S69</p> <p>DROGI POWIATOWE - ISTNIEJĄCE</p> <p>DROGI GMINNE PEŁNIĄCE WAŻNE FUNKCJE POWIĄZAŃ LOKALNYCH - ISTNIEJĄCE</p> <p>PROJEKTOWANE ODCINKI DRÓG GMINNYCH</p> <p>SZLAKI TURYSTYCZNE</p> <p>SZLAKI ROWEROWE</p>	<p>III - STREFA PRZYRODNICZA</p> <p>GRANICA STREFY PRZYRODNICZEJ</p> <p>TERENY ISTNIEJĄCEGO ZAGOSPODAROWANIA DO UTRZYMANIA I KONTYNUACJI</p> <p>M3 TERENY ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY SIEDLISKOWEJ</p> <p>ZR/M3 TERENY ROZWOJU ZABUDOWY SIEDLISKOWEJ</p> <p>UT TERENY ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY USŁUGOWO-TURYSTYCZNEJ</p> <p>W ISTNIEJĄCE URZĄDZENIA ZAOPATRZENIA W WODĘ - UJĘCIA I ZBIORNIKI</p> <p>ZL TERENY LASÓW</p> <p>ZR TERENY ZIELENI NIE URZĄDZONEJ</p> <p>ZR1 TERENY ZALESIENIA</p> <p>ZL1 TERENY ZALESIENIA</p> <p>TERENY WÓD POWIERZCHNIOWYCH</p> <p>TERENY DO UTRZYMANIA, KONTYNUACJI I ROZWOJU KOMUNIKACJI</p> <p>DROGI GMINNE PEŁNIĄCE WAŻNE FUNKCJE POWIĄZAŃ LOKALNYCH - ISTNIEJĄCE</p> <p>SZLAKI TURYSTYCZNE</p> <p>SZLAKI ROWEROWE</p> <p>OGANICZENIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW NATURALNYCH</p> <p>OBSZARY ZAGROŻONE OSUSZKAMI - AKTYWNE OKRESOWO (WG SOPO)</p> <p>OBSZARY ZAGROŻONE OSUSZKAMI - NIEAKTYWNE (WG SOPO)</p> <p>TERENY ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI (WG SOPO)</p> <p>TERENY NIEKORZYSTNE DO ZABUDOWY ZE WZGLĘDU NA ZNAJCZNE SPADKI (8-12%)</p> <p>ZASIEG ZALEWU WODA 00,2%</p> <p>OBSZARY SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA POWODZIĄ Q1%</p> <p>GRANICA GŁÓWNEGO ZBIORNIKA WÓD PODZIEMNYCH</p>	<p>STREFY OCHRONNE</p> <p>STREFY SANITARNE WOKÓŁ CMENTARZY</p> <p>STREFY TECHNICZNE OD SIECI I URZĄDZEŃ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ</p> <p>OGANICZENIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW KULTUROWYCH</p> <p>OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW WRAZ Z NUMEREM</p> <p>OBIEKTY WPISANE DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW</p> <p>GRANICE ZESPÓŁÓW OBIEKTÓW OCHRONY KONSERWATORSKA</p> <p>1 - ZESPÓŁ KOŚCIELNY</p> <p>2 - ZESPÓŁ ZABUDOWY FOLWARCZNEJ</p> <p>3 - ZESPÓŁ PODWORSKI</p> <p>14 STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE WRAZ Z STREFĄ I NUMEREM</p> <p>KAPLICZKI, KRZYŻE PRZYRODNE I POMNIKI</p> <p>OGANICZENIA WYNIKAJĄCE Z ISTNIEJĄCYCH ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH</p> <p>GRANICA PARKU KRAJOBRAZOWEGO BESKIDU ŚLĄSKIEGO</p> <p>GRANICA OTULINY PARKU KRAJOBRAZOWEGO BESKIDU ŚLĄSKIEGO</p> <p>GRANICA OBSZARU NATURA 2000 PLH24005 BESKIDU ŚLĄSKIEGO</p> <p>GRANICA REZERWATU KUŹNIE</p> <p>POMNIKI PRZYRODY OŻYWIONEJ</p> <p>POMNIKI PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ</p> <p>PUNKTY I CIĄGI WIDOKOWE</p>
--	---	---	---

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipowa (uchwała nr XXV/194/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 10 września 2020 r.)

Rysunek 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa - obszary i kierunki interwencji - rozmieszczenie planowanych kluczowych inwestycji

LEGENDA

Rozwój infrastruktury komunikacyjnej

 Budowa i modernizacja dróg wraz z infrastrukturą towarzyszącą

 Budowa tras rowerowych

Poprawa jakości środowiska naturalnego

 Rozwój systemu wodno-kanalizacyjnego

 Termomodernizacja budynków, wymiana źródeł ciepła, budowa instalacji OZE

 Zachowanie bioróżnorodności i obszarów chronionych, zapobieganie zmianom klimatycznym

Usługi dla ludności

 Rozwój i poprawa dostępności miejsc świadczących usługi społeczne i kulturalne mieszkańców (w tym:

 Rozwój placówek oświatowych oraz poprawa dostępności i jakości kształcenia

 Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Obszary rewitalizacji

 miejscowość z obszarem rewitalizacji zgodnie z Lokalnym Programem Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

VI. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

I. Ogólne wytyczne w zakresie kształtowania oraz prowadzenia polityki przestrzennej:

- zapewnienie dogodnych warunków zamieszkania poprzez: wyposażenie obszarów w infrastrukturę techniczną, sprawną obsługę komunikacyjną (drogi, chodniki, ścieżki rowerowe), wysoką jakość usług publicznych,
- zagospodarowanie i utrzymanie przestrzeni publicznych przyjaznych mieszkańcom (w tym: o wysokich walorach architektonicznych i krajobrazowo – przyrodniczych) jako miejsca spotkań, integracji i aktywizacji lokalnej społeczności,
- poprawa warunków życia mieszkańców ze szczególnymi potrzebami (w tym osób niepełnosprawnych) poprzez likwidację barier i zapewnienie dostępności (architektonicznej, cyfrowej, informacyjno-komunikacyjnej),
- eksponowanie i wykorzystanie walorów kulturowych i przyrodniczych gminy w celu rozwoju turystyki,
- zachowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz kształtowanie atrakcyjnego wizerunku gminy poprzez: ochronę dóbr kultury, zachowanie tożsamości kulturowej obszaru,
- rozwój terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą, w tym: ich uzbrojenie w infrastrukturę techniczną i komunikacyjną, sprzyjających powstawaniu nowych przedsiębiorstw i atrakcyjnych miejsc pracy,
- ochrona i racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego i gospodarowanie jego zasobami, m.in. poprzez: zahamowanie procesów degradacji i poprawa jakości środowiska naturalnego w wyniku rozwoju infrastruktury technicznej, ochronę zasobów będących podstawą rozwoju (ze szczególnym uwzględnieniem wód podziemnych), zachowanie wartości krajobrazowych i bioróżnorodności, uwzględnienie kwestii adaptacji do zmian klimatu,
- podnoszenie ładu przestrzennego w kształtowaniu zagospodarowania gminy oraz efektywności wykorzystania zasobów, poprzez uporządkowanie struktury zabudowy miejscowości, dążenie do wyeliminowania konfliktów wynikających z różnych sposobów zagospodarowania i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- troska o estetykę poszczególnych przedsięwzięć i ich dopasowania do otoczenia z poszanowaniem kontekstu przyrodniczego, kulturowego i społecznego,
- na obszarach zagrożenia powodziowego przy realizacji inwestycji należy uwzględnić możliwość wystąpienia powodzi lub podtopień w zależności od prognozowanych zagrożeń powodziowych,
- na terenach zagrożonych ruchami masowymi oraz obszarach predysponowanych do wystąpienia ruchów masowych wszelkie planowane obiekty inżynierskie i budowlane powinny być poprzedzone działaniami zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi tych zagadnień.

Realizacja zadań inwestycyjnych, które ewentualnie mogłyby negatywnie wpłynąć na cele ochrony obszarów chronionych, w tym Natura 2000 oraz funkcjonowanie korytarzy ekologicznych, poza obszarami objętymi ochroną, tj. na terenach zurbanizowanych, w tym mieszkalnych, usługowych, komunikacji.

Planowane działania nie mogą wiązać się również ze zmniejszeniem różnorodności biologicznej, utratą stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt, przekształceniem dolin cieków wodnych pełniących rolę korytarzy ekologicznych, czy zwiększeniem penetracji przez ludzi obszarów o wysokich

walorach przyrodniczych, powstaniem barier liniowych i powierzchniowych, nasileniem hałasu oraz wprowadzeniem sztucznego oświetlenia w obszarach dotychczas niezainwestowanych.

II. Ustalenia i rekomendacje dla podstawowych obszarów polityki przestrzennej:

Zgodnie z obowiązującym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipowa (uchwała nr XXV/194/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 10 września 2020 r.), wprowadza się następujące ustalenia i rekomendacje:

Mieszkalnictwo

Podstawowe kierunki rozwoju:

- powiększanie terenów zabudowy mieszkaniowej kosztem terenów rolnych i nieużytków a korzystnych dla zamieszkania,
- lokalizacja zabudowy mieszkaniowej na terenach dogodnych pod względem fizjograficznym, uwzględniając nasłonecznienie, poziom wód gruntowych, strefy zagrożenia osuwiskami, przewietrzanie,
- sytuowanie zwartej zabudowy mieszkaniowej poza strefami uciążliwości komunikacyjnych i działalności gospodarczej,
- dążenie do rozwoju przede wszystkim zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w sołectwach gminy,
- sukcesywne przekształcanie terenów zabudowy zagrodowej w silnie zurbanizowanych obszarach na tereny zabudowy jednorodzinnej,
- sukcesywny rozwój układu komunikacyjnego oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej powstający jednocześnie z powiększaniem terenów mieszkaniowych.

Ze względów: przestrzennych (w tym szeroko rozumianego ładu przestrzennego), technicznych, ekonomicznych i dostępności komunikacyjnej, niekorzystne jest rozpraszanie zabudowy, wykorzystującej dla pojedynczej zabudowy tereny bardzo oddalone od uformowanej jednostki osadniczej.

Nowe tereny zabudowy należy konsumować etapami, systematycznie, wykorzystując poszczególne ich części w miarę potrzeb i możliwości ich wyposażania w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacyjnej. Nowa zabudowa powinna się skupiać wokół istniejących układów przestrzennych poprzez sukcesywne ich rozszerzanie.

Istniejące tereny zabudowy, w większości ekstensywnie wykorzystane należy porządkować i uzupełniać nowymi budynkami.

Usługi

Funkcja usługowa związana jest z kilkoma płaszczyznami rozwoju, tj.: obsługą mieszkańców gminy i regionu (handel detaliczny, kultura, oświata, sport i rekreacja), obsługą podmiotów gospodarczych (handel hurtowy, obsługa komunikacji, obsługa biznesowa) oraz obsługą ruchu turystycznego (kultura, gastronomia, obsługa turystyczna, rekreacja).

Podstawowe kierunki rozwoju:

- rozwój jakościowy usług, odnoszący się do wzrostu różnorodności i standardu,
- wzmacnianie rangi i funkcji gminy poprzez rozwój usług dla ludności,
- zapewnienie obiektom usługowym wystarczającej liczby miejsc parkingowych,
- zapewnienie obiektom istniejącej bazy obsługi turystycznej i rekreacji, możliwości rozwoju i koncentracji usług, poprzez rozwój jakościowy usług, wyrażający się podniesieniem standardu w drodze rewaloryzacji, rozbudowy i ewentualnej rozbudowy, w miarę istniejących możliwości przestrzennych;
- dostosowanie obiektów usługowych i przestrzeni wokół nich dla potrzeb osób niepełnosprawnych,

- kształtowanie zabudowy usługowej tak, aby tworzyła ulice, place i pasáže,
- wprowadzanie zieleni urządzonej jako funkcji towarzyszącej usługom.

Tereny produkcyjno-usługowe

Działalność gospodarcza, w tym produkcyjna występuje w niewielkim zakresie w obszarze gminy Lipowa. Przedsiębiorczość w dużej mierze skupia się na prowadzeniu małych przedsiębiorstw handlowych, niewielkich zakładów rzemieślniczych oraz firm przetwórczych, kilku składów materiałów budowlanych, drobnych zakładów usługowych oraz tartaku.

Zakłada się dalszy ich rozwój, podtrzymuje się możliwość rozwoju funkcji produkcyjnej na terenach ustalonych w obowiązującym planie miejscowym oraz ustala się możliwość realizacji nowych inwestycji tego typu w ramach ustalonych terenów urbanizacji, w tym wyznacza się nowe znaczne obszary dla rozwoju funkcji przemysłowo-usługowej w obszarze wsi Lipowa.

Dążąc do rozwoju gospodarczego gminy powinno się stworzyć atrakcyjną ofertę dla inwestorów. Dotyczy to w szczególności:

- sporządzenia zestawień nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży, dzierżawy, wynajmu, leasingu na cele produkcyjne,
- wyznaczenia terenów pod inwestycje produkcyjne różnych kategorii i dla różnego typu inwestorów,
- opracowywania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla nowego obszaru inwestycyjnego,
- uzbrajania terenów w infrastrukturę techniczną i dogodną komunikację.

Zieleń

Pozostawienie zieleni do utrzymania, porządkowania i uzupełnienia. Tereny zieleni wraz z ustalonymi powiązaniem przyrodniczymi tworzą system, będący rusztem funkcjonalno-przestrzennym gminy.

Zieleń spełnia wiele funkcji, w tym ma bezpośredni wpływ na poprawę warunków życia mieszkańców. Najważniejsze kierunki rozwoju polityki przestrzennej w tym zakresie obejmują:

- stworzenie systemu przyrodniczego – na bazie istniejących zasobów – uwzględniającego różne formy zieleni (lasy, łąki, grupy zadrzewień, powiązania przyrodnicze itp),
- dalsze zwiększenie udziału zieleni leśnej w ogólnej powierzchni gminy,
- ochrona terenów powiązań przyrodniczych, korytarzy i węzłów ekologicznych, w tym zwłaszcza naturalnej otuliny biologicznej rzek, potoków i cieków wodnych,
- wytworzenie sieci ciągów powiązań przyrodniczych stanowiących system łączący różne formy użytkowania zieleni, a stanowiących uzupełnienie dla innego sposobu zagospodarowania terenu.

Wody powierzchniowe

Najważniejszym kierunkiem działań w zakresie wód powierzchniowych to ich ochrona przed nieprawidłową eksploatacją i zanieczyszczeniem, między innymi poprzez działania zgodne z przepisami odrębnymi, w tym poprzez przestrzeganie zasad określonych w strefach ochrony tych wód. Wskazane jest pozostawianie w bezpośrednim sąsiedztwie wód powierzchniowych terenów zieleni nie urządzonej, stanowiącej naturalną ich otulinę biologiczną.

Infrastruktura komunikacyjna

Główne cele:

- zapewnienie mieszkańcom gminy dogodnej dostępności komunikacyjnej w akceptowanych standardach podróżowania poprzez modernizację i rozbudowę istniejącego układu drogowego oraz przez budowę nowych odcinków dróg;
- eliminacja bądź łagodzenie uciążliwości wywoływanych ruchem drogowym;
- powstanie sieci tras rowerowych.

Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Dla realizowania celów związanych ze zwiększeniem efektywności wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędne jest:

- zorganizowanie rynku rolnego,
- szersze wprowadzanie nowych form gospodarowania jak agroturystyka czy proekologiczny sposób produkcji (dotyczy szczególnie cennych obszarów przyrodniczo – krajobrazowych i jest związane z działaniami zachowawczymi),
- opracowanie programu przeciwdziałania erozji gleb oraz rekultywację terenów zdegradowanych,
- transformacja użytków rolnych,
- prowadzenie konsekwentnej polityki rolnej dla stworzenia właściwych warunków ekonomicznych związanych z osiągnięciem opłacalności gospodarowania rolniczego.

Polityka przestrzenna w odniesieniu do rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnictwa winna obejmować działania wspierające cele poprzez lokalne instrumenty prawne (np. plany miejscowe, uchwały należące do kompetencji gminy) oraz sprzyjać podejmowanym inicjatywom gospodarczym lokalnego społeczeństwa.

Kierunkami działań dążącymi do racjonalnego wykorzystania gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony są:

- zaktualizowanie i poszerzenie tematyki map glebowo-rolniczych,
- zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin,
- przeciwdziałanie degradacji chemicznej poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej),
- dostosowanie do naturalnego biologicznego potencjału gleb kierunków i intensywności produkcji,
- ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną,
- kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałanie zakwaszaniu,
- upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej,
- intensyfikacja działań dla propagowania zachęt i zasad dla rozwoju rolnictwa proekologicznego,
- zrehabilitowanie gleb zdegradowanych w kierunku leśnym i rekreacyjno – wypoczynkowym,
- właściwe kształtowanie ekosystemów rolnych z wykorzystaniem otaczających je systemów naturalnych i ich zdolności do autoregulacji,
- ochrona istniejących sieci i urządzeń melioracji wodnych występujących w obszarze gminy Lipowa (sieci drenarskiej i rowów) a w sytuacji konieczności realizacji nowych inwestycji na terenach posiadających sieci i urządzenia melioracyjne, należy wykonać inwestycję w taki sposób, aby jej realizacja nie wpłynęła negatywnie na funkcjonowanie istniejących sieci i urządzeń.

Istniejące na terenie gminy obszary leśne wymuszają podjęcie zdecydowanych działań ochronnych istniejących zasobów w celu zachowania ich funkcji (przyrodniczej, społecznej i gospodarczej). Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

- przestrzeganie zasad ochrony położonych w obszarze gminy formy przyrody: rezerwatu przyrody „Kuźnie”, pomników przyrody, Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, obszaru Natura 2000 PLH240005 Beskid Śląski,
- prowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki),
- prowadzenie zalesiania równoległe z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów,
- zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych,
- zwiększenie nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa,
- wprowadzenia takiej organizacji ruchu turystycznego i urządzeń turystycznych w lasach, aby turystyka i rekreacja nie kolidowały w spełnianiu przez lasy funkcji ekologicznych, produkcyjnych i poprodukcyjnych.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Rozwiązanie problemu środkami planistycznymi dotyczy:

- wyłączenia z możliwości zabudowy terenów położonych w obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz w obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- zabezpieczenia istniejącej zabudowy przy ograniczeniu jej uzupełniania w terenach zagrożonych,
- podaniu informacji o poziomie zagrożenia powodziowego.

Zabezpieczenie terenu środkami technicznymi (obwałowania, przepusty odpowiedniej wielkości w przebiegu dróg itp.), wiąże się z wykonaniem opracowań specjalistycznych przy udziale samorządów innych gmin i instytucji państwowych odpowiedzialnych za ochronę przed powodzią oraz wiąże się z odpowiednimi środkami finansowymi przy możliwości wykorzystania funduszy pomocowych. Powyższe zagadnienia, dotyczące ochrony przed powodzią, zgodnie z obowiązującymi zakazami, nakazami, ograniczeniami i dopuszczeniami wynikającymi z przepisów odrębnych winny być szczegółowo analizowane oraz uaktualniane i ustalone na etapie opracowania planów miejscowych.

Obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych

Ograniczanie zagrożeń związanych z występowaniem osuwisk wiąże się ze stosowaniem zarówno dostępnych środków zabezpieczenia technicznego, jak i biologicznego (odpowiednie nasadzenia zielenią dla związania z podłożem). Za narzędzia wspierające uznaje się ustalenia planów miejscowych ograniczające sposób zainwestowania na terenach osuwisk jak i na terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Korzystną formą przeciwdziałania osuwaniu się mas ziemnych jest zalesianie.

Rozwiązanie problemu środkami planistycznymi dotyczy:

- Wprowadzenia zakazu nowej zabudowy na terenach osuwisk aktywnych okresowo,
- ograniczenia zabudowy na terenach osuwisk nieaktywnych oraz na terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

Realizacja inwestycji na terenach osuwisk nieaktywnych oraz w obszarach zagrożonych ruchami masowymi ziemi musi zostać wyprzedzona wykonaniem dokumentacji geologiczno-inżynierskiej określającej możliwości i warunki jej wykonania; podobny warunek musi zostać spełniony dla możliwości utrzymania i ewentualnej rozbudowy istniejących obiektów na terenach osuwisk.

Obszary wymagające przekształceń

W ukształtowanych obszarach zabudowy podstawowymi kierunkami działań będą:

- modernizacja zabudowy, w tym poprzez poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną, szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- uzupełnienia zabudowy, w tym poprawa jakości tworzonej architektury w kierunku ograniczenia jej bezstylowości degradującej historyczne otoczenie i krajobraz,

- poprawa stanu technicznego dróg,
- tworzenie zorganizowanych form rozwoju zabudowy rekreacyjnej, zapewniających właściwą ochronę walorów przyrodniczo-krajobrazowych,
- poprawa stanu technicznego obiektów, poprzez remonty i przebudowy.

Obszary wymagające rehabilitacji

Jako obszary wymagające rehabilitacji i przekształceń pod kątem porządkowania i realizacji nowej zabudowy, uznaje się w pierwszej kolejności: tereny bezpośrednio przylegające do terenów dróg – kierunek uporządkowanie i realizacja zieleni o charakterze izolacyjnym.

Jako obszary wymagające szczególnego sposobu rehabilitacji, przekształceń i ochrony ustala się:

- obszary zabudowy zabytkowej występujące w poszczególnych wsiach gminy,
- enklawy zabudowy tradycyjnej, dla podtrzymania lokalnych wartości, typowych dla terenów wiejskich, które podtrzymują tożsamość miejsca, krajobrazu kulturowego na tych terenach,
- obszary cenne przyrodniczo wymagające wzmocnienia i ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych oraz promocji turystyki i rekreacji.

Obszary zdegradowane oraz obszary rewitalizacji

W gminie wyznaczono obszary zdegradowane a w ramach tych obszarów obszary przeznaczone do rewitalizacji. Obszary zdegradowane obejmują miejscowości Lipowa i Twardorzeczka w granicach administracyjnych, natomiast obszary rewitalizacji obejmują częściowo miejscowości Lipowa i Twardorzeczka. Dla tych obszarów ustala się politykę obejmującą następujące działania:

- poprawa warunków zamieszkania, w tym stanu technicznego budynków oraz estetyki ich otoczenia,
- rozwój mieszkalnictwa socjalnego oraz infrastruktury usług społecznych,
- wprowadzenie nowych funkcji pozwalających na ożywienie gospodarcze i społeczne,
- poprawa jakości życia mieszkańców, w szczególności poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznej, usług rekreacji, sportu, terenów zieleni i innych,
- ochrona przed czynnikami szkodliwymi i przed zanieczyszczeniem powietrza.

VII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Zgodnie z definicją ustawową: obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych, czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne.

OSI są terytoriami, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian. W nawiązaniu do przedstawionej definicji, wyróżnić można dwa rodzaje OSI:

- obszary problemowe, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych,
- obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne.

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (stanowiącą załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020r.) na obszarze regionu wyznaczono:

1. Krajowe obszary strategicznej interwencji,
2. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie funkcjonalne,
3. Regionalne obszary strategicznej interwencji – ujęcie tematyczne:
 - a) OSI konkurencyjne:
 - obszary cenne przyrodniczo,
 - ośrodki wzrostu,
 - b) OSI problemowe:
 - gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
 - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza,
 - gminy w transformacji górniczej.

7.1. KRAJOWE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

W Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) w Celu 1. Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów zidentyfikowano kluczowe obszary problemowe z punktu widzenia rozwoju kraju, takie jak: miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, obszary zagrożone trwałą marginalizacją, Śląsk i wschodnia Polska, dla których dedykowano programy wsparcia.

Z punktu widzenia województwa śląskiego istotna będzie realizacja Programu dla Śląska, którego celem jest zmiana profilu gospodarczego regionu, stopniowe zastępowanie tradycyjnych sektorów gospodarki, takich jak górnictwo i hutnictwo, nowymi przedsięwzięciami w sektorach bardziej produktywnych, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie.

Założono, iż po 2020 roku nastąpi pełne wdrożenie Programu dla Śląska skorelowanego z rządowymi programami restrukturyzacyjnymi, rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportowej, wdrażaniem nowej, terytorialnie wrażliwej, zintegrowanej polityki miejskiej, przemysłowej, innowacyjności i kształtowania zasobów ludzkich.

Natomiast Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), która jest rozwinięciem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów – zarówno miejskich, jak i wiejskich.

OSI wyznaczone w KSRR 2030 istotne dla województwa śląskiego to:

- Śląsk,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, (miasta powiększające dystans rozwojowy),
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją.

Gmina Lipowa nie została zakwalifikowana do powyższych miast i obszarów.

7.2. REGIONALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – UJĘCIE FUNKCJONALNE

W ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wyznaczono Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu funkcjonalnym z punktu widzenia organizacji procesów rozwojowych oraz podstawowych typów ośrodków osadniczych.

Pierwszy typ OSI w ujęciu funkcjonalnym tworzą tzw. **subregiony**. Zostały one zdefiniowane w pierwszej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego uchwalonej w dniu 25.09.2000r.

Gmina Lipowa zlokalizowana jest w subregionie południowym.

Dla subregionu południowego wyznaczono główne potencjały i wyzwania, które są tożsame ze zdiagnozowanymi uwarunkowaniami dla Gminy Lipowa w części diagnostycznej niniejszego dokumentu.

Główne potencjały i wyzwania subregionu południowego:

Główne potencjały	Główne wyzwania
<ul style="list-style-type: none">• Położenie przygraniczne; rozwijająca się współpraca transgraniczna.• Infrastruktura transportowa stwarzająca możliwości dostępu do nowych terenów inwestycyjnych.• Wysoka atrakcyjność inwestycyjna.• Silnie rozwijająca się nowoczesna gospodarka ośrodka aglomeracyjnego.• Duży potencjał kulturowy i turystyczny. <p>Występowanie obszarów o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych.</p> <ul style="list-style-type: none">• Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none">• Rozwój współpracy na rzecz tworzenia atrakcyjnych produktów turystycznych.• Rozwój i integracja wysokiej jakości infrastruktury turystycznej.• Podniesienie jakości drogowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym również dróg pieszych i rowerowych.• Poprawa jakości środowiska, w szczególności powietrza i wód powierzchniowych.• Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy.• Rozwój pasażerskiego transportu zbiorowego, w tym zintegrowanego systemu transportu, również na obszarze peryferyjnie położonych obszarów wiejskich.

Drugi typ OSI w ujęciu funkcjonalnym znajduje swoje odzwierciedlenie w podstawowych typach jednostek, tj.: **obszarach wiejskich i miejskich. Gminę Lipowa zalicza się do obszarów wiejskich.**

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego: obszary wiejskie obejmują tereny wiejskie położone w gminach wiejskich oraz miejsko-wiejskich województwa śląskiego. Elementami wyróżniającymi te obszary są duża powierzchnia użytków rolnych oraz znaczna liczba ludności utrzymującej się z pracy w rolnictwie. Rozwój terenów wiejskich w dużym stopniu opiera się również na agroturystyce, turystyce, rybactwie oraz pozarolniczych usługach dla społeczności lokalnej i turystów. Ponadto w regionie występują również gminy wiejskie, gdzie znaczny procent obszaru został zdegradowany i przekształcony w skutek eksploatacji górniczej. Wiele z terenów rolniczych utraciło swe funkcje poprzez ulokowanie na nich bądź w pobliżu działalności wydobywczej. Mieszkańcy tych gmin w głównej mierze utrzymują się z pracy w górnictwie bądź branżach okołogórniczych, często też występuje dualność zawodowa. Tak więc obszary te cechują się znacznym zróżnicowaniem funkcji obejmującym zarówno funkcje rolnicze jak i pozarolnicze co wynika ze specyfiki sieci osadniczej i profilu gospodarczego regionu. Z tego też względu są to w znacznej części obszary o funkcjach mieszanych i przejściowych, czyli takich, które tracą swój pierwotny charakter w wyniku procesów urbanizacyjnych, w tym postępującej suburbanizacji.

W związku z tymi procesami, równoległe ze wsparciem utrzymania rolniczego charakteru i produkcji w tych obszarach, konieczna staje się poprawa możliwości zatrudnienia i mobilności zawodowej, stworzenie warunków do zwiększenia inwestycji okołorolniczych i pozarolniczych oraz rozbudowy lokalnej infrastruktury transportowej i poprawy funkcjonowania transportu zbiorowego, umożliwiającego dostęp do korzystania z usług publicznych wyższego rzędu. Ponadto niezbędne są działania aktywizujące społeczność wiejskie oraz ukierunkowane na poprawę jakości edukacji i kształcenia ustawicznego, zachowanie ich różnorodności i spuścizny kulturowej, zachowanie i kształtowanie krajobrazu, ochronę i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego.

Od kilkunastu lat prężnie funkcjonują na obszarach wiejskich województwa śląskiego Lokalne Grupy Działania (LGD) oraz Lokalne Grupy Rybackie (LGR), które animują, kreują i wspierają potencjał poszczególnych sołectw i gmin. Działania LGD i LGR koncentrują się m.in. na integracji lokalnych społeczności, promowaniu turystyki, ekologicznym stylu życia, edukacji, wzmacnianiu potencjału lokalnego rynku pracy, rozwoju przedsiębiorczości społecznej i wolontariatu, czy rewitalizacji. Stanowią one ważny element w procesie planowania i programowania rozwoju tych obszarów.

Gmina Lipowa objęta jest LGD Żywiecki Raj.

7.3. REGIONALNE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI – UJĘCIE TEMATYCZNE

Z uwagi na coraz większe znaczenie koncentracji tematycznej w europejskiej oraz krajowej polityce rozwoju w procesie prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego wyznaczono również obszary szczególnie ważne z punktu widzenia zidentyfikowanych wyzwań rozwojowych województwa tzw. Obszary Strategicznej Interwencji w ujęciu tematycznym (OSI). Obszary odpowiadają na najważniejsze problemy i potencjały zarysowane w diagnozie strategicznej województwa.

OSI - OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO

Obszar OSI – obszary cenne przyrodniczo, został wyznaczony w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni danej gminy.

Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody (rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) oraz korytarze ekologiczne. Dobór powyższych kategorii opierał się na założeniu, że są to najważniejsze obszary dla zachowania walorów przyrodniczych regionu. O ile pierwsze chronione są prawem, o tyle drugie wymagają wzmocnienia odgrywanej roli w systemie przyrodniczym województwa i działań zabezpieczających przed dalszą degradacją i osłabianiem ich funkcjonalności. Wyzwaniem dla tego obszaru OSI jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Przyjęta skala: I – niskie lub brak do V- najwyższe walory przyrodnicze.

Gmina Lipowa została zaliczona do typu IV - obszar o wysokich walorach przyrodniczych.

OSI - OŚRODKI WZROSTU

OSI – ośrodki wzrostu identyfikują obszary predystynowane do pełnienia wiodących funkcji gospodarczych i społecznych w regionie, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do rozwoju województwa jako całości oraz wpływają na jego pozycję w kraju i Europie. Do wyznaczenia regionalnych ośrodków wzrostu przyjęto szereg wskaźników określających potencjał gospodarczy, poziom wydatków inwestycyjnych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego, atrakcyjność lokalnego rynku pracy, dostępność szkolnictwa wyższego oraz jednostek badawczo-rozwojowych. Ponadto wzięto pod uwagę wskaźniki związane z poziomem przedsiębiorczości, innowacyjnością podmiotów gospodarczych oraz dostępnością usług wyższego rzędu. Jednocześnie z analizy wykluczono najmniejsze ośrodki, jako te, które nie generują znaczących funkcji dla swojego otoczenia i przyjęto, iż przedmiotem prac analitycznych będą gminy miejskie i miejsko-wiejskie, liczące powyżej 20 tys. mieszkańców (a w przypadku stolic powiatów powyżej 15 tys. mieszkańców). W związku z powyższym, **Gmina Lipowa nie spełniała kryteriów do objęcia analizą.**

OSI - GMINY TRACĄCE FUNKCJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE

Gminy tracące funkcje to ośrodki, które w ciągu kilkunastu lat stopniowo traciły swoją pozycję, jako znaczących ośrodków gospodarczych i społecznych w regionie, predystynowanych do pełnienia istotnej roli dla mieszkańców województwa jako miejsca pracy, zamieszkania i realizacji różnorodnych potrzeb społeczności. Delimitacja ośrodków, które tracą swoje funkcje prowadzona była na poziomie gmin miejskich i miejsko-wiejskich – podobnie jak ma to miejsce w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Dodatkowo, aby zapewnić zgodność z SOR oraz KSRR 2030 wykluczono z analizy najmniejsze ośrodki, jako te, które nie generują znaczących funkcji dla swojego otoczenia. Brano pod uwagę jedynie gminy miejskie i miejsko-wiejskie, liczące powyżej 20 tys. mieszkańców (a w przypadku stolic powiatów powyżej 15 tys. mieszkańców).

Zastosowano następującą skalę natężenia zjawiska utraty funkcji: znaczna utrata funkcji (dotyczy 10 gmin w województwie); średnia utrata funkcji (4 gminy); umiarkowana utrata funkcji (8 gmin). **Zgodnie z powyższymi kryteriami, Gmina Lipowa została wykluczona z analizy.**

OSI - GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA

Największym wyzwaniem w obszarze jakości środowiska stało się zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza na obszarze całego województwa. Do wyznaczenia obszaru OSI wykorzystano dane według stanu na 2018 r. pozyskane z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie średniorocznych przekroczeń norm jakości powietrza w województwie śląskim pod względem: pyłów zawieszonych PM_{2,5}, PM₁₀, benzo(α)pirenu. Do wyznaczenia obszaru brano pod uwagę obszary przekroczeń wskazanych powyżej wskaźników. Przypisanie gminy do stopnia przekroczeń następowało poprzez analizę liczby rodzajów przekroczeń średniorocznych występujących na jej terenie. Gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza przypisano do I obszaru problemowego, gminy na terenie których występowało przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników do II obszaru problemowego, natomiast dla gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników wyznaczono III obszar problemowy. Mając na uwadze koncentrację wsparcia na obszarach zamieszkałych przez dużą liczbę ludności, uzyskane wyniki skorygowano o wskaźnik gęstości zaludnienia.

Gmina Lipowa została zakwalifikowana do II obszaru problemowego.

Największym wyzwaniem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza.

OSI – GMINY W TRANSFORMACJI GÓRNICZEJ

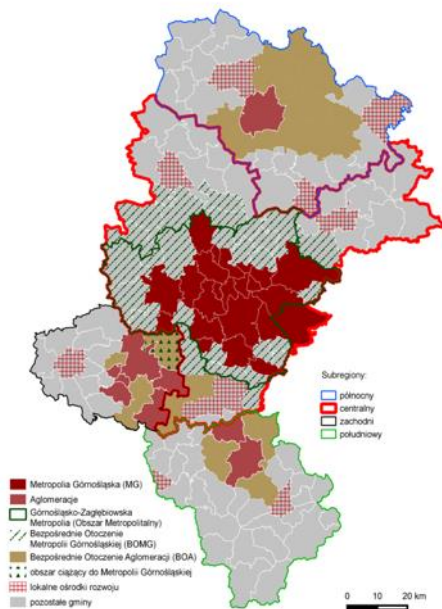
Do gmin objętych procesem transformacji górniczej zaliczono więc jednostki, na których występuje jedna z poniższych przesłanek:

- występują tereny pogórnice po zakończonej już działalności wydobywczej (kopalnie zlikwidowane lub w likwidacji),
- prowadzona jest aktualnie działalność wydobywcza węgla kamiennego,
- występuje znacząca liczba pracujących w sektorze górniczym i istotny odsetek pracujących w górnictwie w ogóle zatrudnionych.

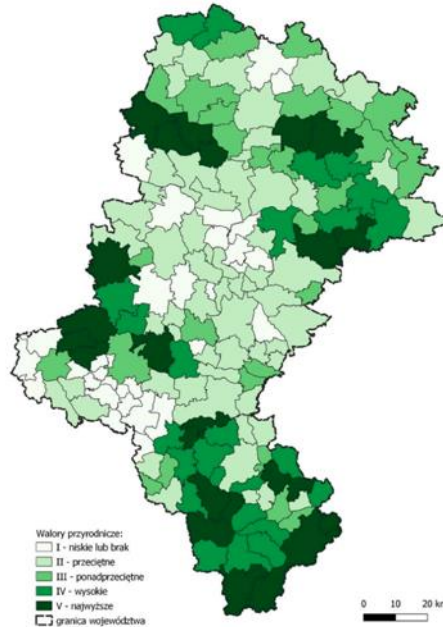
Gminę Lipowa nie zaliczono do OSI – gminy w transformacji górniczej, ponieważ nie spełnia żadnej z przesłanek.

Rysunek 13. Obszary strategicznej interwencji w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

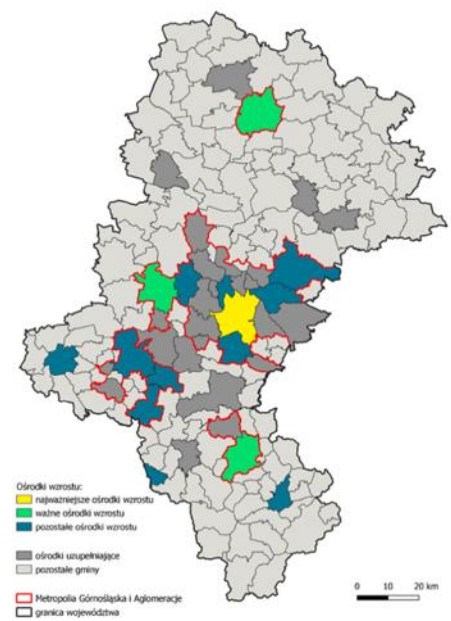
Subregiony województwa i ich ośrodki centralne

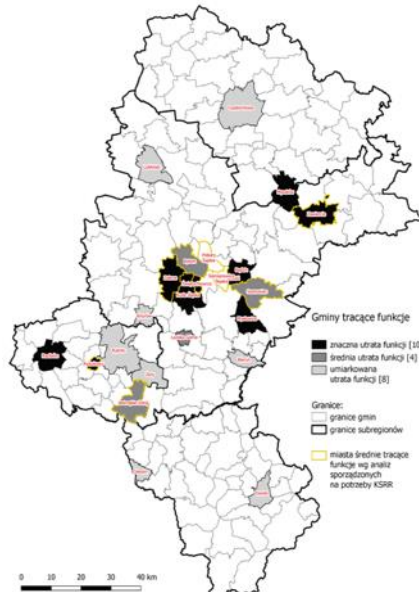
OSI – obszary cenne przyrodniczo

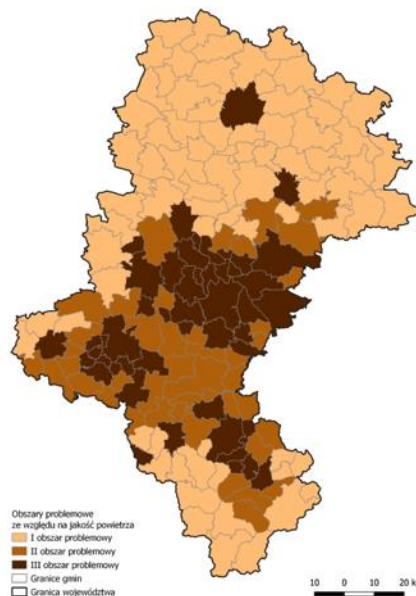
OSI – ośrodki wzrostu

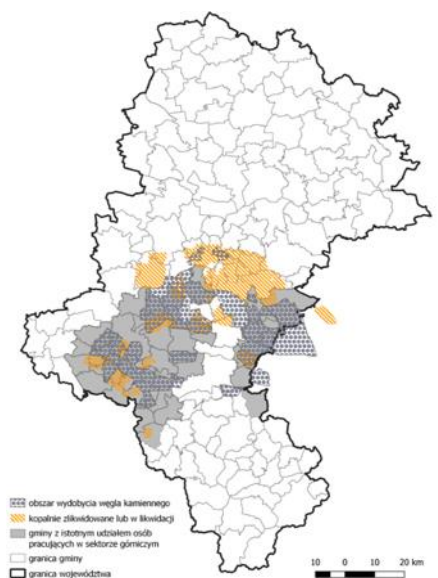
OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze

OSI – gminy z problemami wz. jakości powietrza

OSI – gminy w transformacji górniczej

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (załącznik do Uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020r.)

**Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku z celami OSI
zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”**

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku
OSI – OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO	
<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne.• Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (w tym w zakresie: kultury, sportu i rekreacji)• II.3. Tworzenie warunków i rozwój sektora usług turystycznych
<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none">• Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• I.1. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług społecznych, w tym zdrowotnych• I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (w tym w zakresie: kultury, sportu i rekreacji)• II.3. Tworzenie warunków i rozwój sektora usług turystycznych
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.• Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy.• Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych.• Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.• Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.• Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• III.1 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego• III.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej• III.3 Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku
<ul style="list-style-type: none">• Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.	
<p>Cel strategiczny D:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym.• Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu.• Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• I.1. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług społecznych, w tym zdrowotnych• I.2 Wzmocnienie potencjału edukacyjnego gminy oraz jakości placówek oświaty• I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (w tym w zakresie: kultury, sportu i rekreacji)• II.3. Tworzenie warunków i rozwój sektora usług turystycznych• III.3 Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni
OSI – GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA	
<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych.• Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich.	<p>Cel operacyjny:</p> <p>II.1. Wspieranie i promocja przedsiębiorczości oraz rozwój e-usług publicznych</p>
<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none">• Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii.• Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych.• Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• I.1. Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług społecznych, w tym zdrowotnych• I.2 Wzmocnienie potencjału edukacyjnego gminy oraz jakości placówek oświaty• I.3 Poprawa aktywności społecznej mieszkańców (w tym w zakresie: kultury, sportu i rekreacji)
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.	<p>Cele operacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none">• III.1 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego• III.2 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej

Cele OSI w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cele zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku
<ul style="list-style-type: none">• Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.• Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE.• Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.• Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego.• Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej.	<ul style="list-style-type: none">• III.3 Rewitalizacja i efektywne wykorzystanie przestrzeni
Cel strategiczny D: Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.	Cele operacyjne: <ul style="list-style-type: none">• III.1 Zapewnienie wysokiej jakości środowiska naturalnego

VIII. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obszary OSI, które są na poziomie lokalnym wyznaczane nieobowiązkowo, są przejawem zintegrowanego podejścia i mają na celu ukierunkowanie działań dopasowanych do ich potrzeb i możliwości rozwojowych. Obowiązkowym elementem Strategii Rozwoju Gminy było wskazanie we wcześniejszym rozdziale obszarów strategicznej interwencji określonych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wraz z zakresem planowanych działań, które dotyczą terytorium gminy.

Potrzeba wyznaczenia OSI na poziomie lokalnym, a także ich charakter zależą od sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy oraz od przyjętych kierunków jej rozwoju.

OSI z zakresem planowanych działań stanowią wybór strategiczny, którego konsekwencją jest skierowanie interwencji publicznej na dany obszar i zapewnienie im finansowania.

Dla Gminy Lipowa wyznaczono obszar strategicznej interwencji: **obszar rewitalizacji** (będący równocześnie obszarem zdegradowanym) na podstawie Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Lipowa do 2020 roku (uchwała nr XXXI/192/16 Rady Gminy Lipowa z dnia 12 grudnia 2016 roku z późn. zm.).

Obszar rewitalizacji podzielony jest na 2 podobszary:

- Podobszar 1. Lipowa, powierzchnia 7,2 km², liczba ludności 1.634 osoby;
- Podobszar 2. Twardorzeczka, powierzchnia 2,34 km², liczba ludności 1.357 osób.

Dokument wymaga aktualizacji i opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji zgodnie z ustawą z dn. 9.10.2015r. o rewitalizacji. Należy ponownie dokonać analizy koncentracji problemów w poszczególnych sołectwach i rozważyć ewentualną zmianę istniejących granic i/lub wprowadzenie kolejnego obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą, obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami (o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Cel główny rewitalizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lipowa to:

Poprawa warunków rozwoju, spójności i ożywienie obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym oraz kreowanie ich pozytywnego wizerunku.

Cele szczegółowe / pośrednie:

I. Poprawa warunków zamieszkania w obszarze rewitalizowanym, w tym stanu technicznego budynków, estetyki ich otoczenia,

- II. Rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomagane i chronione oraz infrastruktury usług społecznych,
- III. Poprawa jakości przestrzeni publicznych umożliwiających integrację mieszkańców i umocnienie spójności społecznej,
- IV. Wprowadzanie nowych funkcji pozwalających na ożywienie społeczne i gospodarcze, w tym: rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej, turystycznej i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- V. Poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem poprzez aktywną integrację, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizację obywatelską i wolontariat, poprawę zatrudnienia i zmniejszenie poziomu przestępczości,
- VI. Ochrona przed czynnikami szkodliwymi i zanieczyszczeniem środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej, termomodernizacji obiektów, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz rewaloryzację i utworzenie zielonych przestrzeni publicznych.

Planowane działania na tym obszarze wynikają z celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku – ramach zintegrowania kilku kierunków działań.

Rezultatem działań będzie wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji, zgodnie z listą zidentyfikowanych określonych przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających (inwestycyjnych i społecznych).

Rysunek 14. Obszary rewitalizacji w Gminie Lipowa, podobszar Lipowa i podobszar Twardorzeczka

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lipowa do 2020 roku (uchwała nr XXXI/192/16 Rady Gminy Lipowa z dnia 12 grudnia 2016 roku z późn. zm.).

IX. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

9.1. PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku określająca wizję, cele rozwoju i główne kierunki działań w perspektywie długofalowej została opracowana na zasadach partnerstwa społecznego. Jednak za koordynację procesu wdrażania Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest samorząd gminny.

Na potrzeby realizacji założeń określonych w niniejszym dokumencie konieczne jest wdrożenie konkretnych przedsięwzięć.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację założeń zawartych w dokumencie jest **Wójt Gminy Lipowa** jako organ wykonawczy, a w jego imieniu **Urząd Gminy Lipowa** (zgodnie z regulaminem organizacyjnym i zakresem obowiązków - poszczególne referaty), jak również gminne jednostki samorządowe zaangażowane w realizację poszczególnych działań (w tym: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Biblioteka Publiczna, Gminny Zakład Komunalny, placówki oświatowe, i pozostałe).

Zadania o charakterze bardziej złożonym, wymagające współpracy z podmiotami zewnętrznymi, a także o charakterze ponadlokalnym, będą realizowane w formie partnerstwa podmiotów publicznych różnych szczebli.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku jest wyzwaniem, nie tylko dla władz samorządowych, lecz również dla wszystkich pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie, m.in.: organizacji pozarządowych, podmiotów gospodarczych oraz samych mieszkańców, którzy również poprzez swoją działalność, stają się realizatorami celów i kierunków działań.

Główne podmioty biorące udział we wdrażaniu Strategii Rozwoju Gminy, jak również w procesie monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji

Podmiot	Zadanie / odpowiedzialność
Wójt Gminy – organ wykonawczy	Stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty zaangażowane w realizację Strategii i innych interesariuszy, mobilizowanie i integrowanie lokalnych zasobów.
Rada gminy - organ uchwałodawczy	Wsparcie w zakresie osiągania założonych celów Strategii i kierunków działań, jej ewaluacji i podejmowania decyzji dotyczących zapisów Strategii (np. aktualizacja dokumentu).
Urząd Gminy Lipowa - podmiot zarządzający wdrażaniem strategii	Koordynacja procesu realizacji zapisów Strategii, w tym kierunków działań i konkretnych projektów, pozyskiwanie dofinansowania zewnętrznego, współpraca z partnerami, monitoring i ewaluacja oraz ewentualna aktualizacja zapisów dokumentu, jak również informacja i promocja.
Wykonawcy i partnerzy	Podmioty uczestniczące w realizacji poszczególnych działań lub konkretnych przedsięwzięć.

Rysunek 15. Trójkąt współpracy - Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii

Gmina – jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego - jest również integralną częścią większej przestrzeni terytorialnej (powiatu, regionu, kraju, Unii Europejskiej), dlatego też komplementarnych działań oraz źródeł finansowania realizacji Strategii, należy poszukiwać także na szczeblach wyższych (np. fundusze Unii Europejskiej).

9.2. MECHANIZMY I NARZĘDZIA WDRAŻANIA STRATEGII

Etapy procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku:

- długoletnie prognozowanie budżetu gminy, w tym: dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, ocena zdolności inwestycyjnej i ocena zdolności kredytowej, opracowanie i aktualizacja budżetu gminy i Wieloletniej Prognozy Finansowej, otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych,
- przygotowanie, aktualizacja oraz realizacja programów, przedsięwzięć, projektów, w tym inwestycji i przedsięwzięć społecznych,
- monitoring realizacji projektów oraz ich zakładanych efektów i rezultatów, w tym wskaźników osiągnięcia celów,
- aktualizacja Strategii, w tym: współpraca i prowadzenie konsultacji społecznych z podmiotami lokalnymi w zakresie planowanych zmian,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych.

Instrumenty realizacji założeń Strategii mogą się różnić zasięgiem, czyli mogą mieć charakter: ponadlokalny, gminny, sołecki, sąsiedzki. Zaliczamy do nich:

- instrumenty wdrożeniowe, do których należą dokumenty programowe (plany, strategie, programy, o których mowa w kolejnym podrozdziale: Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych), jak również konkretne projekty realizujące określone cele i działania,
- instrumenty organizacyjno-zarządcze, np. regulaminy organizacyjne Urzędu Gminy Lipowa oraz gminnych jednostek organizacyjnych z wykazem obowiązków w zakresie realizacji programów oraz zadań,
- instrumenty finansowe, w tym: uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe – z określeniem potencjału inwestycyjnego i finansowego gminy oraz ram finansowych i czasowych związanych z realizacją konkretnych przedsięwzięć, fundusze zewnętrzne, w tym UE, dotacje w ramach konkursów ofert dla organizacji pozarządowych, małe granty,
- instrumenty prawne, wynikające z przepisów ustawowych, np. uchwały Rady Gminy Lipowa, zarządzenia Burmistrza, akty prawa miejscowego, postanowienia i decyzje administracyjne (m.in. pozwolenia na budowę dla konkretnych inwestycji),
- planowania przestrzennego, np. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, decyzje o warunkach zabudowy i lokalizacji celu publicznego,
- instrumenty społeczne, np. działania edukacyjne i promocyjne, kampanie społeczne i informacyjne, konsultacje wewnętrzne i społeczne, systemy informacji przestrzennej, biuletyn informacji publicznej, strony internetowe, profile w mediach społecznościowych,
- instrumenty kadrowe, np. kadra kierownicza, koordynatorzy programów i projektów, liderzy i animatorzy lokalni, system doskonalenia kadr, wymiana doświadczeń, dobre praktyki,
- instrumenty ekonomii społecznej, np. klauzule społeczne w konkursach i przetargach, system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy,
- instrumenty kontrolne, np. aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego.

9.3. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Dokumentami wykonawczymi Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku są obowiązkowe i/lub fakultatywne plany oraz programy funkcjonujące w gminie. W związku z czym, dokonano oceny ich aktualności i spójności w odniesieniu do zapisów Strategii.

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lipowa (uchwała nr XXV/194/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 10 września 2020r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG.
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (przyjęte uchwałami Rady Gminy Lipowa).	Dokumenty aktualne. W znacznej części obejmujące obszar gminy.
Polityka społeczna i edukacja	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipowa na lata 2018-2023 (uchwała Nr XLIV/324/18 Rady Gminy Lipowa z dnia 25 stycznia 2018r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2023 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Lipowa na rok 2022 (uchwała nr XLII/259/21 Rady Gminy Lipowa z dnia 25 listopada 2021r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, uchwalany corocznie, wymaga zachowania zgodności zapisów ze SRG.
	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Lipowa na lata 2021-2025 (uchwała Nr XXXV/252/21 Rady Gminy Lipowa z dnia 30 kwietnia 2021r.)	Dokument aktualny. Konieczność aktualizacji lub opracowania nowego dokumentu po 2025 roku, w tym zachowania zgodności ze SRG.
	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lipowa do 2020 roku (Nr XXXI/192/16 Rady Gminy w Lipowej z dnia 12 grudnia 2016r.)	Dokument do 2020 roku. Konieczność opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji z uwzględnieniem zapisów ustawy o rewitalizacji, w tym zachowania zgodności ze SRG.
	Plan sieci publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, wchodzących w skład Zespołów Szkolno-Przedszkolnych prowadzonych przez Gminę Lipowa, od dnia 1 września 2019 roku (uchwała nr VIII/78/19 Rada Gminy Lipowa z dnia 30 maja 2019r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG. Zaleca się rozważenie aktualizacji dokumentu w zależności od zmiany trendów i prognoz demograficznych.

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
	Plan sieci publicznych szkół podstawowych wchodzących w skład Zespołów Szkolno-Przedszkolnych prowadzonych przez Gminę Lipowa, oraz określenia granic obwodów tych szkół, od dnia 1 września 2019 roku (uchwała nr VIII/79/19 Rada Gminy Lipowa z dnia 30 maja 2019r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG. Zaleca się rozważenie aktualizacji dokumentu w zależności od zmiany trendów i prognoz demograficznych.
Energetyka, ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe – brak dokumentu Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Zaleca się opracowanie dokumentu z zachowaniem zgodności ze SRG. Zgodnie z ustawą Prawo energetyczne: Projekt założeń sporządza się dla obszaru gminy co najmniej na okres 15 lat i aktualizuje co najmniej raz na 3 lata. W przypadku, gdy plany przedsiębiorstw energetycznych nie zapewniają realizacji założeń, wójt (burmistrz, prezydent miasta) opracowuje projekt planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, dla obszaru gminy lub jej części.
	Program ochrony środowiska dla Gminy Lipowa na lata 2022-2025 (uchwała nr XLIII/261/21 Rady Gminy Lipowa z dnia 21 grudnia 2021r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, wymagający weryfikacji i aktualizacji po 2023 roku i zachowania zgodności ze SRG.
	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lipowa (uchwała nr XXVIII/158/16 Rady Gminy Lipowa z dnia 29 września 2016r.)	Zaleca się analizę dokumentu i aktualizację z zachowaniem zgodności ze SRG.
	Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Lipowa na lata 2013-2032 (Uchwała nr XLV/246/14 Rada Gminy Lipowa z dnia 28 marca 2014r.)	Dokument spójny z celami SRG wymaga weryfikacji i ewentualnej aktualizacji harmonogramu i bazy danych.
	Program efektywności energetycznej – brak dokumentu	Dokument nieobligatoryjny, zawierający ocenę, plan działań i analizę możliwych inwestycji przyczyniających się do poprawy efektywności energetycznej budynków wraz z montażem OZE. Zaleca się analizę opracowania dokumentu i zachowanie zgodności ze SRG.
	Strategia rozwoju elektromobilności – brak dokumentu	Dokument nieobligatoryjny, zawierający ocenę możliwości, plan działań i analizę

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
		możliwych inwestycji przyczyniających się do oprawy jakości powietrza i rozwoju elektromobilności. Zaleca się analizę konieczności opracowania dokumentu i zachowanie zgodności ze SRG.
	Program małej retencji – brak dokumentu	Strategiczne obiekty retencji wpisane są do Programu Małej Retencji dla Województwa Śląskiego (uchwała nr 2390/155/V/2016 Zarząd Województwa Śląskiego z dn. 24.11.2016r.). Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
Transport	Plan rozwoju sieci drogowej – brak dokumentu	Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego – brak dokumentu	Brak podstaw do jego opracowania. Zgodnie z ustawą o Publicznym Transporcie Zbiorowym gmina, której powierzono zadanie organizacji publicznego transportu zbiorowego na mocy porozumienia między gminami, których obszar liczy łącznie co najmniej 80 tys. mieszkańców - w zakresie linii komunikacyjnej albo sieci komunikacyjnej na danym obszarze, zobowiązana jest do uchwalenia planu.
	Plan zrównoważonej mobilności miejskiej – brak dokumentu	Brak podstaw do jego opracowania – zg. z Wytycznymi Komisji Europejskiej: „Opracowanie i wdrożenie Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej”.
Gospodarka komunalna	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lipowa – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentu. Program opracowuje się na okres minimum 5 lat zgodnie z art. 21 ustawy 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego. Należy zachować spójność z celami SRG.
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych – brak dokumentu	Wykaz inwestycji koniecznych do realizacji określany jest w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zadania z zakresu gospodarki ściekowej prowadzone są w ramach Związku

Obszar tematyczny	Nazwa dokumentu	Aktualność dokumentu, rekomendacje
		Międzygminnego ds. Ekologii w Żywcu m.in. : uchwała nr XXVI/201/20 Rady Gminy Lipowa z dnia 30 września 2020r. w sprawie zawarcia porozumienia międzygminnego dotyczącego współdziałania Gmin wchodzących w skład aglomeracji Żywiec przy realizacji zadania polegającego na wyznaczeniu aglomeracji Żywiec.
Ochrona zabytków, dziedzictwo kulturowe	Gminny program opieki nad zabytkami – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zgodnie z art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: program sporządza się na okres 4 lat. Konieczność opracowania dokumentu, w tym zachowania zgodności ze SRG.
	Plan ochrony parku kulturowego – brak dokumentu	Brak dokumentu. Nie ma podstawy do jego opracowania.
Turystyka, sport, rekreacja	Strategia rozwoju turystyki, sportu i rekreacji – brak dokumentu	Brak dokumentu. Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentu oraz zachowanie zgodności ze SRG.
Obszary wiejskie i rozwój lokalny	Roczny Program Współpracy Gminy Lipowa z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2021 (uchwała nr XLII/258/2021 Rady Gminy Lipowa z dnia 25 listopada 2021r.)	Dokument aktualny i spójny ze SRG, uchwalany corocznie, wymaga zachowania zgodności zapisów ze SRG.
	Plan Odnowy Miejscowości	Zaleca się analizę konieczności i ewentualne opracowanie dokumentów, z zachowaniem zgodności ze SRG, w celu uszczegółowienia problemów i potencjału rozwoju danej miejscowości, jak również potrzeb społeczności lokalnej.
Zarządzanie kryzysowe	Zbiór dokumentów, w tym instrukcji i regulaminów dla Gminy Lipowa	Należy rozważyć aktualizację i dostosowanie dokumentu do zmian klimatu i intensyfikacji zagrożeń wywołanych klęskami żywiołowymi, czy pandemiemi.
Finanse publiczne	Budżet i Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2021-2032 (przyjmowane uchwałą Rady Gminy Lipowa ze zmianami)	Dokument opracowany i uchwalany każdego roku wraz z aktualizacją w ciągu roku.

Ogólne wytyczne do dokumentów wykonawczych:

- zachowanie przejrzystej i nietechnicznej treści - zrozumiałej dla różnych grup odbiorców,
- określenie podmiotu/instytucji odpowiedzialnej za opracowanie i wdrażanie założeń danego dokumentu,
- utrzymanie spójności ze Strategią Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku, w tym: celami, kierunkami działań i wykazanie adekwatnych wskaźników – odniesienie się w dokumencie do zapisów SRG,
- zachowanie zgodności z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej,
- uwzględnienie partycypacji lokalnej społeczności i pozostałych interesariuszy, w tym przeprowadzenie konsultacji społecznych na każdym etapie opracowania,
- przygotowanie dokumentu w terminie do 12 miesięcy począwszy od rozpoczęcia prac do uchwalenia dokumentu przez Radę Gminy Lipowa,
- oznakowanie dokumentu, w tym umieszczenie herbu/logo gminy na stronie tytułowej oraz odpowiednich logotypów w przypadku dofinansowania programu ze źródeł zewnętrznych,
- zamieszczanie dokumentów w BIP Gminy Lipowa niezwłocznie po ich uchwaleniu przez Radę Gminy Lipowa wraz z tekstem uchwały i wszystkimi załącznikami.

9.4. SPOSÓB MONITOROWANIA I EWALUACJI REALIZACJI STRATEGII ORAZ AKTUALIZACJI

Monitoring to proces polegający na zapewnieniu ciągłości, prawidłowości i efektywności realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku i pozwalający na dokonanie oceny stopnia jej realizacji, wykrycie zagrożeń. Pozwala również na wprowadzanie modyfikacji zgodnie ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi i wewnętrznymi wpływającymi na rozwój jednostki samorządu terytorialnego.

Monitorowanie wdrażania zapisów dokumentu jest podstawowym warunkiem realizacji określonych w nim celów. Służy on kontroli postępu realizacji założonych działań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami.

Z upływem czasu istotnym zadaniem będzie również ocena sytuacji zewnętrznej i założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej na poziomie regionu, czy kraju.

Odpowiednio przeprowadzony monitoring w postaci analizy wskaźników w odniesieniu do celów i kierunków działań umożliwi sprawne zarządzanie rozwojem gminy. Dzięki niemu wdrażanie Strategii będzie procesem ciągłym i dynamicznym.

Punktem wyjścia dla procesu ewaluacji będzie ocena dokonywana na podstawie diagnozy sytuacji istniejącej w ramach konkretnych obszarów priorytetowych (której wnioski zawarto w niniejszym opracowaniu).

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację procesów związanych z monitoringiem, ewaluacją i aktualizacją jest **Wójt Gminy Lipowa** – jako organ wykonawczy, a w jego imieniu **Urząd Gminy Lipowa**, w tym poszczególne Referaty – zgodnie z Regulaminem organizacyjnym.

Podstawą do określenia osiągniętych wartości wskaźników będą dane:

- pochodzące z dokumentacji związanej z realizacją poszczególnych przedsięwzięć, przekazywane przez odpowiednie jednostki wdrażające projekty podmiotowi koordynującemu,
- dane statystyczne dostępne w Głównym Urzędzie Statystycznym, Urzędzie Gminy, i innych źródłach wskazanych w Strategii w rozdziale: Oczekiwane rezultaty działań i wskaźniki ich osiągnięcia.

W powyższym rozdziale wskazano wskaźniki ewaluacji celów i rezultatów. Jednocześnie dodatkowe wskaźniki zostaną określone na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Dokumentem, w którym zostanie zawarta analiza i poziom realizacji celów Strategii, w tym założonych wskaźników (w odniesieniu do wartości bazowej) będzie **raport monitoringowy**.

Na potrzeby sporządzenia raportu monitoringowego zostanie przekazany do uzupełnienia wszystkim podmiotom realizującym przedsięwzięcia wynikające z zapisów Strategii: formularz monitoringowy. Dokument będzie zawierał nazwę zadania, zgodność z celem i kierunkiem działań, nazwę, wartość i datę osiągnięcia danego wskaźnika.

W przypadku niepożądanych tendencji zostaną przygotowane rekomendacje zmierzające do poprawy poziomu wdrażania. Zalecenia trafią również do realizatorów poszczególnych przedsięwzięć w celu podjęcia działań naprawczych.

Rekomenduje się również zawarcie informacji o poziomie realizacji założonych wskaźników w **Raporcie o stanie gminy**. Dokument ten zgodnie z art. 28aa ustawy z dnia 8.03.1990r. o samorządzie gminnym jest obowiązkowo opracowywany i prezentowany w terminie do dnia 31 maja każdego roku. Stanowi podsumowanie działalności władz samorządowych w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, strategii, programów, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.

Etapy ewaluacji obejmować będą ocenę: on-going (na bieżąco minimum 1 raz w roku) mid-term (po zakończeniu połowy okresu wdrażania Strategii tj. nie wcześniej niż na koniec 2026 roku), a także ex-post (ocena po zakończeniu okresu dla którego jest przewidziana Strategia, tj. na koniec 2030 roku).

Ewaluacja on-going dotyczy przede wszystkim:

- aktualności programu (m.in. względem sytuacji społeczno-gospodarczej, czy dokumentów nadrzędnych, w tym krajowych i regionalnych),
- określenia wartości osiągniętych wskaźników w danym roku do wartości bazowych zawartych w Strategii
- sprawności wdrażania (przepływu informacji, dokumentów, środków finansowych i realizacji zadań),
- identyfikacji barier administracyjnych, prawnych, organizacyjnych wraz z określeniem przyczyn i rekomendacji.

Ewaluacja ex-post – badanie na zakończenie horyzontu czasu określonego dla Strategii Rozwoju Gminy uwzględniające realne efekty założeń. Dokonuje porównania i oceny skuteczności wdrożonych określonych działań, m.in. poprzez porównanie założonych wartości wskaźników bazowych i docelowych oraz stopnia ich realizacji.

Ewaluacja mid-term – prowadzona jest w połowie okresu wdrażania Strategii i ma na celu określenie stopnia realizacji założonych wskaźników, w tym wprowadzenie rekomendacji i zmian - jeśli są wymagane, w tym ewentualną aktualizację dokumentu.

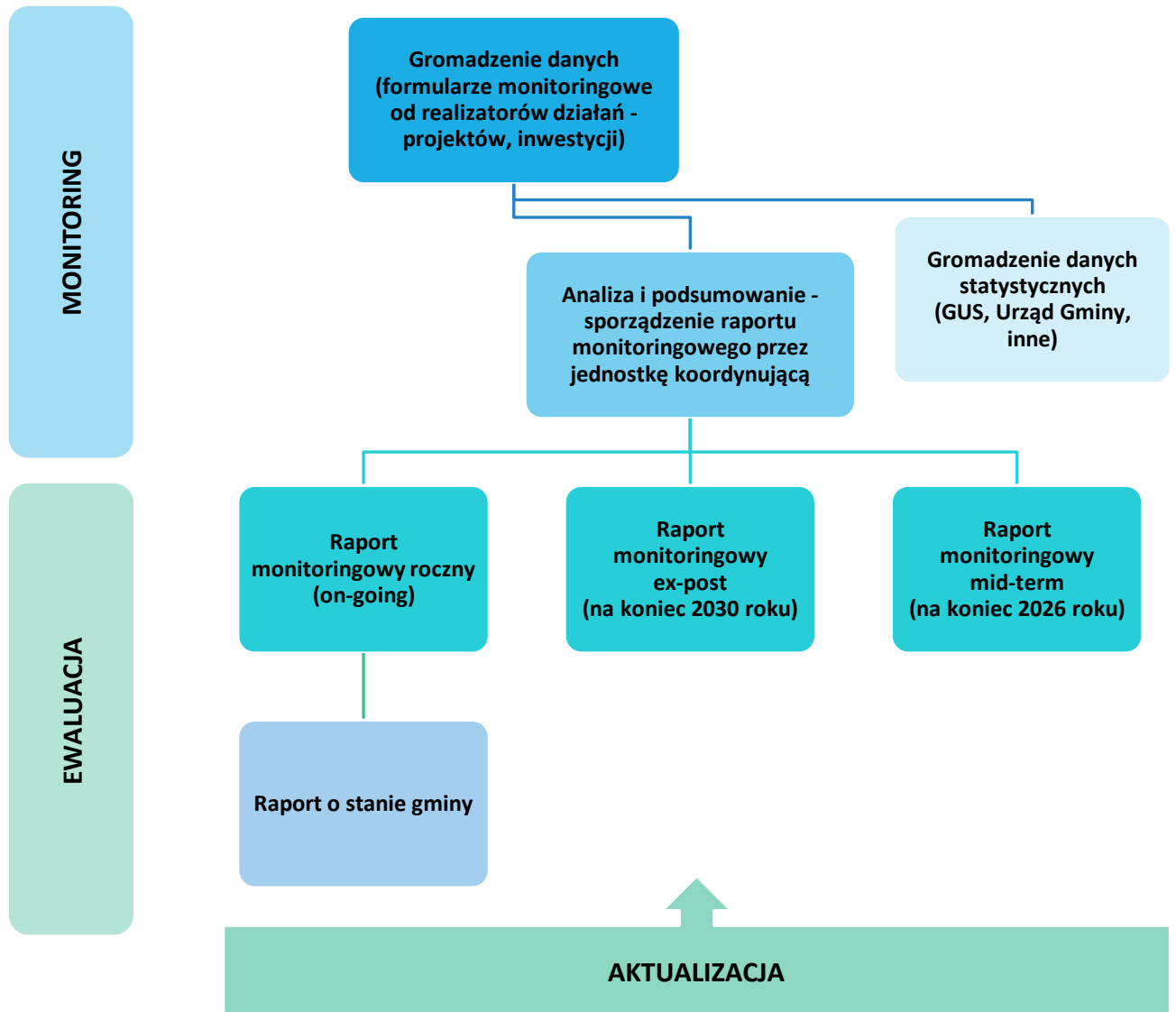
Na podstawie wniosków z monitoringu i ewaluacji będą podejmowane decyzje odnośnie konieczności **aktualizacji dokumentu** w celu wprowadzenia uzupełnień i modyfikacji przyjętych założeń.

Procedura aktualizacji:

- złożenie wniosku wraz z proponowanym wykazem zmian przez Wójta Gminy Lipowa oraz przygotowanie projektu uchwały w sprawie aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Lipowa,
- opracowanie projektu dokumentu wraz z przeprowadzeniem konsultacji zgodnie z ustawą o prowadzeniu polityki rozwoju,
- podjęcie uchwały przez Radę Gminy Lipowa w sprawie zmiany/aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy.

Rysunek 16. System monitoringu i ewaluacji

X. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Okres programowania określony w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa do 2030 roku jest zbieżny z horyzontem czasowym budżetu Unii Europejskiej w perspektywie: 2021-2027. Środki z funduszy europejskich są jednym z głównych źródeł finansowania przedsięwzięć realizowanych i planowanych do realizacji w ramach Strategii.

Do **podstawowych źródeł finansowania** zadań wynikających z dokumentu należą przede wszystkim środki:

- własne z budżetu Gminy Lipowa,
- z budżetu państwa, środki funduszy celowych, np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, i innych,
- z budżetu Unii Europejskiej (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności),
- z innych źródeł zagranicznych (m.in. Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego),
- z międzynarodowych instytucji, np. Europejskiego Banku Inwestycyjnego,
- innych uczestników i podmiotów realizujących strategię, m.in. sektora prywatnego, pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki, z wyemitowanych obligacji oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Głównym źródłem zewnętrznym finansowania działań na realizację Strategii są przede wszystkim środki z funduszy europejskich w perspektywie 2021-2027. Zgodnie z projektem „Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce” wyznaczono następujące cele:

Cel 1. „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej”, w tym obszary dotyczące badań i innowacji, wykorzystania zaawansowanych technologii, wzmocnienia potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki;

Cel 2. „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” z następującymi obszarami wsparcia: efektywność energetyczna, produkcji energii z OZE, infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids), przystosowanie do zmian klimatu, zrównoważona gospodarka wodno-ściekowa, gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów, ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej, transport niskoemisyjny i mobilność miejska;

Cel 3. „Lepiej połączona Europa”, w tym: rozwój lądowej infrastruktury transportowej, poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów, wprowadzenie rozwiązań cyfrowych w systemie transportowym i sieci szerokopasmowe;

Cel 4. „Europa o silniejszym wymiarze społecznym”, wsparcie obszarów: rynek pracy, zasoby ludzkie, edukacja i kompetencje, włączenie i integracja społeczna, ochrona zdrowia, kultura i turystyka,

Cel 5. „Europa bliżej obywateli” wsparcie działań wynikających ze strategii terytorialnych i lokalnych (m.in. ZIT, IIT), tj. turystyka, kultura i dziedzictwo kulturowe, dziedzictwo naturalne, ekoturystyka, regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych).

Cel 6. „Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu” – skierowany do tzw. podregionów węglowych.

Kwota alokacji na Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2021-2027, który może stanowić największe zewnętrzne źródło finansowania działań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Lipowa wyniesie: około 2,8 mld EUR (przy maksymalnym poziomie dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowanych).

Podstawą do określenia puli i limitu wydatków będzie budżet gminy oraz **wieloletnia prognoza finansowa** (WPF) stanowiąca instrument wieloletniego planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego. Inicjatywa w sprawie sporządzenia projektu uchwały w sprawie WPF i jej zmiany należy wyłącznie do zarządu jednostki samorządu terytorialnego.

Niniejszy dokument obejmuje prognozę m.in. takich parametrów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego, jak: dochody bieżące oraz wydatki bieżące budżetu, dochody majątkowe oraz wydatki majątkowe budżetu, wynik budżetu wraz ze wskazaniem przeznaczenia nadwyżki albo sposobu sfinansowania deficytu, przychody i rozchody budżetu, z uwzględnieniem długu zaciągniętego oraz planowanego do zaciągnięcia.

Obligatoryjnym elementem WPF jest również kwota długu jednostki samorządu terytorialnego wraz ze wskazaniem sposobu sfinansowania jego spłaty, fakultatywnym zaś upoważnienie dla organu wykonawczego do zaciągnięcia zobowiązań.

Dokument obejmuje okres roku budżetowego oraz co najmniej trzech kolejnych lat. Prognozę kwoty długu sporządza się na okres, na który zaciągnięto oraz planuje się zaciągnąć zobowiązania.

W części diagnostycznej została przeprowadzona analiza budżetu Gminy Lipowa za okres ostatnich kilku lat w tym: struktury dochodów i wydatków, przychodów i rozchodów, stanu zadłużenia, czy nadwyżki operacyjnej.

Na podstawie obowiązującej Wieloletniej Prognozie Finansowej opracowano **prognozę potencjału inwestycyjnego Gminy Lipowa**.

Zgodnie z art. 217 ustawy o finansach publicznych, różnica między dochodami, a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego stanowi odpowiednio: nadwyżkę albo deficyt budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Natomiast, różnica między dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi określona jest jako wynik bieżący, który w przypadku osiągnięcia wartości dodatnich określany jest jako nadwyżka operacyjna (odpowiednio deficyt operacyjny w przypadku ujemnego wyniku bieżącego). Wynik budżetu bieżącego wskazuje, czy gmina jest w stanie pokryć wydatki bieżące dochodami bieżącymi.

Dodatni wynik bieżący (nadwyżka operacyjna) daje możliwość realizacji nowych przedsięwzięć majątkowych, zarówno bezpośrednio, przeznaczając tę kwotę na inwestycje lub pośrednio, spłacając wcześniej zaciągnięte zobowiązania na cele inwestycyjne.

Ujemny wynik bieżący (deficyt operacyjny) oznacza, że bieżące wydatki przekraczają poziom jej dochodów bieżących, co może być spowodowane na przykład nadmiernym wzrostem zadłużenia wraz z kosztami jego obsługi lub niższym, niż zakładano, wzrostem dochodów jednostki. Zadania bieżące mogą być realizowane kosztem sprzedaży majątku jednostki, bądź poprzez zaciągnięcie nowych zobowiązań.

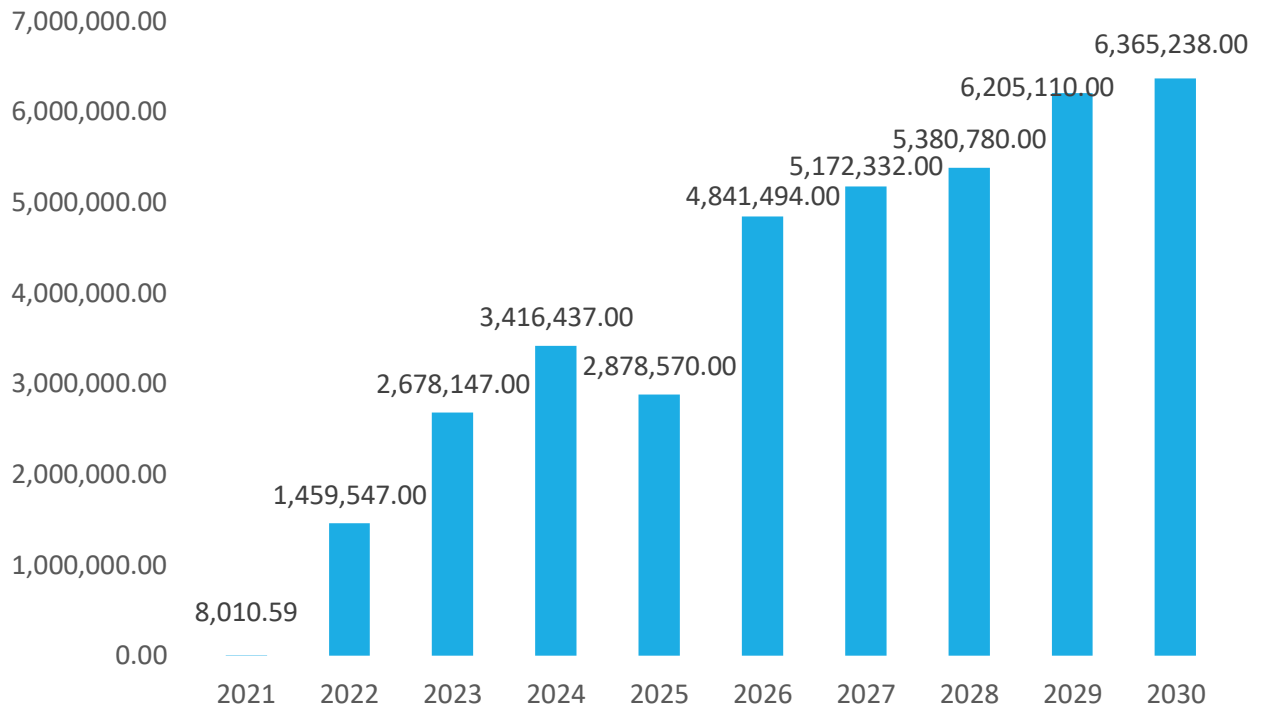
Potencjał inwestycyjny określono jako: dodatnia różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi (nadwyżka operacyjna) z uwzględnieniem rozchodów w zakresie spłaty zadłużenia.

Na podstawie danych i prognoz budżetowych opracowano symulację potencjału inwestycyjnego dla Gminy Lipowa dla najbliższych dziesięciu lat. Najwyższą wartość skalkulowano dla 2030 roku: 6,365 mln zł, natomiast najniższa wystąpi w 2021 roku: 0,008 mln zł.

Łączna wartość potencjału inwestycyjnego w latach 2021-2030 wyniesie: 38,405 mln zł, a wydatki inwestycyjne mogą zostać uzupełnione dofinansowaniem ze środków zewnętrznych, w tym Unii Europejskiej.

Rysunek 17. Kształtowanie się potencjału inwestycyjnego budżetu Gminy Lipowa w latach 2021-2030 - prognoza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwały nr XXXVI/255/21 Rady Gminy Lipowa z dnia 27 maja 2021 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lipowa na lata 2021-2032

BIBLIOGRAFIA/DOKUMENTY ŹRÓDŁOWE

- Atlas szerokopasmowego dostępu do internetu, Urząd Komunikacji Elektronicznej, Warszawa 2019
- Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (załącznik do uchwały nr 102/2019 Rady Ministrów z dnia 17.09.2019r.)
- Ocena zasobów pomocy społecznej za 2020 rok, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipowej, Lipowa 2021
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (załącznik do uchwały nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016r.)
- Prognoza ludności gmin na lata 2017 – 2030, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017
- Ranking wykorzystania środków europejskich przez samorzady 2014-2019” Pismo Samorządu Terytorialnego: „Wspólnota”, 2020
- Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (załącznik do uchwały nr 8/2017 Rady Ministrów z dnia 14.02.2017r.)
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (załącznik do uchwały nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020r.)
- System zarządzania rozwojem Polski (załącznik do uchwały nr 162/2018 Rady Ministrów z dnia 29.10.2018r.).
- Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce
- Ustawa z dnia 8.03.1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 559, 583)
- Ustawa z dnia 6.12.2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2021r. poz. 1057)

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Lipowa na tle województwa śląskiego	6
Rysunek 2. Kształtowanie się liczby ludności w Gminie Lipowa w latach 2011-2020	7
Rysunek 3. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności w Gminie Lipowa w latach 2011-2020	11
Rysunek 4. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w Gminie Lipowa w latach 2011-2020 ..	14
Rysunek 5. Stopa bezrobocia w Gminie Lipowa, powiecie żywieckim i województwie śląskim w latach 2010-2019	16
Rysunek 6. Kształtowanie się dochodów, wydatków i nadwyżki budżetowej/deficytu budżetowego Gminy Lipowa w latach 2016-2020	17
Rysunek 7. Rola i zakres kierunków działań	34
Rysunek 8. Zakres modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej	51
Rysunek 9. Obszary chronione i pomniki przyrody na obszarze Gminy Lipowa	54
Rysunek 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa – stan istniejący, uwarunkowania rozwoju.....	61
Rysunek 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa – kierunki zagospodarowania przestrzennego.....	62
Rysunek 12. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lipowa - obszary i kierunki interwencji - rozmieszczenie planowanych kluczowych inwestycji	63
Rysunek 13. Obszary strategicznej interwencji w ramach Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	75
Rysunek 14. Obszary rewitalizacji w Gminie Lipowa, podobszar Lipowa i podobszar Twardorzeczka	80
Rysunek 15. Trójkąt współpracy - Instytucje i podmioty, zaangażowane w proces wdrażania strategii	82
Rysunek 16. System monitoringu i ewaluacji	91
Rysunek 17. Kształtowanie się potencjału inwestycyjnego budżetu Gminy Lipowa w latach 2021-2030 - prognoza.....	94